

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KREDİ TALEBİNİN İNCELENMESİ AŞAMASINDA BANKALAR TARAFINDAN
YAPILAN AKTARMA-ARINDIRMA
İŞLEMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Figen GİRİŞKEN USTA

MAYIS - 2018

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KREDİ TALEBİNİN İNCELENMESİ AŞAMASINDA BANKALAR TARAFINDAN
YAPILAN AKTARMA-ARINDIRMA
İŞLEMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Figen GİRİŞKEN USTA

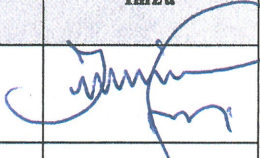
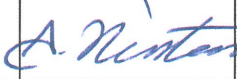
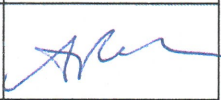
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet KURTARAN

MAYIS - 2018

TRABZON

ONAY

Figen GİRİŞKEN USTA tarafından hazırlanan Kredi Talebinin İncelenmesi Aşamasında Bankalar Tarafından Yapılan Aktarma-Arındırma İşlemleri adlı bu çalışma 22.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalında **yüksek lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Doç. Dr. Veli AKEL	Başkan	☒	☐	
Doç. Dr. Ahmet KURTARAN	Üye	☒	☐	
Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN	Üye	☒	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEŒ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Figen GİRİŞKEN USTA

28.05.2018

ÖNSÖZ

Bankalar fon fazlası bulunan müşterilerinden temin ettikleri fonları, fon ihtiyacı bulunan müşterilerine pazarlarlar. Bu aşamada pazarlanan fonların vadesinde ödenememesi veya tamamıyla ödenememesi önemli bir risk unsurudur. Bu riskin en az düzeye indirilmesi için yapılan çalışmaların başında mali analiz gelir. Aktarma – arındırma ihtiyacı genel olarak bu aşamada ortaya çıkmaktadır. Bankalardan kredi talep eden işletmeye ait mali tabloların mali analize uygun hale getirilebilmesi için yapılan muhasebe temelli düzenlemeler aktarma-arındırma olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada aktarma – arındırma teknikleri dikkate alınarak işletmenin mali verileri üzerinde yarattığı etkiler incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın her aşamasında yanımda olan, yardımını ve desteğini esirgemeyen çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Ahmet KURTARAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bankacılık ve öğrenim hayatımdaki gelişimim için sabır ve metanetle yanımda olan değerli eşim Emre USTA'ya, sevgili babam Veysel USTA'ya, iş hayatımdan arda kalan vaktimin ağırlıklı kısmını çalışmama ayırmam sebebiyle yanında olamadığım sevgili kızım Nehir USTA'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs, 2018

Figen GİRİŞKEN USTA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
ÖZET.....	X
ABSTRACT	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KREDİ KAVRAMI VE BANKACILIK	3-15
1.1. Kredi Kavramı ve Genel Açıklamalar.....	3
1.1.1. Kredinin Tanımı	3
1.1.2. Kredi Kavramının Unsurları.....	4
1.1.3. Kredi Kullanırma İlkeleri	4
1.2. Kredilerin Sınıflandırılması	6
1.2.1. Nakit Krediler	6
1.2.2. Gayri Nakdi Krediler	6
1.3. Kredilerle İlgili Mevzuatlar.....	7
1.3.1. Resmi Mevzuat.....	7
1.3.2. Bankaların İç Mevzuatı	8
1.4. Kredilendirme Koşulları.....	8
1.5. Kredilendirme Süreci	10

İKİNCİ BÖLÜM

2. MALİ TABLOLARDA YAPILAN AKTARMA-ARINDIRMA İŞLEMLERİ	16-61
2.1. Genel Açıklamalar	16
2.2. Mali Analizde Kullanılan Tablolar	17
2.2.1. Temel Mali Tablolar.....	17
2.2.2. Ek Mali Tablolar	18

2.2.3. Konsolide Mali Tablo.....	18
2.3. Mali Tabloların Analiz İçin Uygun Hale Getirilmesi	19
2.4. Aktif Hesaplar ve Yapılabilecek Düzeltme İşlemleri	20
2.4.1. Dönen Varlıklar Hesap Grubunda Yapılacak Düzeltme İşlemleri	20
2.4.1.1. Hazır Değerler	21
2.4.1.2. Menkul Kıymetler	23
2.4.1.3. Ticari Alacaklar.....	24
2.4.1.4. Diğer Alacaklar	26
2.4.1.5. Stoklar	27
2.4.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri.....	29
2.4.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	30
2.4.1.8. Diğer Dönen Varlıklar.....	30
2.4.2. Duran Varlıklar.....	31
2.4.2.1. Ticari Alacaklar.....	32
2.4.2.2. Diğer Alacaklar	33
2.4.2.3. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	36
2.4.2.4. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar.....	37
2.4.2.5. Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları.....	37
2.5. Pasif Hesaplar ve Yapılabilecek Düzeltme İşlemleri.....	38
2.5.1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	39
2.5.1.1. Mali Borçlar	40
2.5.1.2. Ticari Borçlar	41
2.5.1.3. Diğer Borçlar.....	42
2.5.1.4. Alınan Avanslar	43
2.5.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri.....	44
2.5.1.6. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	44
2.5.1.7. Borç ve Gider Karşılıkları	45
2.5.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	46
2.5.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	46
2.5.2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	47
2.5.2.1. Mali Borçlar	47
2.5.2.2. Ticari Borçlar	48
2.5.2.3. Diğer Borçlar.....	48
2.5.2.4. Alınan Avanslar	49
2.5.2.5. Borç ve Gider Karşılıkları	49
2.5.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları.....	49
2.5.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	49

2.5.3. Özkaynaklar.....	50
2.5.3.1. Ödenmiş Sermaye	51
2.5.3.2. Sermaye Yedekleri	51
2.5.3.3. Kar Yedekleri	52
2.5.3.4. Geçmiş Yıllar Karları	52
2.5.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları	52
2.5.3.6. Dönem Net Karı/Zararı	52
2.6. Gelir Tablosu Hesapları	53
2.6.1. Brüt Satışlar	53
2.6.2. Satış İndirimleri	54
2.6.3. Net Satışlar	54
2.6.4. Satışların Maliyeti	55
2.6.5. Brüt Satış Karı veya Zararı.....	56
2.6.6. Faaliyet Giderleri.....	56
2.6.7. Faaliyet Karı veya Zararı.....	56
2.6.8. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	56
2.6.9. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-).....	57
2.6.10. Finansman Giderleri	58
2.6.11. Olağan Kar veya Zarar	59
2.6.12. Olağan Dışı Gelir ve Karlar.....	59
2.6.13. Olağan Dışı Gider ve Zararlar	59
2.6.14. Dönem Net Karı veya Zararı	60
2.7. Sat-Geri Kirala (Sale&Leaseback) ile İlgili Aktarma Arındırmalar	60
2.8. Torba Yasa Kapsamında Yapılan Aktarma Arındırmalar	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. FİRMALARIN FİNANSAL TABLOLARINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DÜZELTME VE ARINDIRMA İŞLEMLERİNE YÖNELİK ÖRNEK BİR UYGULAMA.....	62-76
3.1. Aktarma-Arındırma Öncesi Bilanço	63
3.1.1. Aktarma-Arındırma Öncesi Mali Veriler Yorumu	66
3.1.2. 2017 Yılı Sonu Aktarma-Arındırma İşlemleri	67
3.2. Aktarma-Arındırma Sonrası Bilanço	71
3.2.1. Aktarma-Arındırma Sonrası Mali Analiz	74
3.3. Altman Z-Skor Modelinin Uygulanması	75

SONUÇ	77
YARARLANILAN KAYNAKLAR	82
ÖZGEÇMİŞ	85

ÖZET

Bankalar fon ihtiyacı olan kesim ile fon fazlası olan kesim arasında köprü vazifesi oluşturan kurumlardır. Fon fazlası olanlardan ödünç alınan mevduatlar, fon ihtiyacı olan kesime nakit veya gayrinakit kredi olarak sunulur.

Bankalar kredi kullandırırken muhtelif risklerle karşılaşabilirler. Bu risklerden en önemlisi kredi riskidir. Kredi riski, bankalarca verilen kredinin geri ödenmemesi ya da öngörülen taahhüdün yerine getirilmemesidir. Bu nedenle, bankalar bu riskleri olabildiğince azaltmayı arzu ederler. Bu bakımdan topladıkları mevduatları kredi olarak sunmadan önce fon talep edenler hakkında ön çalışma yaparlar. Bu çalışmaların başında, kredi talebinde bulunan işletmelerin mali tablolarının incelenmesi gelir. Mali tablolar, işletmelerin geçmiş performanslarının yanı sıra gelecekteki durumları hakkında da fikir sahibi olunmasını sağlar. Bunun yanı sıra kredi isteklisinin borç ödeme gücü, sermaye yapısı, nakit döngüsü, faaliyet durumu ve kârlılığı hakkında bilgi verir.

Kredi talebinde bulunan işletmeler, mali tablolarını, bazen vergi muhasebesine yönelik uygulamalar nedeniyle mevcut durumlarından daha kötü; bazen de kredibilitelerini arttırmak için daha iyi göstermeye çalışabilirler. Bankalar ise kredi ilişkisine girecek oldukları işletmenin likidite durumunu, borç ödeme kabiliyetini, kaynak yapısını ve mali oranlarını hesaplarken gerçeğe en yakın olan sonuca ulaşmak isterler. Ayrıca yapacağı mali analizle kredi riskini en aza indirmeyi amaçlarlar. Bankalarca yapılan mali analizin gerçeği yansıtabilmesi için işletme mali verilerinin sağlıklı olması veya bankalar tarafından sağlıklı hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle kredi kullandırma aşamasından önce işletme mali verilerinin reel hale getirilebilmesi için bankalar tarafından hesaplar arasında çeşitli aktarma–arındırma işlemleri yapılmaktadır.

Çalışmada, analiz için gerekli mali tablolarda yapılabilecek aktarma–arındırma işlemleri ile mali verilerin gerçeğe uygun biçimde yorumlanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede bir işletmenin mali verileri üzerinde uygulanan aktarma-arındırma teknikleri ve bu işlemin işletmenin mali verileri üzerindeki değişimler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aktarma-Arındırma, Mali Analiz, Risk, Kredibilite, Bilanço Makyajlama

ABSTRACT

Banks are institutions that form a bridge between the sector that needs funds and the sector that has fund surplus. Deposits borrowed from sector whose fund surplus are presented as cash or non-cash credits in need of funds.

Banks may encounter various risks when making credit extension. The most important of these risks is credit risk. Credit risk is the inability to repay the loan given in banks or to fulfil the prescribed commitment. For this reason, banks want to reduce these risks as much as possible. In this regard, they make preliminary examination about fund claimants before giving credit their deposits. At the beginning of this process, an examination of the financial statements of the enterprises on credit demand comes. Financial tables enable to have an idea of enterprises' past performance as well as their future situation. Besides, it informs about solvency, capital structure, cash cycle, activity status and profitability of credit demander.

Enterprises with credit requirements sometimes can try to show worse their financial statements than their current status due to tax accounting practices; sometimes they can try to show better to increase their credibility. Banks want to reach the closest result when calculating the liquidity status, debt repayment ability, resource structure and financial ratios of the borrower to whom they will enter the loan relationship. They also aim to reduce the risk of credit with financial analysis. It is necessary that the enterprises' financial data must be healthy or be made healthy by the banks for the financial analysis carried out by the banks to reflect the reality. For this reason, prior to the credit extension phase, the banks make various transfer-purification transactions between the accounts so that the financial data can be made real.

In the study, it is aimed to interpret the transfer-purification transactions and financial data in a proper way. In this framework, the transfer-purification techniques applied to actual financial data and the changes in the transaction's financial data are examined.

Keywords: Transfer-Purification, Financial Analysis, Risk, Credibility, Balance Sheet
Window Dressing

TABLULAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Kredilendirme Süreci.....	11
2	Aktarma-Arındırma Öncesi Bilanço.....	63
3	Aktarma-Arındırma Öncesi Oranlar	65
4	Aktarma-Arındırma Sonrası Bilanço.....	71
5	Aktarma-Arındırma Sonrası Oranlar	73
6	Altman Z-Skor Modelinin Uygulanması.....	75

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	: Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KKEG	: Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler
KKB	: Kredi Kayıt Bürosu
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TL	: Türk Lirası
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YP	: Yabancı Para

GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler, sermaye hareketlilikleri, kapasite genişletme, özkaynak yetersizlikleri ve benzeri nedenler, işletmelerin sermaye ihtiyacını gün geçtikçe artırmaktadır. Söz konusu nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan finansman ihtiyaçlarının bir kısmı, günümüzde mali kurumlarca karşılanmaktadır. Her şeyden öte birer işletme olan mali kurumlar; ulusal/uluslararası piyasalardan belli bir maliyet ile topladıkları fonları, mümkün oldukça verimli şekilde ve en az riskle kredi olarak piyasa sunmaktadırlar.

Bu aşamada kredilerin zamanında geri dönmemesi veya tamamıyla geri dönmemesi, bankacılık açısından kredinin en önemli risk unsurunu oluşturmaktadır. Bu riskleri azaltmak, kredinin seyyaliyetini sağlamak, işletmenin ihtiyacı doğrultusunda uygun vade, ödemesiz dönem, tutar ve teminat yapısını belirlemek için bazı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar; işletmenin ödeme ahlakı ve ödeme performansının ölçüldüğü moralite, işletmenin mali verileri üzerinde yapılan incelemelerden oluşan mali analiz, işletmenin sektör tecrübesi, sektörel riskler, ticari özgeçmiş, diğer mali kurumlarla çalışma koşulları, mal varlıkları ve istihbarat gibi araştırmalardan oluşur. Tüm bu araştırma ve incelemeler, işletmenin kredibilitesi ile birlikte risk unsurunun da yönetilmesine yardımcı olur.

Mali analiz ile işletmelerin inceleme dönemine en yakın geçmiş mali verileri üzerinden yola çıkılarak nakdi ve/veya gayrinakdi taahhütlerini yerine getirebilecek ödeme performansına sahip olup olmadıkları tespit edilmeye çalışılmaktadır. İşletmeden temin edilen mali verilerin güvenilirliği, ekonomik anlamda işletmenin ödeme performansına sahip olup olmadığının ölçülebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. İşletmeden temin edilen mali veriler; zaman zaman vergi muhasebesine yönelik uygulamalar, kredibilitiyi arttırmak için yapılan bilanço makyajlamaları, işletme ile muhasebe servisi arasındaki kopukluk ve eksik belge gibi nedenlerle gerçeği yansıtmayabilir. Bunun yanında işletmeye ait mali verilerin; bankalarca yasal düzenlemeler, iç mevzuat, sektör bilgileri ve yazılı olmayan kurallara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde tüm bu nedenlerle aktarma-arındırma yapılmayan mali veriler üzerinden hazırlanacak mali analiz, sağlıklı olacak ve kredilendirme sürecinin bu aşaması hatalı tamamlanacaktır.

Bu çalışmada mali verilerin mali analiz için uygun hale getirilme sürecinde ortaya konması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, genel itibariyle kredinin tanımı ve sınıflandırılması yapılmış; kredilerle ilgili yasal ve iç mevzuata yer verilmiş, kredilendirme koşulları ve süreçleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde, işletmeden temin edilmesi gerekli olan mali verilerin (Bilanço, Gelir Tablosu vb.) neler olduğu ve bu verilerin mali analize uygun hale getirilmesi için yapılacak olan aktarma-arındırma işlemleri detaylı bir şekilde ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, özellikle ikinci bölümünde verilen teorik bilgiler, bir örnek işletme üzerinde uygulamalı olarak anlatılmış, aktarma-arındırma öncesi veriler ile aktarma-arındırma sonrası veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Buna ilave olarak her iki döneme ilişkin mali veriler için Altman Z Puanı esas alınarak skor notu hesaplanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KREDİ KAVRAMI VE BANKACILIK

1.1. Kredi Kavramı ve Genel Açıklamalar

1.1.1. Kredinin Tanımı

Kredi ile ilgili bugüne kadar birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımların temeli ağırlıklı olarak “güven, saygınlık ve itibar” kelimelerine dayanmaktadır.

Genel anlamda kredi; bir kimseye belirli bir vadede geri alınmak üzere ödünç para veya bedelini daha sonra almak kaydıyla bir mal veya hizmet vermek, nakit olarak alınacak bir mal veya verilecek hizmetin yerine getirilmesine kefalet veya garanti vermek şeklinde tanımlanmaktadır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:1).

Bankacılık bakımından ise kredi; bankaların öz kaynaklarının yanı sıra, topladıkları vadeli ve vadesiz mevduat ile banka dışından temin ettikleri fonlar ile yabancı kaynakları, gerçek veya tüzel kişilere, bir süre sonra belirli bir faiz oranı ve/veya komisyon eklenerek, geri alınması şartıyla borç vermesi veya taraflardan birinin taahhüdünün veya söz konusu taahhütten oluşan borçlarının garanti edilmesir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:1).

5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nda kredinin tanımı özel olarak yapılmamış; ancak kredi sayılan işlemler detaylı olarak verilmiştir. Bu kanuna göre mevduat bankalarının kredi sayılan işlemleri aşağıdaki gibidir (5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 2005: Madde 48);

- Nakit krediler,
- Tahviller alımı ve benzeri sermaye piyasası enstrümanları,
- Teminat mektupları, kefalet, kontrgarantiler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdi krediler ve bu niteliğe haiz taahhütler,
- Tevdiatta bulunmak amacıyla veya başka bir şekilde verilen ödünçler,
- Varlıkların vadeli satışı nedeniyle oluşan alacaklar,
- Gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri,
- Vadesi geçmiş nakit krediler,
- Tahakkuk etmiş ancak tahsil edilmemiş faizler,

- Vadeli işlem opsiyon sözleşmeleri ve benzeri başka sözleşmeler sebebiyle üstlenilen riskler,
- Ters repo işlemlerinden alacaklar,
- Ortaklık payları,
- BDDK tarafından kredi olarak kabul edilen işlemler.
- Yukarıda sayılan işlemlerin tamamı izlendikleri hesap dikkate alınmaksızın kredi sayılmaktadır.

1.1.2. Kredi Kavramının Unsurları

Kredi kavramının unsurları; zaman, risk, güven ve gelir olarak dört ana başlıkta toplanabilir (Kavcıoğlu, 2003: 6).

• **Kredinin Zaman Unsuru:** Kredilendirmede süre oldukça önem arz etmekte olup, süre uzadıkça risk artar. Kredi anlaşması ile devredilen varlığın veya verilecek bir garantinin belirli bir süre sonunda iadesi gerekli olup, bu süre kredi işleminin başlangıcında tespit edilir (Perçin, 1999: 9). Kredinin belirlenen süre içerisinde geri ödenmesi hem krediyi veren açısından hem de karlılık düzeyinin korunması açısından önemlidir. Süre uzadıkça belirsizlik düzeyi artacağından krediyi kullanan açısından maliyet, krediyi veren taraf açısından ise getiri artacaktır (Babuşçu, 2017: 2).

• **Kredinin Risk Unsuru:** Nakit veya gayrinakit şekilde açılan kredilerin herhangi bir zamanda kullandırılan kısmı genellikle risk olarak ifade edilir (Halk Akademi Temel Bankacılık Serisi, 2013: 12).

• **Kredinin Güven Unsuru:** Kredilendirilecek gerçek veya tüzel kişinin bankalar açısından saygınlığı olmalı, kendisine güvenilmelidir. Güvene dayanmakta olan kredi ilişkisinde borçluya duyulan güven vadenin en önemli belirleyicisidir. Kredi güvene dayanan bir işlem olduğu için krediyi veren taraf, kredisinin vadesinde geri dönmeme riskine karşılık teminat alacaktır (Cole ve Mishler, 1998'den aktaran: Poyraz, 2010: 14).

• **Gelir Unsuru:** Bankaların kredi müşterisine kullandıracak olduğu krediden azami gelirin sağlanması gelir unsuru olarak ifade edilir. Bankalar kredi kullandırırken de komisyon geliri sağlayacakları için bankaların kredi verimliliği artacaktır (Durak, 2000: 10).

1.1.3. Kredi Kullandırma İlkeleri

Kredi kararının alınması sırasında her banka iç mevzuatlarına ve o an ki kredi politikalarına bağlı olarak hareket eder. Söz konusu durum kredi kullandırma ilkelerini ifade eder.

İşletmelerin kredi taleplerine cevap verirken bankalarında dikkat ettiği başlıca kredi kullandırma ilkeleri aşağıdaki gibidir;

Güvenirlilik İlkesi: Kredinin geri ödenme olasılığının yüksek olması durumunu ifade eder. Kredi kullandırmadan önce firmanın finansal yapısı, piyasa itibarı, tecrübesi ve moralitesi ile ilgili detaylı bir istihbari çalışma ve mali analiz yapılmalıdır. Böylece firmanın kredi geri ödemesini hangi zaman geri yapacağı, faaliyeti sonucunda oluşturduğu fonların talep edilen krediyi karşılama yetisinin olup olmadığı araştırılır. Bu sürecin sonucunda kredi talep eden müşteriye karşı bir güven oluşur. Yanı sıra, önceden belirlenmesi mümkün olmayan riskler için teminat alınması da gerekir. Güvenirlilik ilkesinin uygulanması için (Halk Akademi Genel Bankacılık Serisi, 2013:166);

- Kredilerin geri dönüşünün sağlıklı olması için tedbirlerin alınması,
- Kullandırılan kredinin türüne uygun teminatlandırma yapılması,
- Teminatların eksiksiz yapılması gerekir.

Akışkanlık (Seyyaliyet) İlkesi: Kredinin dolu ve donuk bırakılmaması, vadesinde geri dönmesidir. Bankaların kredi vadelerinin dağılımı likiditeyi etkileyen çok önemli bir faktördür. Banka kredileri kısa, orta ve uzun vadeli olabilir. Kısa vadeli krediler doğal olarak daha likit olurlar (Halk Akademi Genel Bankacılık Serisi, 2013:166).

Akışkanlık ilkesi açısından kredi kullandırılırken aşağıdaki unsurlara dikkat edilmelidir. (Babuşçu vd. 2017: 4);

1. Firmalara ihtiyaçlarının üzerinde kredi verilmemesi,
2. Kredi taksitlerinin zamanında tahsil edilmesi,
3. Devre sonu faizlerinin devrelerinde nakden tahsil edilmesi,
4. Tahsisi yapılan kredilerin tahsis amacına uygun kullandırılması,
5. Kredi teminatı için alınan çek ve/veya fiili ticari bir işlemde doğmuş olması ve borçlu hakkında istihbari çalışma yapılmış olması,
6. Kredi teminatına alınan çek ve/veya senetlerin kredi vadesiyle uyumlu olması,
7. Konut ve arsa gibi taşınmaz mallar satın alınırken kısa vadeli kredilerin kullandırılmaması gerekir.

Verimlilik İlkesi: Kullandırılan krediden güvenlik ilkesini zedelemeyen bankanın maliyet yapısına göre azami gelirin sağlanmasıdır. Müşterinin tüm bankacılık işlemlerinden elde edilen karların toplamı azami geliri oluşturur. Kredi kullanımına bağlı olarak alınan faiz, komisyon vb. gelirler ile çapraz ürün pazarlamasına bağlı olarak elde edilecek diğer gelirler verimlilik ilkesinin hesaplamasında dikkate alınır (Halk Akademi Genel Bankacılık Serisi, 2013: 166).

Dağılımın Uygunluğu İlkesi: Bankaların kredi portföyünün sektör, müşteri, coğrafya, kredinin türü, para cinsi, vade ve teminatlar arasında dengeli dağıtılmış olması gerekir (Kavcıoğlu, 2003: 14).

1.2. Kredilerin Sınıflandırılması

Kredilerin nitelik, vade, teminat, kaynak, kullanım amacı, kullanılan sektörler ve mevzuat açısından olmak üzere birçok sınıflandırma şekli bulunmaktadır. Ancak, bu çalışmanın kapsamı gereği bu bölümde krediler yalnızca nitelik açısından ele alınıp kısaca açıklanacaktır. Niteliklerine göre krediler nakdi ve gayri nakdi başlıca iki başlık altında incelenir.

1.2.1. Nakit Krediler

Kredi müşterilerine nakit olarak verilebilecek krediler toplamına nakit kredi denir. Ayrıca bankacılık dilinde nakdi kredilere plasman adı verilir (Seval, 1990:73).

Nakdi krediler TL ya da YP olarak kullanılabilir. Nakdi krediler TL cinsinden kullanıldığında faiz geliri, YP kullanımlarda ise faiz gelirinin yanında kambiyo geliri de elde edilebilir (Bülbül, 2011: 11). Nakit krediler aşağıdaki gibi sınıflandırılır (Poyraz, 2010: 17);

- Spot Kredi,
- BCH (Borçlu Cari Hesap) Kredisi,
- İskonto-İştira Kredisi,
- Taksitli Krediler,
- Senet Karşılığı Kredi,
- Ticari Kredili Mevduat Hesabı,
- Gün İçi Kredi,
- Nakit Yönetimi Kredisi,
- Dövizli Çek İştira Kredisi,
- Döviz Kredileri
- Dövizle Endeksli Kredi,
- TL İhracat Kredileri,

1.2.2. Gayri Nakdi Krediler

Gayri nakdi krediler; bir bankanın, bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi konusunda müşterisi lehine gerçek ve tüzel kişilere taahhütte bulunması, garanti vermesi, taahhütte bulunan kişilerin bu taahhütlerini tam olarak yerine getireceklerini veya borçlarını vadelerinde

ödeyeceklerini taahhüt etmesi olarak kullanılan kredilerdir. Burada müşteriye geri almak üzere ödünç para vermek yerine garanti edilen işin yapılmaması veya borcun ödenmemesi halinde banka; garanti vermiş olduğu gerçek veya tüzel üçüncü kişiye taahhüt edilen tutarların ödeme riskini üstlenmektedir (Ziraat Bankası Eğitim Müdürlüğü Yayınları, Temel Kredi Bilgileri Eğitim Notları 2008: 25).

Bankalar mali itibarları ve piyasada oluşturdukları güveni kullanarak, karşılığında müşterisinden komisyon geliri elde eder. Gayrinakit kredilerde ancak risk nakde dönüştüğünde faiz geliri elde edilmesi söz konusudur. (Ziraat Bankası Eğitim Müdürlüğü Yayınları, Temel Kredi Bilgileri Eğitim Notları 2008: 25).

Başlıca gayri nakit kredileri, teminat mektupları, harici garantiler, kabul aval kredisi ve ithalat akreditifleri oluşturur (Şakar, 2006:52).

1.3. Kredilerle İlgili Mevzuatlar

1.3.1. Resmi Mevzuat

Kredi Sınırlamaları ve Yükümlülükleri

Kredi riski, bankacılık kanununun doğrudan baz alarak muhtelif sınırlamalar getirdiği tek risktir. Bankacılık kanununa göre kredi risk yönetiminde diğer risklerden farklı olarak sermayeye göre kredi sınırlarına uyulması gerekmektedir. Kredi sınırlamaları sadece Türkiye'ye mahsus düzenlemeler değildir. Dünyada geçmişi bir asırdan daha uzun olan sermaye bazlı genel kredi sınırları, son yıllarda daha da önem kazanmıştır (Altıntaş, 2006: 362).

Kredi Sınırları

Bankalar tarafından bir gerçek veya tüzel kişiye veya bir sermaye grubuna verilebilecek krediler 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile sınırlandırılmıştır.

Bankalarca bir gerçek ya da tüzel kişiye açılacak kredilerin toplamı banka özkaynaklarının % 25'ini aşamaz. Kanundaki kişiden kasıt tek bir kredi müşterisidir. Bankaların bir sermaye grubuna açacağı kredinin toplamı özkaynaklarının % 25'ini aşamaz. Bankacılık kanununda sermaye grupları risk grubu olarak tanımlanmış ve bir risk grubuna kullanılabilecek kredilerin banka özkaynaklarının % 25'ini aşamayacağı belirtilmiştir (5411 sayılı Bankacılık Kanunu, Madde 54/1).

1.3.2. Bankaların İç Mevzuatı

Bankaların ana sözleşmeleri, Yönetim Organları Tüzüğü, Kredilerle İlgili Yönetmelik ve Uygulama Talimatları ile Genel ve Seri Mektuplardan oluşmaktadır.

Konu mevzuatlar Bankacılık Kanunu çerçevesinde belirlenir.

1.4. Kredilendirme Koşulları

Kredi taleplerinin değerlendirilmesi sırasında, kredi talebinde bulunan işletmelerin belli başlı bazı koşulları sağlaması gerekmektedir. Söz konusu koşulların işletme tarafından sağlanıp sağlanmaması, kredinin geri ödenip ödenmemesi ile doğru orantılıdır.

Burada amaç, işletme kapasitesinin kredi talebine konu tutarı ödeme yeterliliği, ödeme kapasitesi ve ödeme isteğinin olup olmadığının ölçülmesidir. Tüm bu koşulların sağlanması ile işletmenin ihtiyacına uygun vade ve miktarda kredinin tahsis edilerek kredi riskinin en az seviyeye indirilmesi hedeflemektedir.

Kredilendirme İlkeleri

5 K ilkesi, İngilizce "5 C" kuralından dilimize uyarlanmıştır. Bu ilkeler doğrultusunda yapılacak çalışmaların ana amacı, firmanın kredibilitesinin ölçülmesinin yanı sıra finansman ihtiyacının doğru belirlenmesi ve buna uygun tutar, vade ve koşullarda kredi tahsis edilmesini sağlamaktır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:9).

Kredilendirmede 5 K Kuralı

1. Karakter (Character)

Firma ve ilişkili tarafların moralite ve yeteneklerinin analiz edilerek borç ödeme isteği ve niyetinin tespiti amaçlanmaktadır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:9). Bu aşamadaki bulgular kredi talebinin olumsuz sonuçlanmasına neden olabilecek derecede önemlidir.

2. Kapasite (Capacity)

Kapasite kavramı, müşterinin gelir elde etme potansiyelinin ölçülerek faaliyetlerinden elde ettiği gelirin, gelecekte göstereceği gelişim ile firmanın aldığı borçları kendi faaliyetleri ile ödeyip ödeyemeyeceğinin tespit edilmesidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:10).

3. Kapital (Capital)

Finansal bir değeri ifade eden Kapital (sermaye), işletme sermayesinin alacaklarına karşılık yeterli güvence sağlayıp sağlamadığının ölçülmesini amaçlar. Kapital, öngörülemeyen olumsuz durumların sonuçlarını karşılayabilme işlevine sahiptir. Kapital, firmaya verilen kredilerin geri ödenmesinde ve zararların ortadan kaldırılmasında önemli bir tampon görevini üstlenir (Öker, 2007: 84).

4. Koşullar (Condition)

Kredilendirme sürecinde bankalar kredi müşterisinin analizi kadar içinde bulunduğu ekonomik şartların analizini yapmak durumundadır (Erdoğan, 2011: 14-15). Firmalar gerek kendi faaliyetlerinden gerekse çevresel faktörlerden kaynaklanan risklere maruz kalır. Firmanın faaliyet gösterdiği sektörün tabii olduğu düzenlemeler, sektörün tedarikçi ve müşteri yapısıyla bağlı olunan piyasalar ve finans kurumlarının risk algıları bu kapsamda değerlendirilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:11).

5. Karşılık (Colletaral)

İşletmenin normal faaliyetleri ile kredinin ödenmesi için yeterli kaynak oluşturamaması ve kredinin geri ödenmemesi durumunda bankaların kendini güvence altına almasını sağlayan bir tür teminattır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:12). Teminat kredi riskini azaltan unsurlar arasında yer almaktadır. Risk derecesi arttıkça teminat gereksinimi artmaktadır (Öker, 2007: 85).

Kredide 3D Kuralı

Kredilendirmeye ilişkin temel ilkeler arasında 5 K Kuralına ek olarak 3 D Kuralı da önem taşımaktadır. Kredi müşterisine ilişkin incelenmesi gereken 3 D kuralının başlıca unsurları aşağıdaki gibidir (Babuşçu, Hazar ve Kocaman, 2017: 12):

- Doluluk

Kredi müşterisinin finansal yapısı dikkate alındığında tüm piyasa açısından borçlanabileceği maksimum sınır vardır. Kredilendirme aşamasında müşterinin hem finansal borçlanma hem de ticari borçlanma kapasitesinin dikkate alınması gerekmektedir.

Bu bağlamda kredi kullandırımında mutlaka TBB bünyesindeki Risk Merkezi kayıtlarının incelenerek müşterinin piyasaya olan tüm borçlanmasına ilişkin; müşteriye açılan toplam limit, o andaki toplam risk, limit/risk kullanım yüzdesi gibi bilgiler mutlaka kontrol edilmelidir.

- Donukluk

Ticari işletmeler faaliyetlerini sürdürürken iki ana kaynaktan yararlanırlar. Bunlardan ilki firma ortakları tarafından süresiz olarak tahsis edilen özkaynak, diğeri ise firmanın ticari ilişkide bulunduğu tarafların firmaya sağladığı vadeli satış olanağı ile oluşan ticari yabancı kaynak ile finansal kurumlardan temin edilen mali yabancı kaynaklardır. Özkaynak dışındaki diğer kaynakların mutlaka bir vadesi bulunmaktadır. Vade dolduğunda ilgili yabancı kaynağın tamamen ödenmesi sonrasında işletmeler aynı yerden tekrar kaynak sağlayabilmektedir. Ancak yabancı kaynaktaki bu ilişki mutlaka vade temelli gerçekleşmektedir.

Kredi verecek banka; firmaların limit/risk bilgilerini ve bunların dönemselsel olarak değişimini kontrol etmelidir. Sürekli olarak aynı seyri izleyen kredilerde dikkatli olunmalıdır.

- Dolaylılık

Bankalar kredilendirme sürecinde krediyi talep eden firmanın finansal durumunu analiz etmekte, krediyi verip vermemeye, verecekse koşullarını bu bilgiler çerçevesinde oluşturmaya özen göstermektedir. Ancak özellikle aynı sermaye grubuna bağlı firmalarda bazen krediye ihtiyacı olan firmanın finansal durumu çok iyi olmadığı durumlarda, aynı grupta bulunan ve finansal durumu daha iyi olan firma kredi talep etmekte, aldığı krediyi ihtiyacı olan firmaya aktarmaktadır. Bu, dolaylı kredi olarak adlandırılmaktadır.

Dolaylı kredilerde, banka krediyi kullanacak olan müşteri ile muhatap olmadığından miktar, vade, fiyat ve teminat gibi krediye ilişkin koşullarda asıl kredi kullanıcısının koşullarına uygun olmayan şartları belirlemektedir. Bu ise kredinin riskini artıran bir durumdur. Kredi verecek banka; dolaylı kredi ilişkilerini inceleyerek grup şirketleri arasındaki nakit hareketlerine bakmalı, nakit/fon aktarım hareketlerini takip etmeli, ana firma ve ortaklıklar arasındaki ilişkileri irdelemelidir.

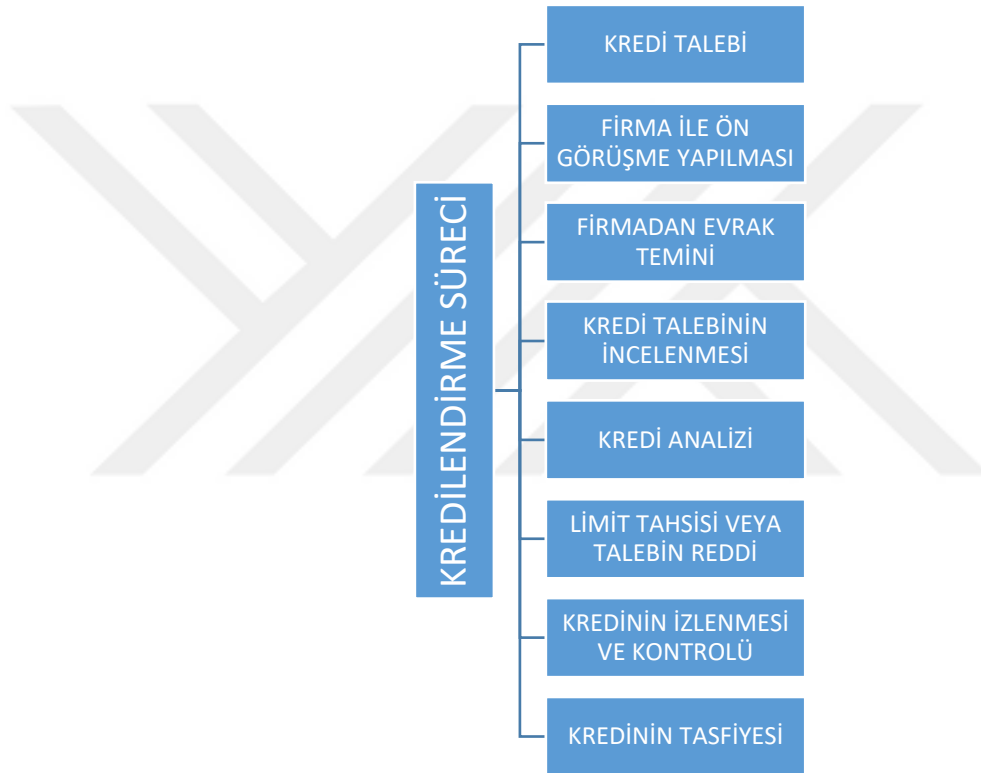
1.5. Kredilendirme Süreci

Bankalarda kredilendirme süreci, işletmenin kredili müşteri adayı olarak belirlenmesi ile başlayan ve nakit kredinin anapara, faiz, komisyon vb. ek ödemelerinin yapılarak ya da gayrinakit bir kredi olması durumunda verilen garantinin sona ererek teminatların serbest bırakılması dolayısıyla kredinin kapatılması ile son bulan bir dizi süreci ifade eder.

Modern iş bölümünün yer aldığı bir ekonomide kredi kurumlarının işletmelere kredi sunma işlevi, eldeki kaynakları işletmelere ya da özel müşterilere güvenceli bir şekilde dağıtmaktan oluşmaktadır. Bu süreçte aynı zamanda gerçekten fon ihtiyacı olan projelerin önem sırasına göre kredilendirilmesi gerekmektedir (Berk, 2001:7).

Genel olarak kredilendirme süreci aşağıdaki gibi işlemekte olup uygulamada her bankanın kredi süreci farklılık arzdebilmektedir.

Tablo 1: Kredilendirme Süreci

Söz konusu kredilendirme sürecinin her aşaması oldukça önemli olup her aşamada kredi talebinin reddedilmesi ile sonuçlanabilmektedir. Bu nedenle tüm süreç dikkatlice incelenmeli ve elde edilen bilgi ve bulgular analiz aşamasında dikkatlice değerlendirilmelidir.

Kredi Talebi

Kredilendirme sürecinin ilk aşaması işletmenin kredi talebinin bankalar tarafından alınması ile başlar. Kredi talebinin oluşabilmesi için işletmenin nakit ve/veya gayrinakit kredi ihtiyacının olması gerekmektedir.

Kredi Talebinde Bulunan Firmayla Ön Görüşme Yapılması

Kredi kullanmak isteyen müşterinin bankaya başvurması ile başlamakla birlikte aynı zamanda bankanın pazarlama stratejisine göre banka tarafından da ön görüşme yapılabilmektedir. Öngörüşme genellikle işletmenin faaliyet gösterdiği iş yerinde yapılmalı böylelikle işletme faaliyetleri hakkında ön fikir edinilebilmektedir. Ziyaretin yapılması ile birlikte (Wayne, 1985'ten aktaran: Yıldırım, 2007:38);

- İşletmenin durumunun ve yeterliliğinin tespiti,
- İşletme lokasyonunun uygun olup olmadığı,
- Teçhizat durumunun tespiti,
- Borçlunun kayıtlarının incelenmesi,
- Stokların miktarı ve kalitesi hakkında bilgi alınması,
- Firmanın genel durumunun ve çalışmalarının değerlendirilmesi sağlanır.

Kredi talep eden müşteri ile yapılan ön görüşmenin temel amacı; müşteri ilişkilerinin oluşturularak, bankanın müşterisini tanımasıdır. Ön görüşme aşamasının tamamlanmasının ardından, kredi kullanıcısının taleplerine uygun şekilde kendisine sunulan krediyi kullanmak istemesi üzerine; kredi için gerekli belgeler istenmektedir (Özden, 2010: 56).

Kredi Talep Eden Firmadan Evrak Temini

Kredi talebinin alınması ve işletme ile ön görüşmenin yapılmasından sonra, işletmeden bankalarca kredi talebi için gerekli görülen belgelerin temin edilmesi gerekmektedir.

Kredi ilişkisi için gereken belge ve bilgiler bankalar tarafından farklılık göstermekle birlikte genellikle aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yıldırım, 2007: 41)

- İşletme Ana Sözleşmesi,
- Oda Kayıt Belgesi,
- Ticaret Sicil Gazetesi,
- İmza Sirküleri,
- İşletme Ortaklarının Kimlik Fotokopileri,
- Vergi Levhası,
- Kapasite Raporu (İmalatçı Firmalar için.)
- Son üç yıla ait mali tablolar (Bilanço-Gelir Tablosu-Detay Mizan),
- Tapu fotokopileri (İşletme veya ortaklar adına),
- Hazirun Cetveli (Anonim Şirketler için).

Kredi Talebinin İncelenmesi

Bu aşamada işletmeden temin edilen evraklar ile işletmenin kredibilitesi tespit edilmeye çalışılır. Tespit edilen evraklar üzerinde ilk inceleme yapılır. İnceleme sırasında işletme ile ilgili olumsuz bir durum tespit edilirse kredi talebi olumsuz bulunarak reddedilir. Aksi halde kredilendirme sürecinin bir sonraki aşaması olan kredi analizine geçilir. Firmanın durumu ile ilgili yapılan çalışmada, firmanın mali verilerine ilişkin değerlendirmelerin olumlu çıkması yanı sıra firma hakkında edinilen genel izlenim, firmanın vereceği teminattan daha önemlidir. Kredi inceleme aşamasında firma ile ilgili bilgiler muhtelif kaynaklardan elde edilebilir. Bu kaynaklar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şakar, 2006: 34):

- İşletmenin veya sahibinin üye olduğu çalışma kolu ile ilgili dernek ve kurumlardan,
- Bankalardan,
- Medyadan,
- Kredi raporlarından,
- Firma ziyaretlerinden,
- Firmanın kendisinden,
- Yıllık finansal, muhasebe raporlarından,
- Ticari kurumların uluslararası yayınlarından,

İşletmeden temin edilen evrakların incelendiği bu kısımda, işletmenin spekülâtif faaliyetlerinin ve/veya gayriresmi hissedarlarının olup olmadığı, işletme ortaklarının / yöneticilerinin sektör tecrübesi, işletme ve ortaklarının ödeme isteği vb. konular hakkında detaylı bilgiye ulaşılabilir. Bu aşamada işletme yetkilileri ile yapılan görüşmelerde işletme ve faaliyetleri ile ilgili edinilen bilgilerin doğruluğu incelenir.

Ayrıca kredilendirme sürecinde firmanın (sahibi ve/veya yöneticilerinin) dürüstlüğü, moralitesi, yükümlülüklerini yerine getirme kararlılığı ve bankayla işbirliği yapma kararlılığı belirlenmeye çalışılır (Şakar, 2006: 34).

Bu aşamada ayrıca kredi ile ilgili, kredini türü, kullanım amacı, faiz oranı, vadesi, teminatları detaylı bir şekilde incelenir (Kavcıoğlu, 2003: 33).

Kredi Analizi

Kredi analizi, firmaların mali tablolarının incelenerek geçmiş ve cari dönem faaliyet sonuçları ile gelecek dönemdeki işletme performansını etkilemiş ve etkileyebilecek tüm etmenlerin değerlendirilmesini içerir (Şendoğdu, 2005: 57).

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kredi analizi, geçmiş ve cari dönem faaliyet sonuçları ile kredi değerliliğinin ölçülmesini amaçlamaktayken, gelecek dönemdeki işletme faaliyetlerinin sonuçları hakkında da fikir vererek kredi riskinin en aza indirilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır.

İşletme faaliyetleri ile talep edilen kredinin türü, vadesi ve miktarı bu aşamada karşılaştırılarak işletmenin ödeme gücünün yeterli olup olmadığı tespit edilmeye çalışılır.

Kredi analizinin ana amacı kredi talep eden tarafın sözleşme şartlarına uygun olarak krediyi geri ödeme kapasitesine ve arzusuna sahip olup olmadığını saptamak suretiyle kredi riskini azaltmaktır (Akgüç, 2000: 2).

Kredi Üst Limit Tahsisi ve Kullanırım veya Teklifin Reddi

Bankalar, kredi analizinin değerlendirilmesi sonrasında kredi talebinde bulunan işletmenin kredi koşullarını taşıyıp taşımadığını belirleyerek müşteri ile kredi sürecine devam edip etmeyeceğine karar vermektedir. Bankacılık vb. yasal düzenlemeler, bankaların iç politikaları gereği oluşan idari düzenlemeler ve işletme özelinde ortaya çıkan diğer nedenler kredi talebinin reddedilmesine sebep olabilmektedir. Kredi talep eden işletmelere verilen red cevaplarının en yaygın nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Yıldırım, 2007: 93);

- Ticari faaliyeti gereği üye olması gereken oda, dernek vb. kuruluşlara üye olmayanlara,
- Kredi talebinde bulunanların hukuken borçlanma ehliyetlerinin bulunmaması veya talebin açıkça yetkili bulunan işletme organlarıncı yapılmaması,
- Kredi talebinin bankalarca makul bir ekonomik nedene dayanmaması,
- İşletme mali verilerinin talepte bulunduğu krediyi geri ödeyemeyeceğine dair izlenim oluşması,
- İşletmenin borç yükünün fazla olması,
- İşletme ve ortaklarının istihbari olumsuzlukları bulunması,
- Faaliyet gösterilen sektörün riskli olması,
- Mali verilerin gerçeği yansıtmaması, işletmeden edinilen bilgilerin çelişkili ve sağlıklı oluşu sonucu firmaya güven duyulmaması,
- Krediyeye teminat verilmemesi veya teminatların tutar/nitelik olarak yetersiz olması,
- Projeli yatırım veya uzun vadeli işletme kredisi taleplerinde, gelecek dönemde yaratılacak fonların kredinin geri ödemesinde yetersiz kalacağı yönünde izlenim oluşması,
- İşletme yöneticilerinin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları (Erdem 2013: 33).

Kredi İzlenmesi ve Kontrolü (Takip Aşaması)

Kredilendirme, kredinin tahsisi ile geri dönüşü (vade) arasında geçen süre içerisinde müşterinin kredi değerliliğinde meydana gelecek değişimlerin saptanması, sorun yaratabilecek kredilerin önceden belirlenmesi ve bunların ilgili kredi kurumunun bünyesine alınması ile sorunların çözülmesi işlemleridir. Kredi izleme ve kontrolü kurum tarafından ulaşılmak istenen amaçların ya da üstlenilen görev ve sorumlulukların eksiksiz, verimli ve zamanında gerçekleşip gerçekleşmediğinin yaptırımlı bir biçimde izlenerek, gerektiğinde düzeltici önlemlerin alınmasını da içeren temel görevlerden oluşan bir süreçtir (Berk 2001: 188).

İzleme süreci kredi riski tasfiye edilene kadar devam etmelidir. Kredinin sürekli surette izlenmesi bankanın yüksek kaliteli bir aktif yapısına sahip olmasını sağlamaktadır (Erdoğan, 2011: 104).

Kredinin Tasfiyesi

Kredinin tasfiyesi, kredilendirme sürecinin son aşaması olup kredinin ödenerek teminatların serbest bırakılmasıdır (Şakar, 2006: 50).

Kredi ilişkisinin sona ermesi, kredi kullanan işletmenin isteği ile olabileceği gibi bankaların gerekli görmesi durumunda da gerçekleşebilir. Bankalarla kredi ilişkisi bulunan müşteriler, bankaya olan risklerini tasfiye etmek şartıyla, istedikleri zaman hesaplarını ve kredilerini kapatabilirler. Bunun yanında işletmelerin haciz, iflas, konkardato, ölüm, seri protestolu senet ve karşılıksız çek kayıtları, tasfiye, işletmenin mali yapısının önemli derecede bozulması vb. nedenlerle gerçek ve tüzel kişilerin durumlarında meydana gelen olumsuz değişiklikler kredinin ödenmesini tehlikeye sokacağı için, bankalar tarafından bu vb. durumlarda kredilerin tasfiyesi yoluna gidilir (Kavcıoğlu, 2003: 46).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MALİ TABLOLARDAN YAPILAN AKTARMA-ARINDIRMA İŞLEMLERİ

2.1. Genel Açıklamalar

Mali tablolar işletmeler hakkında bilgi içeren veriler olmasının yanı sıra bazı durumlarda kredinin olumlu veya olumsuz sonuçlanmasına sebep olabildikleri için bu tabloların analizi, bankalar açısından oldukça önem taşır. Mali tablo analizi yapılırken temel hedef, tabloların tasnif edildiği tarihte işletmenin borç ödeme gücü olup olmadığını; borç ödeme gücünün ilerleyen dönemde devam etme potansiyelini; firma gelirlerinin önceki dönemde gösterdiği eğilimi ve firmanın gelecek dönemlerde talep ettiği krediyi ödeyebilecek ölçüde gelir yaratıp yaratamayacağını anlamaktır (Akgüç, 2000: 31).

Mali tablolardan elde edilmesi hedeflenen bilgilerin, mali analiz sırasında faydalı olabilmesi için, bu bilgilerin güvenilir olması gerekir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 45). Mali tabloların doğruluğu ve güvenilirliği mali analiz için en önemli hususlardan birisidir.

Mali tablolar zaman zaman muhasebeci tarafından kasten sağlıklı düzenlenmedikleri gibi bazen de genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun şekilde hazırlanmadıklarından güvenilir olmaktan uzaklaşarak yanıltıcı olabilmektedir.

Kredilendirilme sürecinde mali kayıtların güvenilirliğinin artırılması için ilk olarak “aktarma arındırma” olarak tabir edilen düzenleme ve sadeleştirme işlemlerine tabi tutulması gerekmektedir. Aktarma işlemi bilanço ya da gelir tablosu hesaplarında bulunan bir tutarın ilgili hesaptan çıkarılarak bir başka hesaba ilave edilmesiyken, arındırma işlemi ise bilanço veya gelir tablosunda bulunan hesap bakiyelerinin birbiriyle ilişkili hesaplardan karşılıklı indirilmesi olarak ifade edilebilmektedir. Aktarma arındırma işlemlerine nazaran daha az görülmekle birlikte zaman zaman bilanço ve gelir tablosunda bulunan birbiriyle ilişkili hesaplara karşılıklı ilave yapılması da gerekebilmektedir. Aktarma işlemi bilanço veya gelir tablosu toplamlarında herhangi bir değişikliğe neden olmaz iken arındırma veya ilave işlemleri bilanço ve gelir tablosu kalemlerinde değişime neden olmaktadır. Böylece kredilendirilme süreci öncesinde “aktarma arındırma” esasları dikkate alınarak mali veriler analize hazır hale getirilmektedir.

Mali tabloların analize uygun hale getirebilmesi için sıklıkla yapılan aktarma ve arındırma işlemleri açıklanmadan önce mali analize konu temel finansal tablolardan bahsetmek yararlı olacaktır.

2.2. Mali Analizde Kullanılan Tablolar

Firmaların farklı amaçlara yönelik olarak hazırladığı farklı standartlarda birden fazla finansal tablo bulunmaktadır. Ancak uygulamada firmalar öncelikli olarak Gelir İdaresi Başkanlığı'na verilmek üzere firmanın vergi matrahının tespitine yönelik Vergi Usul Kanunu'na göre hazırlanmış bilanço ve gelir tablosunu hazırlayarak sunmaktadırlar (Babuşçu vd. 2017: 39).

Finansal analizde ağırlıklı olarak iki bilgi raporlanmaktadır. Bunlardan ilki belirli bir anı ihtiva eden finansal durumun raporlanması ile bir dönem ya da birden fazla finansal durum arasındaki dönem için söz konusu olan finansal durum değişimlerinin raporlanmasıdır. Bu iki sınıflama içinde ilki; finansal durum tablosu olarak anılan bilanço, ikincisi ise finansal durumdaki değişimleri ifade eden gelir tablosudur. Mali tablolar, temel mali tablolar ile ek mali tablolar olarak sınıflandırılmakta olup finansal tablolar hakkında detaylı bilgi aşağıda verilmiştir.

A) Temel Mali Tablolar

- Bilanço,
- Gelir Tablosu,

B) Ek Mali Tablolar

- Satışların Maliyeti Tablosu,
- Fon Akım Tablosu,
- Özkaynak Değişim Tablosu
- Nakit Akım Tablosu,
- Kar Dağıtım Tablosu,

C) Konsolide Finansal Tablo

- Konsolide Bilanço,
- Konsolide Gelir Tablosu

Bu çalışmada kredi incelenmesi aşamasında bankalar tarafından sıklıkla yapılan aktarma-arındırma işlemleri araştırılmış, ağırlıklı olarak bilanço ve gelir tablosu üzerinde durulmuştur. Bu nedenle ek mali tablolar ve konsolide finansal tabloların sadece tanımları verilmiştir.

2.2.1. Temel Mali Tablolar

Bilanço: Bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu iktisadi varlıkları ile bu varlıkların finanse edildiği kaynakları gösteren bir finansal tablodur (Dağlı, 2017: 21). Bilançolar varlık ve

kaynakların düzenlendiği tarihteki “anlık” görünümü hakkında bilgi verir. Düzenlendiği günden önce veya sonra görünümleri farklı olabilmektedir.

Gelir Tablosu: İşletmenin belli bir faaliyet dönemine ilişkin olağan ve olağandışı gelir ile giderlerinin toplandığı mali tablo olarak tanımlanabilir. Gelir tablosu, mizanda bulunan gelir ve gider hesaplarını sınıflandırılarak belli formatta hazırlanmasıyla oluşan ve hesap dönemi sonunda firmanın ulaştığı kâr/zarar durumunu detaylı bir biçimde gösteren tablodur (Şakar, 2006:158).

2.2.2. Ek Mali Tablolar

Satışların Maliyeti Tablosu: Gelir tablosundaki satışların maliyeti kısmı, işletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamul, ilk madde ve malzeme ile ticari mal gibi maddelerin ve satılan hizmetlerin maliyetini göstermek üzere ayrı bir tablo halinde düzenlenir. Bu tablo, gelir tablosunun ekini oluşturur ve gelir tablosunu tamamlar (Çetiner, 2008: 88).

Tekdüzen Muhasebe Sisteminde satışların maliyeti tablosu ek mali tablolar içerisinde sayılmış ve uyulması zorunlu olan biçimsel yapısı düzenlenmiştir.

Fon Akım Tablosu: İşletmenin belirli bir hesap dönemi içinde sağlamış olduğu finansal kaynakları ve bunların kullanım yerlerini göstermek amacıyla düzenlenen mali tablodur (Argun, 2006: 10).

Öz Kaynak Değişim Tablosu: Bir hesap dönemi içerisinde işletmenin öz sermayesinde oluşan değişiklikleri ve nedenlerini gösteren tablodur.

Nakit Akım Tablosu: Bir hesap dönemi içinde işletmenin nakit giriş çıkışlarını ve nakit giriş kaynakları ile nakit çıkışlarının kullanım yerlerini gösteren tablodur (Şakar, 2006: 221).

Kar Dağıtım Tablosu: İşletmenin karının dağıtımını, kardan yedek akçelere yapılan eklemeleri, yedeklerden yapılan dağıtımını, hisse başına elde edilen karı, hisse başına kar payı tutarı ve oranını gösteren bir tablodur (Akgüç, 2011: 5).

2.2.3. Konsolide Mali Tablo

Kredi talep eden işletmenin finansal, yönetim ve denetim açısından bir ya da birden fazla işletme ile bağı olması durumunda bu işletme gruplarının birlikte değerlendirilmesi gerekir. Konsolide mali tablo tanımı da bu gereklilikten doğmuş olup TMS konsolide mali tabloları “*bir grubun mali tablolarının tek bir ana ortaklığın mali tablosu olarak sunulduğu tablolar*” olarak

tanımlamaktadır (Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı TMS27 Hakkında Tebliğ, Madde:2).

Konsolide mali tabloların düzenlenme sebebi; işletmelerin faaliyet sonuçlarının birleştirilerek toplu şekilde gösterilmesi, birbiri ile bağlı işletmelere ayrı ayrı finansal rapor hazırlanmasına göre daha iyi bir bakış açısı sağlayacağı fikrinden ileri gelmektedir (Harrison ve Charles, 1992'den aktaran: Acer, 2010:83).

Kredi kurumları genellikle kredi alacakları için, kredi kullandırdıkları her şirketi müstakil olarak sorumlu görmekle birlikte, çapraz teminat durumu, konsolide mali verileri esas bilgi izleme kaynağı haline getirmiştir (Paul, 1996'dan aktaran: Acer, 2010:83).

Konsolide Bilanço: Yukarıda sözü edilen ilişkiler içerisinde olan işletmelerin aynı tarih veya döneme ait bilanço kalemleri ile ilgili kayıtların bir araya gelmesiyle düzenlenen bilançodur.

Konsolide Gelir Tablosu: Ana şirket ile bağlı şirketlerin belli bir dönemine ilişkin faaliyet sonuçlarını tek bir ekonomik birimin faaliyet sonucu gibi belirten tablodur.

2.3. Mali Tabloların Analiz İçin Uygun Hale Getirilmesi

Bankalar tarafından yapılacak olan mali analiz çalışmalarının sağlıklı sonuçlar verebilmesi için mali tabloların aktarma-arındırma yöntemleriyle analize hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Burada amaç muhasebe hatalarını, muhasebe hilelerini ve makyajlanmış mali tabloların ayıklanmasıdır. Tüm bu işlemler sırasında mali tablolar üzerinde ihtiyatlılıkla durulması gerekmekte işletme sahibinin beyanı, sektör koşulları vb. tüm değişkenlerle çelişen hesaplar veya bakiyeler dikkatlice incelenmelidir.

İşletmeler tarafından kimi durumlarda gerçek durumu gizlemek için yasal ve yasal olmayan birtakım yollara başvurulabilir ya da bilgisizlik, tecrübesizlik, dikkatsizlik ve ilgisizlik nedeniyle birtakım hatalar yapılabilir. Makyajlama ya da manipülasyon olarak bilinen gerçek durumu gizleme amacıyla bilerek yapılan düzenlemeler ya da bilmeyerek yapılan hatalar mali tabloların güvenilirliğini azaltmaktadır. İşletmeler tarafından mali tabloları makyajlamada pek çok yöntem kullanılabilir (İş Bankası, 2005 İstihbarat Ve Mali Tahlil Eğitim Kitabı).

Bu yöntemlerden bazıları aşağıda gibi sıralanmıştır (Yalkın, 2007: 111).

- Varlıkları olduğundan daha fazla göstermek,
- Bazı yükümlülükleri veya borçları bilançoda göstermemek,

- Gider yazılması gereken bir harcamayı aktifleştirerek kârı ve varlıkları olduğundan fazla göstermek,
- Aktifte değeri düşmüş bazı varlıklara karşılık ayırmamak,
- Tahsili mümkün olmayan alacaklar için karşılık ayırmamak,
- Şirketin doğmuş yükümlülüklerine karşılık ayırmamak,
- Doğmuş zararları bilançoya yansıtılmamak,
- Dövizli borçları veya alacakları bilanço tarihindeki kurdan değerlendirmemek,
- Faturasız işlem yaparak bazı alış ve satışları kayıt dışı tutmak,
- Açıktan ödeme yaparak bazı giderleri daha az göstermek vb.

Çalışmanın bu kısmında mali tabloların, analize uygun hale getirilmesi için sıklıkla yapılması gereken aktarma – arındırma işlemleri incelenecektir. Aktarma – arındırma işlemleri ilgili hesap grupları bölümler halinde incelenecek, hesap açıklamaları, işleyişleri ve nitelikleri ayrıca detaylandırılmayacaktır. Aktarma- arındırma sırasında aşağıda detaylandırılan durumlar haricinde bir durumla karşılaşılması ve hesapların düzeltilmesi gerektiğinde; sektör bilgileri, TDHP, TFRS, genel kabul görmüş muhasebe uygulamaları, yasal düzenlemeler ve ihtiyatlılık ilkesi gereğince düzeltmeler yapılacaktır.

2.4. Aktif Hesaplar ve Yapılabilecek Düzeltme İşlemleri

İşletmelerin varlık kalitesi ve aktif değerlerinin sağlıklı bir şekilde ortaya konulması, likidite sorunu yaşayıp yaşanmadığının anlaşılması, sektör ve faaliyet alanı trend ve ortalamaları ile benzer sektörlerde faaliyet gösteren öncü işletmelerin finansal verileriyle karşılaştırılabilmesinin yanı sıra kredi kararı açısından da önemlidir.

Bu kısımda işletme bilançosunun aktifindeki hesapların incelenmesi ve mali analize elverişli hale getirilmesi sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar açıklanmıştır. İşletmenin mali yapısının doğru bir şekilde saptanabilmesi, varlıklarının tutar ve tasnifinin doğru bir şekilde yapılmasına bağlıdır. İşletmelerden temin edilen mali tabloları, hesaplarının içerikleri, mevzuat ve banka uygulama kurallarına göre analize hazır hale getirilecek şekilde değiştirilmelidir. Bu nedenle dikkatle incelenmeli ve gerekli düzeltme işlemleri yapılmalıdır.

2.4.1. Dönen Varlıklar Hesap Grubunda Yapılacak Düzeltme İşlemleri

Finansal tabloların sunulmasına ilişkin 1 Nolu TMS'ye göre göre dönen varlıklar; nakit olarak elde ve bankalarda tutulan varlıklar ile normal koşullarda en fazla bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içerisinde paraya çevrilmesi veya harcanması öngörülen varlık unsurlarından oluşur.

TDHP'ye göre dönen varlıklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

10/HAZIR DEĞERLER

11/MENKUL KIYMETLER

12/TİCARİ ALACAKLAR

13/DİĞER ALACAKLAR

15/STOKLAR

17/YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ

18/GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

19/DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

* 2 Nolu MSUGT'ye göre; grup sıralamasında boş görünen 2'li kodların (14 ve 16 no.lu kodlar) ekonomik gelişmeler ve ihtiyaçlara paralel olarak kullanılması Maliye Bakanlığı'nın yetkisindedir.

2.4.1.1. Hazır Değerler

İşletme kasasında ya da bankalarda tutulan nakit para ile istenildiğinde, değer kaybına uğramadan paraya çevrilmesi mümkün olan varlıklar hazır değer sayılır (Sevilengül, 2009:153).

Faaliyet gösterilen sektör ve faaliyet alanına göre değişkenlik arz etmekle birlikte, aktif içerisinde yüksek seviyelerde seyreden hazır değerlerin bulunması işletmede kullanılmayan kaynakların varlığının göstergesi olabilmektedir. Tam aksi olup hazır değerlerin olması gerekenden düşük düzeyde seyretmesi ise işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirmede zorlanabileceği fikrini verir. Hazır değerlerin yeterliliği, işletmenin dahil olduğu sektör ve faaliyet alanına ilişkin bilgiler ile benzer işletme verileri karşılaştırılarak analiz edilmelidir.

Hazır Değerler hesap grubuyla alakalı olarak (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 50);

- Kasa, banka ve diğer hazır değerlerdeki tutarların, işletme ile ilişkili tarafların faaliyet döngüsü, sektör ve faaliyette buldukları alan ile uyumu,
- İşletmenin faaliyet döngüsü içerisinde alım koşulları ile verilen çeklerin uyumu,
- İşletmenin satış koşulları ve vadeleri ile alınan çeklerin uyumu
- Alınan çeklerin tahsil yeteneği ile ortalama vadesi,
- Net satışlar değişiminin hazır değerler grubunun tamamı ve özellikle de alınan/verilen çekler hesabına etkileri incelenmelidir.

Hazır Değerler aşağıdaki hesaplardan oluşur;

100-Kasa

101-Alınan Çekler

102-Bankalar

103-Verilen Çek ve Ödeme Emirleri (-)

108-Diğer Hazır Değerler

Hazır değerler ile ilgili olarak bankalarca yapılan aktarma – arındırma işlemleri firmanın nakit veya kısa vadede nakite çevirebileceği varlıklarının doğru belirlenmesi açısından önemlidir. Bu aşamada bankalarca hazır değerler grubunda yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşcu vd., 2017:61);

- İşletmelerin yaptıkları bazı ödemeler için belge sağlayamamaları veya ödemelerin muhasebeye yansıtılmaması gibi nedenlerle, Kasa hesapları olduğundan daha yüksek gösterilmekte, fiktiflik arz eden yüksek kasa bakiyeleri oluşabilmektedir. Bu tutarlar gider mahiyetinde olduğundan Özkaynaklardan tenzil edilir.
- İşletmeden çekilen fonların açıkça muhasebeleştirilmek istenmediği durumlarda kasa hesabının kullanıldığı görülebilmektedir. Kasa hesabında söz konusu duruma rastlanılırsa konu tutarlar ortaklardan alacak olarak değerlendirilmeli ve bu hesabın gerekliliklerine göre işlem yapılmalıdır (Ortaklardan Alacaklar hesabı ile ilgili açıklamalar ilerleyen bölümlerde sunulmuştur).
- Bu hesap grubunda yer alan yabancı paraların değerlendirildiği kur, TCMB tarafından bildirilen kurdan büyük ise, aradaki fark; para mevcudundan ve özkaynaklardan karşılıklı arındırılmalıdır.
- Bu hesap grubunda yer alan yabancı paraların değerlendirildiği kur, TCMB tarafından bildirilen kurdan küçük ise, aradaki fark; para mevcuduna ve özkaynaklara ilave edilmelidir.
- Alınan Çekler hesabındaki tutar, aynı gün nakte dönecek bir likiditesinin olmaması sebebiyle bu hesap içerisinden çıkarılarak vade yapısına uygun olarak Kısa / Uzun vadeli Senetli Alacaklar hesabına aktarılır.
- Çek portföyünde yer alan karşılıksız çeklerin tespiti halinde söz konusu tutar ilgili hesaptan ve özkaynaklardan tenzil edilir.
- İşletmenin asıl faaliyet alanı dışındaki işlemler nedeniyle alınmış bir çek belirlenirse, vadeside dikkate alınarak, Diğer Çeşitli Alacaklar hesabına aktarılır (Örneğin maddi duran varlık satışı karşılığında alınan çekler).
- İşletmenin faaliyetleri sonucunda elde ettiği çek/senetler bazen kredi temini sırasında yeterli olamayabilmekte ve işletmeler ortaklarından ve/veya 3. kişilerden ticari faaliyetleri

dışında finansman/hatır çeki temini yoluna gidebilmektedir. Bu durumun tespit edilmesi durumunda ilgili bakiyeler, aktifte alınan çeklerden, pasifte ise gösterilmiş olduğu kısımdan karşılıklı arındırılır.

- Yıllarında bankalardaki mevduatın tamamının veya bir bölümünün aynı bankadaki kredi hesabından virman suretiyle sağlandığının tespit edilmesi ve/veya bankalar hesabındaki mevduatların firmanın kullandığı nakit kredilerin teminatı olarak bloke edildiğinin tespit edilmesi durumunda aktifte Bankalar hesabından, pasifte Banka Kredilerinden arındırılmalıdır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:53).
- Kredi karlı satıştan doğan henüz tahsil edilmemiş POS alacakları Bankalar hesabından çıkarılarak, Diğer Hazır Değerler hesabına aktarılmalıdır.
- Aktif karakterli olan Bankalar hesabı zaman zaman eksi bakiye verebilmektedir. Firma adına tahsis edilen kredi limitlerinin kullanılması ve kredili mevduat hesapları nedeniyle eksi bakiye verebilir. Bu kredili bir işlemin göstergesi olduğundan eksi bakiye girilen tutarın, aktifte Bankalar hesabına ve karşılığı pasifte Banka Kredileri hesabına eklenmesi gerekmektedir.
- Bankalar hesabında alacak bakiyesi bulunması durumunda (Kredili Mevduat Hesabı işlemleri nedeniyle) söz konusu tutar Banka Kredileri hesabına aktarılmalıdır.
- Bankalar hesabında bulunan özellikle yüksek tutarlar titizlikle incelenmelidir. Söz konusu tutarlar, firmadan temin edilen hesap ekstreleri/ilgili banka kayıtları ile karşılaştırılarak teyit edilmeli, karşılıklarının bulunmaması durumunda özkaynaklardan tenzil edilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:54).
- Hazır Değerler içerisinde (-) bakiye olarak yer alan Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesabındaki tutar, hazır değerlerden çıkarılır. Ticari faaliyetlerden kaynaklanmış ise pasifte vade yapısına uygun olarak Kısa / Uzun Vadeli Senetli Borçlara hesabına eklenir. Ticari nitelikli işlemlerden kaynaklanmıyor (sabit kıymet alımı vb.) ise vade yapısına uygun olarak Kısa / Uzun Vadeli Diğer Borçlar hesabına eklenir.

2.4.1.2. Menkul Kıymetler

İşletmenin fonlarını geçici bir süre değerlendirmek için aldığı, gerek duyduğunda da sattığı “pazarlanabilir” konumdaki hisse senedi, tahvil, hazine bonusu, finansman bonusu, yatırım fonu katılma belgesi, kar/zarar ortaklığı belgesi, gelir ortaklığı senedi vb. varlıklar bu hesap grubunu oluşturur. Bu nitelikteki kıymetler “alım-satım” amaçlı olarak nitelendirilir. Buna karşılık uzun vadeli amaçlarla edinilen menkul kıymetler “Mali Duran Varlık” olarak nitelendirilir (Sevilengül, 2009:187).

TDHP'ye göre Menkul Kıymetler aşağıdaki hesaplardan oluşur:

110-Hisse Senetleri

111-Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları

112-Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonoları

118-Diğer Menkul Değerler

119-Menkul Değerler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

Bu hesap grubunda olası artış/azalışların başlıca nedenleri; kısa süreli nakit fazlalarını değerlendirmek ve spekülatif amaçlı menkul kıymet alım-satımıdır. (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:55).

Menkul Kıymetler hesap grubuyla ilgili olarak yapılabilecek aktarma - arındırma işlemleri işletmelerin risk algısını ölçmek, nakit varlıklarını neden işletme sermayesi olarak değerlendirmedeğinin araştırılması açısından önemlidir.

Bu aşamada bankalarca Menkul Kıymetler hesap grubunda yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017:66);

- Menkul Kıymetler hesabında borsaya kote olmamış hisse senetleri mevcut ise bu tür hisse tutarları bu kalemden çıkarılıp hisse oranına göre; Mali Duran Varlıklar hesap grubuna aktarılmalıdır.
- İşletmenin iştirak ve/veya bağlı ortaklık tesis etmek ya da uzun vadeli yatırım amacıyla almış olduğu hisse senetleri, tahviller Menkul Kıymetler kalemlerinde yer almış ise, bu tutarlar Mali Duran Varlıklara aktarılmalıdır.
- Piyasalarda ve borsada satış kabiliyeti kalmayan hisse senetlerinin varlığının tespit edilmesi durumunda; ilgili bakiyeler aktifte Menkul Kıymetler kaleminden, pasifte öz kaynaktan arındırılmalıdır.
- Portföy içerisinde yer alan menkul kıymetlerden değeri düşenler için karşılık ayrılmamışsa karşılık ayrılmalıdır.

2.4.1.3. Ticari Alacaklar

İşletmenin asıl faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışından doğan senetli ve senetsiz alacakları bu hesap grubunu oluşturur (Sevilengül, 2009:221)

Ticari Alacaklar hesabı, işletmelerin faaliyet döngüsü hakkında fikir veren en önemli kalemlerden birisidir. Ticari alacaklar işletmelerin ana fon kaynağını oluşturduğundan ticari

alacakların kalitesi, kredibilite açısından önem taşımaktadır. Ticari alacaklar aynı zamanda işletmenin müşteri portföyünün tespitinde, satış vadelerinin belirlenmesinde, alacak tahsil kabiliyeti vb. durumlar hakkında bilgi edinilebilecek en önemli kaynaktır. Bu sebeplerden, işletmeler alacaklarını hem rakamsal olarak hem de niteliksel açıdan dikkatle incelemelidir.

TDHP'ye göre Ticari Alacaklar aşağıdaki hesaplardan oluşur:

120-Alıcılar

121-Alacak Senetleri

122-Alacak Senetleri Reeskontu (-)

124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)

126-Verilen Depozito ve Teminatlar

127-Diğer Ticari Alacaklar

128-Şüpheli Ticari Alacaklar

129-Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)

Bankalarca Ticari Alacaklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Vadeleri 12 ayı geçen ticari alacaklar Uzun Vadeli Alıcılar hesabına aktarılmaktadır (Acer, 2010: 113).
- Zaman zaman müşteriden alınan avanslar, muhasebeciler tarafından Alıcılar hesabında ters bakiye olarak muhasebeleştirilmektedir. Bu durumda ters bakiye tutarı kadar Alıcılar hesabına ve Alınan Avanslara karşılıklı ilave edilmelidir (Poyraz, 2010: 97).
- Alacaklar içinde şüpheli alacak karşılığı ayrılmayan ancak donuk olarak izlenen, edinilen piyasa bilgisine göre tahsil kabiliyeti zayıf görülen alacaklar mevcut ise alacaklardan arındırılmalı, bulunduğu yılın tespiti durumunda, o yılın karşılık giderlerine eklenip, dönem karında indirim, izleyen yıllarda ise özkaynaklardan indirim yapılmalıdır. Şüpheli alacağın inceleme dönemlerinde var olduğu yıl tespit edilemiyorsa, tutar doğrudan özkaynaklardan indirilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 60).
- Ticari Alacaklar grubu içerisinde izlenen, personelden ortaklardan ve grup firmalarından olan alacaklar ilgili hesaplara aktarılır (Babuşçu vd., 2017: 69).
- Aynı şahıs ve/veya işletmelerden olan alacaklar ve borçlar aynı nitelikte ve vadede ise karşılıklı mahsup edilir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 61).
- İlgili hesap grubu içerisinde gerçek bir ticari alacak niteliği taşımayan, sadece bankalardan kredi almak amacıyla düzenlenmiş finansman/hatır senetlerinin tespit edilmesi durumunda, söz konusu tutar Alacak Senetlerinden ve pasifte ilgili hesaptan karşılıklı mahsup edilir (Acer, 2010: 113).

- Kısa Vadeli Verilen Depozitolar ve Teminatlar kaleminde, uzun vadeli hizmetlerle ilgili verilmiş olan depozito ve teminatlar (elektrik, su depozitosu gibi), bu kalemden çıkarılarak duran varlıklarda yer alan U.V. Verilen Depozitolar ve Teminatlar kalemine aktarılır (Babuşçu vd., 2017: 74).

2.4.1.4. Diğer Alacaklar

Herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içerisinde tahsil edilmesi düşünülen senetli ve senetsiz alacaklar ile bu gruba ait şüpheli alacak ve şüpheli alacak karşılığının izlenmesini sağlayan hesap grubudur (Cemalcılar ve Erdoğan, 1997:516).

TDHP'ye göre Diğer Alacaklar aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 131–Ortaklardan Alacaklar
- 132–İştiraklerden Alacaklar
- 133–Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
- 135–Personelden Alacaklar
- 136–Diğer Çeşitli Alacaklar
- 137–Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
- 138–Şüpheli Diğer Alacaklar

Bu grupta yer alan alacaklar genellikle gelir yaratma amaçlı olmadığından, amacı ve kaynağının tespit edilmesi, kullanım yeri, ödenme vadesi ve imkânı ile bilanço içindeki nispi büyüklüğünün işletmenin nakit döngüsüne, likiditesine etkisi dikkatli incelenmelidir.

Bankalarca Diğer Alacaklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Şahıs firmaları ve kolektif şirketlerdeki ortaklardan alacak gerçek bir alacak olarak değerlendirilmemelidir. Bu nedenle şahıs işletmeleri ve kolektif şirketlerdeki ortaklardan alacaklar özkaynaklardan tenzil edilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 62).
- Ortaklardan Alacaklar, işletme ile ortak arasındaki gerçek ticari bir işlemde (faaliyet konusu ile ilgili mal veya hizmet satışı) kaynaklanmış bir alacaksa ve bu durum belge ile teyit edilebiliyorsa ilgili tutar vadesine göre Kısa / Uzun Vadeli Alıcılar hesabına aktarılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 78).
- İşletmeler zaman zaman daha güçlü bir sermaye yapısı göstermek için fiktif sermaye arttırımı yapabilmekte, sermaye arttırımını Ortaklardan Alacaklar kalemi ile

dengelemektedir. Bu gibi durumlarda sermaye taahhüdü niteliğindeki Ortaklardan Alacaklar, aktifte Ortaklardan Alacaklardan arındırılmalı, pasifte Ödenmemiş Sermaye (-) hesabına aktarılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 78).

- Ortaklardan Alacaklar hesabı ile Ortaklara Borçlar hesabında aynı ortak olan alacak ve borç tutarları tespit ediliyor ise, bu iki hesap arasında mahsup işlemi yapıldıktan sonra kalan bakiye ilgili hesapta bırakılmalıdır.
- Gayri faal veya net satışları/aktif büyüklüğü itibariyle borçlarını ödeyemeyecek durumda olan iştiraklerden/bağlı ortaklıklardan alacaklar, öz kaynaklardan karşılıklı olarak tenzil edilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 62).

2.4.1.5. Stoklar

Bu grup, işletmenin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği, ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün, artık ve hurda gibi bir yıldan az bir sürede kullanılacak olan veya bir yıl içerisinde nakde çevrilebileceği düşünülen varlıklardan oluşur (Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği [MSUGT], 1992: 60).

Genel olarak herhangi bir malın stoklara dahil edilip edilmeyeceğini belirleyen ölçü, işin özelliği ve yöneticilerin malı kullanma konusundaki niyetleridir (Akgüç, 2011: 88). Örneğin bilgisayar, cep telefonu alım-satımı ile uğraşan işletmeler için, satışa hazır olarak elde bulundurulmuş ürünler stoklara dahil edildiği halde; sınai bir işletme için bilgisayar ve cep telefonu stok olarak kabul edilemez.

Mevzuatta, stokların değerlendirilmesinde maliyet bedeli esasını kullanılmaktadır. Fakat maliyet bedelinin saptanması için gerçek ve ortalama (basit, ağırlıklı, hareketli), itibari maliyet yöntemi, FIFO, LIFO, gibi çeşitli yöntemler vardır. Firmalar hangi değerlendirme yöntemini kullandıklarını bilanço dipnotlarında belirtmek zorundadırlar. Firmanın stok değerlendirme yöntemi hakkında bilgi sahibi olmak, değerlendirme yönteminde yıllar itibariyle değişiklik olup olmadığını araştırmak doğru bir finansal analiz açısından gereklidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:63)

Stoklar, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör hakkında bilgi veren önemli bir bilanço hesabıdır. Normal şartlar altında, işletmenin öz ve yabancı kaynaklarının stok teminine yönelik olarak kullanılması ve stokların piyasa alacağı bu alacakların da yeniden kaynağa dönüşerek faaliyet döngüsünün tamamlanması beklenir. Stokların gerçek anlamda varlığı ve fiktif olup olmadığının tespiti zordur. İşletme ve muhasebe yetkililerinin beyanı, benzer alanda faaliyet gösteren işletmeler, sektör ortalamaları, sektörde kayıt dışılığın varlığı, piyasa eğilimleri dikkate alınarak analiz edilmelidir.

TDHP'ye göre Stoklar aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 150–İlk Madde Malzeme
- 151–Yarı Mamüller – Üretim
- 152–Mamüller
- 153–Ticari Mallar
- 157–Diğer Stoklar
- 158–Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 159–Verilen Sipariş Avansları

Bankalarca Stoklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Stoklar arasında yer alan değersiz (modası geçmiş, satış kabiliyeti ve değerini tamamen yitirmiş) stoklar özkaynaklardan tenzil edilir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:65).
- İşletmeler stoklarında finansman giderlerinin tamamını veya bir kısmını gösteriyor ise tespit edilen tutar aktifte Stoklardan, pasifte ise öz kaynaklardan tenzil edilmelidir. Finansman giderinin hangi döneme ait olduğu tespit edilebiliyorsa gelir tablosunda o dönem için finansman gideri ayrılarak dönem karından arındırılmalıdır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:66).
- İşletmeler zaman zaman vergi muhasebesine yönelik uygulamalar nedeniyle faturasız (kayıtdışı) satışlar yapabilmektedir. Söz konusu satışlara bağılı olarak, satışı yapılan mallar stoklardan çıkarılamamakta, karşılığı ise Ortaklara Borçlar olarak kaydedilerek aktif – pasif denkliliği sağlanmaktadır. Bu işlem firmanın stoklarının gerçek tutarının üzerinde görünmesine yol açmakta olup tespit edilmesi durumunda Stoklar ile Ortaklara Borçlar karşılıklı mahsup edilmelidir (Poyraz, 2010: 107).
- Yap-Sat konulu imalatlar kapsamında inşaata konu arsa maliyetinin veya harcamalarının başka hesaplarda izlendiği tespit edilmişse Stoklar hesabına aktarılmalıdır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014:65).
- Konsinye olarak üçüncü şahıslar tarafından gönderilmiş ve bilanço günü stoklar içinde gösterilmişse belirlenen konsinye tutar Stoklardan, karşılığı ise pasifte ilgili hesaptan karşılıklı mahsu edilir (Babuşçu vd., 2017: 83).
- Makine, yedek parça, işletme malzemesi vb işletmenin sattığı ürün olmayan duran varlık niteliğindeki malzemeler için Verilen Sipariş Avansları içerisinde kaydedilmiş tutarlar var ise; tespit edilen tutarlar stoklardan alınmalı, maddi duran varlıklarda yer alan Verilen Avanslar hesabına aktarılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 85)

- Verilen Sipariş Avansları ve Satıcılar/Alınan Sipariş Avansları içerisinde aynı gerçek/tüzel kişiye ait bakiye tespit edilirse; tutarlar ilgili hesaplardan karşılıklı mahsup edilir.
- Verilen Sipariş Avansları içerisinde, izlenen dönemlerde donuk bakiye tespit edilmesi halinde; donuk bakiyeler öz kaynaklardan arındırılmalıdır.

2.4.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

İşletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin maliyetlerinin oluşturulduğu hesaplardır. Yapılan harcamalar bu hesaplarda proje bazında izlenir (Sevilengül, 2009: 363).

Uygulamada zaman zaman işletmelerin yaptıkları inşaat faaliyetlerinin yıllara yaygın nitelikte olup olmadığı konusunda fikir ayrılıkları oluşabilmektedir. Bir inşaat faaliyetinin inşaat taahhüt sektöründe olduğunun anlaşılması için;

1. Konu işin ihale kapsamında olması,
2. Yıllara yaygın devam etmesi,
3. Gelirler kısım kısım hak ediş faturaları kesildikçe alınmalıdır.

TDHP'ye göre Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

170 / 177–Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

178–Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme

179–Taşeronlara Verilen Avanslar

Bankalarca Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işi yapmayan işletme için bu hesaba bakiye kaydı yapılmış ise; hesabın içeriğine/niteliğine göre aktarma-arındırma yapılmalıdır. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri hesabı içerisinde işletmenin faaliyetlerinde kullanmak üzere inşa ettiği binaya ilişkin harcamalar Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabına, satışını yapmak üzere inşa ettiği binalar ile ilgili harcamalar ise Stoklar hesabına aktarılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 85).

2.4.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

Muhasebenin dönemsellik, işletmenin kar veya zararını belli bir zaman kesiti içinde değerlendirilmesi ilkesi gereği ortaya çıkan bir bilanço hesabıdır. Söz konusu kalem, içinde bulunulan dönemde yapılmasına karşın, gelecek hesap dönemine ilişkin giderlerle, kesin kaydının yapılması ya da elde edilmesinin gerçekleşmesi izleyen hesap döneminde olacak gelirlere oluşur. Bu grupta yer alan hesaplar ‘Aktif Geçici Hesaplar’ olarak nitelendirilmektedir (Akgüç, 2011:125).

TDHP’ye göre Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

180–Gelecek Aylara Ait Giderler

181–Gelir Tahakkukları

Bankalarca Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 68);

- İncelenen dönem itibariyle bir yılı aşan gelir tahakkukları; Duran varlıklar içerisindeki Gelir Tahakkuklarına aktarılmalıdır.
- Gelecek Aylara / Yıllara Ait Giderler hesaplarında banka satıcı kredilerinin gelecek dönemlere ait faizi, kur farkları vb. tespit edilmiş ise; bakiye bulunduğu yerinden ve varsa pasifteki karşılığında mahsup edilmelidir.
- Gelecek Aylara / Yıllara Ait Giderler hesaplarında sigorta gideri gibi peşin ödenmiş giderler tespit edilmişse; öz kaynaklardan tenzil edilmelidir.

2.4.1.8. Diğer Dönen Varlıklar

Dönen Varlıklar bölümlenirken ayrı bir grup olma özelliği taşımayan varlıklar bir araya getirilerek bu başlık altında toplanmıştır.

TDHP’ye göre Diğer Dönen Değerler grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

190–Devreden KDV

191–İndirilecek KDV

192–Diğer KDV

193–Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar

- 195–İş Avansları
- 196–Personel Avansları
- 197–Sayım ve Tesellüm Noksanları
- 198–Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar
- 199–Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)

Bankalarca Diğer Dönen Değerler hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Diğer Dönen Varlıklar içerisinde yer alan KDV hesapları, Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar içerisindeki ilgili KDV hesaplarından mahsup edilmemişse karşılıklı tenzil edilir. (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 69).
- Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar hesabında KKEG (Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler) varsa özkaynaklar ile karşılıklı tenzil edilir.
- Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar hesabında bakiye varsa dönem karı vergi ve diğer yasal yükümlülük Karşılıkları hesabından mahsup edilir (Poyraz, 2010: 111).

2.4.2. Duran Varlıklar

Bu ana hesap grubu; bir yıldan veya bir normal faaliyet döneminden daha uzun sürelerle, işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla elde edilen ve ilke olarak bir yılda veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülmeven varlıkları kapsar (Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği [MSUGT], 1992: 64). Özetle bir yıldan veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülmeven varlıkların tümü duran varlık sayılır (Sevilengül, 2009: 388).

Duran varlıklar müşterilere yeniden satmak niyetiyle değil, işletme faaliyetlerinde kullanmak amacıyla edinilen varlıkları anlatmak için kullanılır. İşletmenin faaliyet kapasitesinin kaynakları olarak nitelendirilebilen uzun ömürlü varlıklar öncelikle ana faaliyetle ilgili olan ve işletmeye gelecekte birkaç dönem için ekonomik yarar sağlayan varlıklardır.

Duran varlıklar; maddi duran varlıklar ve maddi olmayan duran varlıklar olarak iki temel gruba ayrılabilir. Maddi duran varlıklar fiziki yapıya sahipken, maddi olmayan varlıklar fiziki yapıya sahip değildir. Onların değerleri, işletmeye kazandırdıkları haklarda ve avantajlarda saklıdır (Cemalcılar ve Önce, 1999:356).

Likidite derecelerine, paraya çevrilebilme olanaklarına göre bölümlenen Duran Varlıklar grubu aşağıdaki hesap gruplarından oluşmaktadır:

- 22/TİCARİ ALACAKLAR
- 23/DİĞER ALACAKLAR
- 24/MALİ DURAN VARLIKLAR
- 25/MADDİ DURAN VARLIKLAR
- 26/MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
- 27/ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
- 28/GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
- 29/DİĞER DURAN VARLIKLAR

Duran Varlıklar hesap sınıfında yer alan ve Dönen Varlıklar içerisinde aynı ismi taşıyan kalemler ilgili hesapların uzun vadeli olanlarıdır. Söz konusu hesaplara ilişkin aktarma – arındırma işlemleri benzerlik gösterdiğinden söz konusu kalemlere ait açıklamalar bu bölümde tekrar edilmemiştir.

2.4.2.1. Ticari Alacaklar

Bu grupta bir yıldan fazla uzun vadeli senetli ve senetsiz ticari alacaklar izlenir. Vadesi bir yılın altına düşenler, dönen varlıklar içerisindeki ilgili hesaplara aktarılır (MSUGT, 1992: 64).

TDHP'ye göre Uzun Vadeli Ticari Alacaklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 220–Alıcılar
- 221–Alacak Senetleri
- 222–Alacak Senetleri Reeskontu (-)
- 224–Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri
- 226–Verilen Depozito ve Teminatlar
- 229–Şüpheli Ticari Alacaklar

Kısa Vadeli Ticari Alacaklar hesap grubu için yapılabilecek muhtemel aktarma ve arındırma işlemleri bu hesap grubu için de geçerlidir. Bunun dışında vadesi bir yılın altına düşen ticari alacaklar Kısa Vadeli Ticari Alacaklar hesap grubu içerisindeki ilgili hesaba aktarılır.

Mali analiz yapılırken, uzun vadeli ticari alacaklar içerisinde yer alan tutarlar dikkatle incelenmelidir. Faaliyet gösterilen sektöre göre değişkenlik arz etmekle birlikte, bu hesap grubunda yer alacak tutarlar; sorunlu, şüpheli alacak olma ihtimali yüksek olabilmektedir.

2.4.2.2. Diğer Alacaklar

Herhangi bir ticari işleme dayanmadan meydana gelmiş ve bir yıldan uzun sürede tahsil edilmesi düşünülen alacakları kapsar (MSUGT, 1992: 65).

TDHP'ye göre Uzun Vadeli Diğer Alacaklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

231–Ortaklardan Alacaklar

232–İştiraklerden Alacaklar

233–Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar

235–Personelden Alacaklar

236–Diğer Çeşitli Alacaklar

237–Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)

239–Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)

Uzun Vadeli Diğer Alacaklar hesap grubunun hesap niteliği, işleyişi ve değerlemesi Kısa Vadeli Diğer Alacaklar hesap grubu ile aynı olup, aralarındaki tek fark vadesinin bir yıldan fazla olan diğer alacakları içermesidir. Vadesi bir yılın altına düşenler, dönen varlıklar içerisindeki ilgili hesaplarına aktarılır.

2.4.2.3. Mali Duran Varlıklar

Uzun vadeli amaçlarla veya yasal zorunluluklar nedeniyle elde tutulan uzun vadeli menkul kıymetlerle veya paraya dönüşme niteliğini kaybetmiş uzun vadeli menkul kıymetler bu grupta izlenir (MSUGT, 1992: 66).

İşletmelerin uzun vadeli yatırım amacıyla veya yasal zorunluluklar nedeniyle elde tuttukları menkul kıymetler ile başka bir işletmeye ortak olmak amacıyla edindikleri sermaye paylarının izlendiği hesap grubudur.

Bir yıldan uzun süre elde tutmak için alınmış ve bir işletme sermayesinin %10' undan az oranını temsil eden hisse senetleri “Bağlı Menkul Kıymet”, %10 ile %50 arasındaki oranı temsil eden hisse senetleri “İştirak”, %50'sinden büyük olan hisseler ise “Bağlı Ortaklık” olarak adlandırılır.

TDHP'ye göre Mali Duran Varlıklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

240–Bağlı Menkul Kıymetler

241–Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

- 242–İştirakler
- 243–İştirakler Sermaye Taahhütleri (-)
- 244–İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 245–Bağlı Ortaklıklar
- 246–Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri
- 247–Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 248–Diğer Mali Duran Varlıklar
- 249–Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-)

Bankalarca Mali Duran Varlıklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Mali Duran Varlıklar hesap grubunda çeşitli nedenler ile değer düşüklüğü söz konusu ise; tespit edilen değer düşüklüğü aktifte yerinden, pasifte öz kaynaklardan arındırılmalıdır (Poyraz, 2010:112).
- Gayri faal şirketlere olan ortaklıklar ile işletmenin sağladığı sermayenin geri dönüşünde belirsizlik bulunduğu durumlarda mali duran varlık tutarı öz kaynaklardan düşülerek bilanço dışı bırakılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 96).
- Menkul kıymetler 1 yıldan kısa vadeli tutuluyorsa; 110-Hisse senetleri hesabına alınmalıdır.
- İştirak ve bağlı ortaklıkların değerlemesine ilişkin yasal mevzuat dışı aşırı değer tespiti ve ve finansal tablolara yansıtılması var ise özkaynaklarla karşılıklı olarak indirim yapılır (Babuşçu vd., 2017: 95).

2.4.2.4. Maddi Duran Varlıklar

İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini yararlanma süresi bir yıldan fazla olan fiziki varlık kalemlerinin ve bunlarla ilgili birikmiş amortismanların izlendiği hesap grubudur (Arat, 2005: 32).

Maddi duran varlıklar, işletmenin varlık analizinin tespit edilmesinde önemli hesap gruplarındandır. Maddi duran varlıklar özellikle üretim işletmeleri açısından önem taşımaktadır. Zira ticaretçi işletmelerdeki maddi duran varlıkların aktif içerisindeki payının imalatçı işletmelere nazaran düşük olması beklenir. Bu hesap grubu üretim prosesine direkt dahil olmaz ya da kısa vadeli borçların ödenmesinde bir kaynak teşkil etmez. Ancak üretimin devamı ve borçların ödenmesi için elde edilmesi gereken gelirler açısından sahip olunması gerekir.

Normal şartlar altında, bu hesap grubu kısa vadeli kredi taleplerinin değerlendirilmesine yönelik analizlerden ziyade; vadelerin uzadığı veya konu varlıkların kredilere teminat/güvence oluşturduğu durumlarda büyük önem taşımaktadır.

Bu hesap grubunda yer alan satılabilir tüm değerlerin piyasa değeri hakkında bilgi sahibi olmaya çalışılmalıdır. Çünkü işletme ve işletme ile ilişkili tarafların amaçları söz konusu varlıkların değerlerindeki değişmelerle çok sıkı bir ilişki içindedir.

TDHP'ye göre Maddi Duran Varlıklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 250–Arazi ve Arsalar
- 251–Yeraltı ve Yerüstü Düzenlemeleri
- 252–Binalar
- 253–Tesis Makine ve Cihazlar
- 254–Taşıtlar
- 255–Demirbaşlar
- 256–Diğer Maddi Duran Varlıklar
- 257–Birikmiş Amortismanlar (-)
- 258–Yapılmakta Olan Yatırımlar
- 259–Verilen Avanslar

Bankalarca Maddi Duran Varlıklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Bilançolarda yer alan maddi duran varlıkların mülkiyeti işletmeye ait olmalıdır. Bu hesap grubu içerisinde, işletmenin mülkiyetinde olmayan (ortakların şahsi mülkiyeti konumunda olan binalar, taşıtlar, makine vb. değerler) taşınmazlar ile pasifte bu taşınmazların gösterildiği yerden (ortaklara borçlar veya öz kaynaklar içerisinde sermaye yedekleri veya kar yedekleri) karşılıklı olarak düşülmelidir. Ancak, bu işlemin yapılabilmesi için, konu değerlerin aynı sermaye olarak işletmeye konulup, konulmadığı incelenmelidir (Babuşçu vd., 2017: 101).
- Kiralanan taşınmazlar üzerinde yapılan ekonomik değerlerini arttırıcı giderlerin aktifleştirilerek bu hesap grubunda izlendiği tespit edilirse; ilgili tutarlar buradan çıkarılarak, özel maliyetler hesabına aktarılır (Babuşçu vd., 2017: 101).
- Hesap grubu içerisinde ticarete konu makine-teçhizat tespit edilmiş ise; ilgili hesaptan diğer stoklar hesabına aktarılmalıdır.

2.4.2.3. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Maddi olmayan duran varlıklar herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı aktifleştirilmiş giderler ile belli koşullar altında hukuken korunmuş haklar ve şerefiyelerin izlendiği varlıkları kapsar (Küçüksavaş, 2000: 196). Bunlar; gelir meydana getiren mallar ve hizmetlerin üretimine veya dağıtımına katkı sağlarlar, bu varlıklar işletme tarafından satın alınabilmekle birlikte, işletmenin kendi içinde de üretilmesi mümkündür.

Bazı muhasebeciler, maddi olmayan duran varlıkların en büyük özelliğinin onun kullanılması ile sağlanacak olan gelecek yararlarla ilgili yüksek belirsizlik derecesi olduğuna inanırlar. Maddi olmayan duran varlıkların fiziki yapıdan yoksun olmalarının yanında, gelecek yararlarının ve bu yararların zamanlamasının belirsizliği, diğer uzun vadeli varlıklara göre daha fazladır ve ciddi değerlendirme problemleri taşır (Cemalcılar ve Önce, 1999:420)

TDHP'ye göre Maddi Olmayan Duran Varlıklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 260–Haklar
- 261–Şerefiye
- 262–Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri
- 263–Araştırma ve Geliştirme Giderleri
- 264–Özel Maliyetler
- 267–Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar
- 268–Birikmiş Amortismanlar (-)
- 269–Verilen Avanslar

Bankalarca Maddi Olmayan Duran Varlıklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- İşletme faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla elde tutulan ancak bu amaca hizmet etmediği ve bu amaca hizmet etme özelliğini kaybeden ve işletmenin faaliyetleri üzerinde olumlu katkısı olmadığı tespit edilen maddi olmayan duran varlıklar aktiften bulunduğu hesaptan ve pasifte öz kaynaklardan karşılıklı tenzil edilir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 55).
- Haklar hesabı içinde piyasa değeri bulunan tanınmış marka ve patentler varsa ve/veya finansal kiralamaya ilişkin tutarlar izleniyorsa herhangi bir aktarma-arındırma işlemi yapılmamalıdır. Bunların dışında başkaca nedenlere bağlı olarak oluşan bakiyeler Haklar hesabından ve öz kaynaklardan karşılıklı olarak arındırılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 105).

- Özel maliyetler hesaplarında bulunan bakiyelerin işletmeye ait olan bir taşınmazdan kaynaklandığının belirlenmesi halinde ilgili bakiyeler Maddi Duran Varlıklar içerisindeki Binalar hesabına aktarılmalıdır.
- Faaliyeti özel maliyet harcamalarına bağlı olmayan işletmelerde, maddi duran varlıklar için yapılan özel maliyet harcamaları özkaynaklardan tenzil edilir.

2.4.2.4. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

Belirli bir rezervin kullanılması için yapılan ve o rezervin tükenmesine paralel olarak değer yitirecek olan arama, hazırlık ve geliştirme işleri için yapılmış giderler, özel tükenmeye tabi varlıkları oluşturur (Sevilengül, 2009: 459).

TDHP'ye göre Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 271–Arama Giderleri
- 272–Araştırma ve Geliştirme Giderleri
- 277–Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
- 278–Birikmiş Tükenme Payları (-)
- 279–Verilen Avanslar

Bankalarca Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- İşletmenin faaliyetlerini geliştirici mahiyette olmadığı veya faaliyetlerin geliştirilmesi amacıyla yapılmış olmakla birlikte bu amaca ulaşmadığı veya bu özelliğini kaybettiği anlaşılan Özel Tükenmeye Tabi Varlıklardan ekonomik değeri olmayanlar aktiften ve pasifte öz kaynaklardan indirilir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 79).

2.4.2.5. Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

Bu grup, içinde bulunan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek yıllara ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup da ileriki yıllarda tahsil edilebilecek gelirlerden oluşur (MUSGT, 1992: 72)

TDHP'ye göre Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur.

280–Gelecek Yıllara Ait Giderler

281–Gelir Tahakkukları

Dönen varlıklar içerisindeki gelecek aylara ait giderler ve gelir tahakkukları hesap grubu için yapılabilecek muhtemel aktarma ve arındırma işlemleri duran varlıklar içerisindeki gelecek yıllara ait giderler ve gelir tahakkukları hesap grubu için de geçerlidir. Bunun dışında vadesi bir yılın altına düşen gelecek aylara ait giderler ve gelir tahakkukları, dönen varlıklar içerisindeki ilgili hesaba aktarılır.

2.4.2.6. Diğer Duran Varlıklar

Bundan önceki bölümlerde sayılan duran varlık kalemlerine girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer duran varlık kalemleri bu grupta yer alır (MUSGT, 1992: 73).

TDHP'ye göre Diğer Duran Varlıklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur.

291–Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV

292–Diğer KDV

293–Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar

294–Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar

295–Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar

297–Diğer Çeşitli Duran Varlıklar

298–Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı

299–Birikmiş Amortisman (-)

2.5. Pasif Hesaplar ve Yapılabilecek Düzeltme İşlemleri

Mali analiz tekniğine uygun biçimde düzenlenecek pasif hesaplar, kaynaklarına ve ödeme hızına göre üç bölümde toplanmaktadır.

- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Orta ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Öz kaynaklar

2.5.1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Kredi kurumlarına olan kısa vadeli borçlar ile kısa vadeli para ve sermaye piyasası araçları ile sağlanan krediler ve vadesine bir yıldan az bir süre kalan uzun vadeli mali borçların anapara taksit ve faizleri bilançoda bu başlık altında toplanır (Akdoğan ve Tenker, 2007:135).

Yabancı kaynaklar işletmenin gelecekteki yükümlülüğünü gösterir. Bu yükümlülüklerin ödenme süresi işletmelerin mali yapısı açısından önem arz eder. Bir yıl içerisinde ödenmesi gereken borçları içeren bu sınıfın, bir yıl içinde nakde çevrilmesi beklenen dönen varlıklardan karşılanması temel prensiptir. Bu hesap sınıfı genellikle işletme sermayesinin finansmanında kullanılır.

İşletmenin finans kurumlarından kredi alabilmesi ve satıcılardan kredili mal temin edebilmesi, kısa vadeli borç ödeme gücünün varlığıyla ilişkilidir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar kendi içinde, banka ve piyasa kaynakları olarak analiz edilmelidir. Banka ve satıcı kredisindeki artışın faaliyet hacmindeki artışa paralel olup olmadığı ve bir yıldan daha uzun sürede nakde dönecek duran varlıkların finansmanında kullanılıp kullanılmadığı incelenmelidir.

Bir yıldan kısa sürede ödenmesi gereken borçların artması; net işletme sermayesinde daralma, borç ödeme gücünde zayıflık ve likidite riskinde artışın temel sebebidir. İşletmenin borç ödeme gücü kullanılabilir yabancı kaynak limiti ve nakit akışının sağlıklı bir şekilde devam etmesi açısından önemlidir.

Kredi analizi yapılırken işletmenin kullanılabilir yabancı kaynak limitleri, bu limitleri kullanım koşulları ve teminat yapısı mali analist tarafından dikkatli bir şekilde incelenmelidir.

TDHP'ye göre Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

30/MALİ BORÇLAR

32/TİCARİ BORÇLAR

33/DİĞER BORÇLAR

34/ALINAN AVANSLAR

35/YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAK EDİŞLERİ

36/ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

37/BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

38/GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

39/DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

2.5.1.1. Mali Borçlar

İşletme yabancı kaynak ihtiyacının bir bölümünü kredi kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından sağlar. Bu kaynaklardan başta geleni bankalardan alınan kredilerdir. İşletme, borçlanma senedi niteliğinde menkul kıymet çıkarıp satmak suretiyle de kaynak sağlayabilir. TDHP bu tür borçlanmalar “Mali Borçlar” olarak isimlendirilmiştir (Sevilengül, 2009: 474)

Bu hesap sınıfını incelenirken, firma ve firma ile ilişkili tarafların finansal borçları, firmanın faaliyet döngüsü ile memzuç ve KKB kayıtları, firma yetkilisinden alınan bilgiler arasında tutarlılık olmasına dikkat edilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014).

TDHP’ye göre Mali Borçlar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 300–Banka Kredileri
- 301–Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar
- 302–Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyeti (-)
- 303–Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri
- 304–Tahvil Anapara, Borç, Taksit ve Faizleri
- 305–Çıkarılmış Bonolar ve Senetleri
- 306–Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
- 308–Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)
- 309–Diğer Mali Borçlar

Bankalarca Mali Borçlar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Bilanço döneminde var olduğu tespit edilen kredilerin anapara ödemelerinin bir yılı aşan kısımları; Uzun Vadeli Banka Kredileri hesabına aktarılmalıdır. İşletmeden temin edilen itfa tabloları dikkatlice incelenerek, mali verilerdeki Kısa/Uzun Vadeli Banka Kredileri ile karşılaştırılarak vade ayrımı yapılmalıdır. Ancak kredi itfa tablolarının temin edilememesi durumunda işletmenin faaliyet gösterdiği sektör dikkate alınarak ihtiyatlılık ilkesi gereğince uzun vadede izlenen tüm banka kredileri, kısa vadeli banka kredilerine aktarılmalıdır.
- Akreditif bedelleri Banka Kredileri hesabı içerisinde izlenmiş ise; söz konusu tutarlar gayrinakit kredi niteliğinde olması nedeniyle mahiyeti ve vadesi dikkate alınarak Kısa/Uzun Vadeli Ticari Borçlar hesabına veya Kısa/Uzun Vadeli Diğer Çeşitli Borçlar hesabına aktarılır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 83).

- Döviz olarak kullanılan kredilerin bilanço dönemindeki kurlar ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Döviz cinsinden kullanılan kredilerin kur değerlemesinin yapılmadığının tespit edilmesi halinde TCMB döviz satış kuru üzerinden değerlendirilir. Aleyhte kur farkı banka kredilerine eklenirken, gelir tablosunda kambiyo zararlarına alınmalıdır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 83).
- Kur değerlemesi yapıldıktan sonra işletmenin mali tablolarında bulunan kısa/uzun vadeli banka kredi risklerinin teyit edilerek, doğru tespit edilmesi amacıyla memzuç verileri ile karşılaştırılır. Memzuç kayıtlarında yer alan nakdi riski (Faiz Reeskont/Komisyon ile Faiz Tahakkuk/Komisyon başlıkları altında gösterilen borçlar dahil) ile firma bilançosunda yer alan nakdi banka riskleri arasında aleyhte fark varsa (Kocaman, 2015: 57);

- Konu fark; işletmenin gerçekleştirmiş olduğu varlık yatırımlarına ilişkin kullanılan krediler ve konu varlık yatırımlarının mali tablolara karşılıklı kaydedilmemesinden kaynaklandığının ve ilgili varlığın firma mülkiyetine geçtiğinin tespit edilmesi durumunda aktifte ilgili hesaba, pasifte ise banka kredilerine ilave edilir.

- Konu farkın; TCMB'ye bankalar tarafından hatalı bildirimlerden ileri geldiğinin tespit edilmesi durumunda herhangi bir aktarma-arındırma işlemi yapılmaz.

- Memzuç farkının, kredi ödemelerindeki gecikmelere bağlı olarak Faiz/Komisyon Tahakkuku veya zarar niteliğindeki bir giderin mali tablolara yansıtılmamasından kaynaklandığının tespit edilmesi durumunda ise; memzuç farkı banka kredileri hesabına eklenip, özkaynaklardan tenzil edilir.

- Memzuç farkının nedeninin tespit edilemediği durumlarda, söz konusu fark pasifte Banka Kredileri hesabına, aktifte ise Diğer Duran Varlıklar hesap grubuna eklenir.

- İşletmenin mali tablolarında bulunan banka kredileri ile TCMB memzuç kayıtlarının karşılaştırması sırasında, işletme lehine bir fark varsa yani TCMB memzuç kayıtlarında görünen risk tutarı, işletmenin mali verilerinde bulunan banka kredilerinden az ise herhangi bir aktarma-arındırma işlemi yapılmaz.

2.5.1.2. Ticari Borçlar

İşletmenin ticari ilişkileri nedeni ile ortaya çıkan senetli ve senetsiz, yurtiçi/yurtdışı borçların kaydedildiği hesapları kapsar (Arat, 2005: 35).

Satıcı firma fonları olarak da ifade edilen bu kaynaklar, firmanın piyasadaki kredibilitesini gösterir. Finansal piyasalardan temin edilen fonlar kadar önemli olan bu fonlar, finansal borçlarla kıyaslandığında maliyet açısından daha avantajlı olabilmektedir. Özellikle kredi kurumlarından borçlanmak için yeterli kredi değerliliğine sahip olmayan küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Bu tür kredinin teminatı firmanın ticari itibarıdır. Firmaya mal ve hizmet sağlayan tarafların mali analist tarafından dikkatli incelemesi gerekmektedir.

TDHP'ye göre Ticari Borçlar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

320–Satıcılar

321–Borç Senetleri

322–Borç Senetleri Reeskontu (-)

326–Alınan Depozito ve Teminatlar

329–Diğer Ticari Borçlar

Bankalarca Ticari Borçlar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017: 120);

- Hesap içerisinde ticari ilişkiden kaynaklanmayan borçlar (personele borç, ortaklara borç, diğer çeşitli borçlar vb.) var ise; ilgili borç hesabına aktarılmalıdır.
- Bir yıldan uzun vadeli bakiyeler tespit edilmiş ise; Uzun Vadeli Ticari Borçlar içerisine aktarılmalıdır.
- Satıcılar ve Alıcılar hesaplarında bulunan aynı firmalara ait bakiyeler karşılıklı mahsup edilir.
- Satıcılar ters bakiyeleri toplamı, mal veya hizmet alımından ileri gelmişse stoklar/verilen sipariş avanslarına; Duran varlık alımından ileri gelmişse maddi duran varlık/verilen avanslara eklenmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 87).
- Katılım Bankalarının murahaba benzeri mal alımına yönelik kredi alacakları tespit edilirse ilgili tutarlar ticari borçlardan çıkarılarak, mali borçlardaki ilgili kaleme aktarılır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 87).

2.5.1.3. Diğer Borçlar

Bu hesap grubu; herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde ödenmesi düşünülen borçların kaydedildiği hesapları kapsar. (MUSGT, 1992: 77)

TDHP'ye göre Diğer Borçlar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 331–Ortaklara Borçlar
- 332–İştirakler Borçlar
- 333–Bağlı Ortaklıklara Borçlar
- 335–Personele Borçlar
- 336–Diğer Çeşitli Borçlar
- 337–Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)

Bankalarca Diğer Borçlar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 88);

- Şahıs işletmelerinde, kollektif ve komandit şirketlerde (komanditer ortaklara olan borçlar hariç) işletme sahibinin veya ortakların firmadan alacakları örtülü sermaye niteliği taşıdığından, ilgili tutar öz kaynaklara eklenmelidir.
- Faturasız satışlardan yapılan tahsilatlar ortaklara borçlar hesabına kaydedildiği tespit edilebiliyorsa, firmanın stoklarındaki fiktifliğin giderilebilmesi için aktifte ilgili stok hesabından, pasifte ise ortaklara borçlar hesabından karşılıklı mahsup edilir.
- Diğer borçlar hesap grubunda yer alan bakiyeler esas faaliyet alanı ile ilgili ticari bir işlemde doğmuş ise vadesi dikkate alınarak kısa ya da uzun vadeli ticari borçlar kalemine aktarılmalıdır.
- İştiraklere/Bağlı Ortaklıklara borçlar hesaplarında sermaye taahhüdü niteliğindeki borçlar varsa, Mali Duran Varlıklar hesap grubundaki ilgili hesaptan indirilir.
- Diğer Borçlar hesap grubunda yer alan bakiyeler ile Diğer Alacaklar hesap grubunda yer alan aynı ortaklara/iştiraklere/bağlı ortaklıklara ait bakiyelerin tespiti halinde; tespit edilen tutarlar karşılıklı mahsup edilmelidir.

2.5.1.4. Alınan Avanslar

Gerek satış sözleşmeleri gerek diğer nedenler dolayısıyla, işletme tarafından üçüncü kişilerden alınan avanslar, nitelikleri göz önüne tutulduğunda diğer yabancı kaynaklardan ayrılır. Alınan avanslar bir para ödeme yükümlülüğünden daha çok bir mal veya hizmet ödeme yükümlülüğünü temsil eder (Sevilengül, 2009:517).

TDHP'ye göre Alınan Avanslar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 340–Alınan Sipariş Avansları
- 349–Alınan Diğer Avanslar

Bankalarca Alınan Avanslar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 89);

- Kat karşılığı veya yap–sat şeklinde inşaat işi yapan firmalarda, yapılmakta olan konut projelerinin satışı için alınan avanslar, projelerin tamamlanma sürelerinin de göz önünde bulundurulması ile uzun vadeli Alınan Avanslar hesabına aktarılır veya kısa vadeli Alınan Avanslar hesabında bırakılır.
- Alınan avanslar karşılığında yapılacak işin veya teslim edilecek emtianın bir yıldan sonra yapılması/teslim edilmesi söz konusu ise tutar, Uzun Vadeli Alınan Avanslar hesabına aktarılmalıdır.

2.5.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri

İşletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde düzenlenen hakedişlere dayanarak tahsil edilen tutarların izlendiği hesaptır (Sevilengül, 2009: 518).

TDHP'ye göre Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

350 / 357–Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri
358–Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme

2.5.1.6. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler

İşletmenin ekonomik faaliyetlerine bağlı olarak ilgili mali mevzuat uyarınca mükellef veya sorumlu sıfatıyla işletmenin kendisine, personeline ve üçüncü kişilere ilişkin; ödeyeceği vergi, resim, harç, kesinti, sigorta primi, sendika aidatları, icra taksitleri ve benzeri kısa vadeli borçları bu hesap kaleminde izlenir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 140).

TDHP'ye göre Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

360–Ödenecek Vergi ve Fonlar
361–Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
368–Vadesi Geçmiş, Ertilenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi Diğer Yükümlülükler
369–Ödenecek Diğer Yükümlülükler

Bankalarca Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017: 130);

- Bu hesap grubunda yer alan ve bir yıldan uzun vadede ödenecek olan ertelenmiş ve takside bağlanmış vergi tutarları, Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar Hesabına aktarılmalıdır.
- Hesaplanan KDV hesabı ile İndirilecek KDV ve/veya Devreden KDV hesapları karşılaştırılmalı ve Hesaplanan KDV fazla olduğu durumda kalan bakiye, Ödenecek Vergi ve Fonlar hesabında dikkate alınmalıdır.
- Bu hesap grubunun yüksekliği, işletmenin vergi borcunun olduğunun göstergesi olabilir. Bu nedenle dikkatlice irdelenmeli ve yüksekliğin nedeni öğrenilmelidir.

2.5.1.7. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen kısa vadeli borçlar veya giderler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesap grubu olup, bu grupta yer alan karşılık hesapları aktif düzenleyici nitelikte değildir (Ünkaya ve Aslan, 2009: 249).

TDHP'ye göre Borç ve Gider Karşılıkları hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşur:

- 370–Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları
- 371–Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (–)
- 372–Kıdem Tazminatı Karşılığı
- 373–Maliyet Giderleri Karşılığı
- 379–Diğer Borç ve Gider Karşılıkları

Bankalarca Borç ve Gider Karşılıkları hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017: 132);

- Aktifte bulunan Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar hesabı içerisinde yer alan tutarlar, hesap bakiyesini aşmaması şartıyla Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları hesabına aktarılmalıdır.
- Bir yıldan uzun süre içerisinde ödenmesi planlanan kıdem tazminatları Uzun Vadeli Kıdem Tazminatı Karşılığı hesabına aktarılmalıdır.
- Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesabında, banka kredilerine ait tahakkuk etmiş faizler tespit edilmiş ise, Banka Kredileri hesabına aktarılır (Acer, 2010: 148).

2.5.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

Bu grup, içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek aylara ait gelirler ile faaliyet dönemine ait olup ödenmesi gelecek aylarda yapılacak giderlerden oluşur (MUSGT, 1992: 81).

TDHP'ye göre, Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları aşağıdaki hesaplardan oluşur;

380–Gelecek Aylara Ait Gelirler

381–Gider Tahakkukları

Bankalarca Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 92);

- Kredi kullanımlarına ait tahakkuk eden faiz giderlerine rastlanması durumunda söz konusu tutarlar bu hesap grubundan çıkarılarak, vadesine göre kısa/uzun vadeli banka kredilerine aktarılır. Kur farkı tahakkukları da borcun niteliğine bakılarak banka kredileri, ticari borçlar veya diğer borçlar kalemlerine aktarılır.
- Gelecek aylara/yıllara ait giderler hesapları ile gider tahakkukları hesaplarında yer alan karşılıklı faiz tutarları tenzil edilmelidir.
- Ödemesi gelecek yıllarda yapılacak olan gider tahakkuklarının, Uzun Vadeli Gider Tahakkukları hesabında aktarılmalıdır (Babuşçu vd., 2017: 134)

2.5.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer kısa vadeli yabancı kaynaklar bu grupta yer alır.

TDHP'ye göre, Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar aşağıdaki hesaplardan oluşur;

390–Hesaplanan KDV

391–Diğer KDV

392–Diğer KDV

393–Merkez ve Şubeler Cari

397–Sayım ve Tesellüm Fazlaları

399–Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar

2.5.2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu kişilerden sağlanan ve vadesi bir yıldan fazla olan kredilerle, diğer uzun vadeli borçlar bilançonun uzun vadeli yabancı kaynaklar bölümünü oluşturur (Sevilengül, 2009: 556).

TDHP'ye göre Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

40/MALİ BORÇLAR

42/TİCARİ BORÇLAR

43/DİĞER BORÇLAR

44/ALINAN AVANSLAR

47/BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

48/GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

49/DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

İşletmenin yatırım gücü ve karlılığı, uzun vadeli borçlarını ödeme gücünü gösterir. İşletmenin mali tablolarında yer alan yabancı kaynak toplamının, öz kaynaklardan fazla olmaması gerekir. İşletmenin yabancı kaynaklar ile değil ortakların sermayesi ile tesis edilmesi düşünülmekte olup özkaynakların, yabancı kaynaklardan az olması işletme mantığına ters düşmektedir. (Altuğ, 2010: 113).

Kısa vadeli yabancı kaynaklar ile finanse edilen yatırımlar işletmede likidite problemi yaratabilir. Bu durum ilerleyen dönemde finansman kaynağı bulmayı güçleştireceği gibi işletmenin tasfiye sürecine dahi neden olabilir. Bu sebeple finansmanda uygunluk ilkesi gereği yatırımların uzun vadeli borçlar ve öz kaynaklarla finanse edilmesi gerekir.

Yatırımların finansmanında kullanılması, kısa vadeli borçların karşılanarak işletme sermayesinde azalışı önlemesi itibariyle uzun vadeli yabancı kaynaklar büyük bir önem taşır.

Bu grup altındaki hesaplar, Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar grubu altındaki hesapların uzun vadeli olanları olup tek farkı vade yapılarıdır. Bu nedenle Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar grubu içerisindeki aktarma – arındırma işlemleri için ayrıca bu bölümde açıklama yapılmamıştır.

2.5.2.1. Mali Borçlar

Banka ve diğer finans kuruluşlarından alınan kredilerin, bilanço tarihi itibariyle bir yıldan uzun kısımları bu hesap grubunda yer alır.

TDHP'ye göre Mali Borçlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

- 400-Banka Kredileri
- 401-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar
- 402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyeti (-)
- 405-Çıkarılmış Tahviller
- 407-Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
- 408-Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)
- 409-Diğer Mali Borçlar

2.5.2.2. Ticari Borçlar

İşletmenin ticari ilişkilerinden kaynaklanan ve bir yıldan uzun vadeli olan ticari borçlar bu hesap grubunda izlenir.

TDHP'ye göre Ticari Borçlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

- 420-Satıcılar
- 421-Borç Senetleri
- 422-Borç Senetleri Reeskontu (-)
- 426-Alınan Depozito ve Teminatlar
- 429-Diğer Ticari Borçlar

2.5.2.3. Diğer Borçlar

Herhangi bir ticari nedene dayanmayan ve bir yıldan daha uzun süre sonra ödenecek borçların kaydedildiği hesapları kapsar.

TDHP'ye göre Diğer Borçlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 431-Ortaklara Borçlar
- 432-İştirakler Borçlar
- 433-Bağlı Ortaklıklara Borçlar
- 435-Personele Borçlar
- 436-Diğer Çeşitli Borçlar
- 437-Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)

2.5.2.4. Alınan Avanslar

Satış sözleşmeleri vb. diğer nedenlerle alınan ve vadeleri bilanço günü itibariyle bir yılı aşan avansların kaydedildiği hesapları kapsar.

TDHP'ye göre Alınan Avanslar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

440–Alınan Sipariş Avansları

449–Alınan Diğer Avanslar

2.5.2.5. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço gününde doğan ancak bir yıldan daha uzun süre sonra istenebilecek olan borç ve gider karşılıklarının her işletmede karşılaşılabilecek olan borç ve giderlerin izlendiği hesapları kapsar.

TDHP'ye göre Borç ve Gider Karşılıkları hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

470–Kıdem Tazminatı Karşılığı

479–Diğer Borç ve Gider Karşılıkları

2.5.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

Peşin tahsil olunan ancak bilançonun ortaya çıktığı dönemden sonraki dönemlere ait olan gelirler ile faaliyet dönemi içerisinde oluşmakla birlikte gelecek bilanço dönemlerinde ödenecek giderler bu hesap grubunda yer alır.

TDHP'ye göre Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

480–Gelecek Yıllara Ait Gelirler

481–Gider Tahakkukları

2.5.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer uzun vadeli yabancı kaynaklar bu grupta yer alır.

TDHP'ye göre Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 490–Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV
- 493–Tesise Katılma Payları
- 499–Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

2.5.3. Özkaynaklar

İşletme sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösteren ödenmiş sermaye ile Sermaye Yedekleri, Kar Yedekleri, Geçmiş Yıllar Karları ve Geçmiş Yıllar Zararları (-) ile Dönem Net Kar veya Zararını kapsar (Cemalcılar ve Erdoğan 1997:616).

TDHP'ye göre Özkaynaklar hesap sınıfı aşağıdaki hesap gruplarından oluşmaktadır;

- 50/ÖDENMİŞ SERMAYE
- 52/SERMAYE YEDEKLERİ
- 54/KÂR YEDEKLER
- 57/GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
- 58/GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
- 59/DÖNEN NET KÂRI / ZARARI

Muhasebenin kişilik ilkesine göre; her işletmenin sahip ve ortaklarından bağımsız kendi tüzel kişiliği vardır. Birinci kişi olan işletmenin haricinde; ikinci kişi işletme sahipleri/ortakları, üçüncü kişiler de bunların dışında kalanlardır (Kocaman, 2015: 83).

Öz kaynaklar diğer kaynaklardan farklı olarak faiz gibi finansman yükü doğurmaz. Özellikle finans kurumları kredi verirken öz kaynakların, yabancı kaynaklardan büyük olmasını veya eşit olmasını arzu ederler. Öz kaynaklar grubu içinde, bir nevi sermayeyi eriten dönem zararları ile geçmiş yıl zararları istenmeyen kalemlerdir. Güçlü bir öz kaynağın varlığıyla alacaklı tarafların güvenliği teminat altına alınmış olur. Tersisi durumda borca batık durumu söz konusu olabilir (Altuğ: 2010: 115)

İşletmelerin öz sermayeleri değerlendirilirken şahıs veya sermaye şirketleri olmaları da önem arz etmektedir. Çünkü şahıs işletmelerinde, işletme sahipleri veya ortakları şirket alacaklılarına karşı tüm mal varlıkları ile sınırsız sorumludurlar. Bu nedenle söz konusu işletmeler değerlendirilirken ikinci kişi işletme sahipleri/ortaklarının kişisel varlıkları, işletme faaliyetleri haricinde elde ettikleri gelir veya kazançları, firma dışında bir yükümlülüklerinin olup olmadığı önem arz eder.

2.5.3.1. Ödenmiş Sermaye

İşletme ortakları tarafından, sermaye yükümlülüklerini yerine getirmek için, çeşitli iktisadi varlıkları fiilen işletmeye aktararak, işletmenin bütün varlıkları üzerinde doğan haklarının tutarını ifade eden terimdir. Sermaye hesabı ile Ödenmemiş Sermaye hesabı arasındaki fark, bilançoda "Ödenmiş Sermaye" kavramı olarak görülür (Acer, 2010: 153).

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli unsur sermaye taahhütlerinin fiilen işletmeye aktarılmadan sermaye yapılarında reel bir değişikliğe neden olmamalarıdır.

TDHP'ye göre Ödenmiş Sermaye hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 500–Sermaye
- 501–Ödenmemiş Sermaye (-)
- 502–Sermaye Düzeltmesi olumlu Farkları
- 503–Sermaye ve Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)

Bankalarca Ödenmiş Sermaye hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Sermaye taahhüdünün fiktif nitelikli (Hatır Bonosu, Hatır çeki vb.) hesaplarla kapatıldığının belirlenmesi durumunda ilgili aktif hesap Ödenmemiş Sermaye hesabına aktarılır.

2.5.3.2. Sermaye Yedekleri

Hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme değer artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesap grubudur (MUSGT, 1992: 91)

TDHP'ye göre Sermaye Yedekleri hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 520–Hisse Senedi İhraç Primleri
- 521–Hisse Senedi İptal Karı
- 522–MDV Yeniden Değerleme Artışları
- 523–İştirakler Yeniden Değerleme Artışları
- 529–Diğer Sermaye Yedekleri

2.5.3.3. Kar Yedekleri

Kanun, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da işletmede alıkonulmuş karlar bu hesap grubunda gösterilir (Özal vd., 1996: 305).

TDHP'ye göre Kar Yedekleri hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 540–Yasal Yedekler
- 541–Statü Yedekleri
- 542–Olağanüstü Yedekler
- 548–Diğer Kar Yedekleri
- 549–Özel Fonlar

2.5.3.4. Geçmiş Yıllar Karları

Geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan ve işletme sahibine veya ortaklarına dağıtılmamış karlardan, ilgili yedek hesaplarına alınmayan tutarların izlendiği hesaptır.

TDHP'ye göre Geçmiş Yıl Karları hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 570–Geçmiş Yıl Karları

2.5.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları

Önceki yıllara ait zararların; yedeklere, daha sonraki yılların karlarına ya da sermayeye mahsup edilerek kapatılıncaya kadar tutulması için açılmış hesaptır (Sevilengül, 2009: 602).

TDHP'ye göre Geçmiş Yıl Zararları hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 580–Geçmiş Yıl Zararları

2.5.3.6. Dönem Net Karı/Zararı

Bu grup, işletmenin nihai faaliyet sonucunu gösteren hesapları kapsar.

TDHP'ye göre Dönem Net Karı / Zararı hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 590–Dönem Net Karı
- 591–Dönem Net Zararı (-)

Bankalarca Dönem Net Karı / Zararı hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

İşletmelerin dönem karından ortaklara dağıtılmasına karar verilen temettüleri kısa vadeli ortaklara borçlar kalemine aktarılır. Ayrıca finansal tablolarda; geçmiş yıl karları ya da dönem karlarından temettü dağıtımının tespiti halinde de aynı aktarma işlemi yapılır (Babuşçu vd., 2017: 152).

2.6. Gelir Tablosu Hesapları

Firmanın belli bir dönemdeki gelir ve giderlerini özet olarak bir arada gösteren, kar ve zararı ortaya koyan hesaplardır (Dağlı, 2017: 27).

Tekdüzen Hesap Planı'na göre Gelir Tablosu aşağıdaki ana hesaplardan oluşmaktadır.

60/BRÜT SATIŞLAR

61/SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)

62/SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

63/FAALİYET GİDERLERİ (-)

64/DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

65/DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

66/FİNANSMAN GİDERLERİ (-)

67/OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

68/OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

69/DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

Gelir tablosu hesapları ile işletmenin faaliyet dönemine ilişkin brüt satışları, satış indirimleri, satışlarının maliyeti, faaliyet giderleri, diğer faaliyetlerden gelir ve karları, diğer faaliyetlerden gider ve zararları, finansman giderleri, olağandışı gelir ve giderleri ve faaliyet döneminde elde edilen kar ile bu kardan ödenmesi öngörülen vergi vs. yükümlülükleri belirlenebilmektedir.

2.6.1. Brüt Satışlar

Brüt satışlar, ilgili faaliyet döneminde işletmenin esas faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmetlerin satışından sağlanan geliri ifade etmektedir. Brüt satışlara KDV dâhil edilmez.

TDHP'ye göre Brüt Satışlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

600–Yurtiçi Satışlar

601–Yurtdışı Satışlar

602–Diğer Gelirler

Bankalarca Brüt Satışlar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Duran varlık satışından kaynaklanan gelirlerin; Yurtiçi Satışlar ya da Diğer Gelirler, maliyetinin de Diğer Satış Maliyetlerinde kayda alındığı tespit edildiğinde hesaplar arası gelir-gider mahsubu yapılarak bakiye, Diğer Olağandışı Gelir / Gider hesabına aktarılır (Babuşçu vd., 2017: 154).

2.6.2. Satış İndirimleri

Net satış hasılatına ulaşabilmek için brüt satışlardan indirilmesi gereken değerleri kapsar. BU hesap grubu firmanın faaliyet döngüsü içerisinde olağan bir durum değilse indirim nedenleri, üretilen/satılan ürün ve hizmetlerdeki kalite sorunları, üretim hatalarından kaynaklanıyor olabileceğinden, bu hesap grubundaki bakiye ve değişimler dikkatli analiz edilmelidir (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 101).

TDHP'ye göre Satış İndirimleri hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

610–Satıştan İadeler (-)

611–Satıştan İskontolar (-)

612–Diğer İndirimler (-)

2.6.3. Net Satışlar

Net satışlar, brüt satışlar ile satış indirimleri arasındaki farkı ifade eder. İşletmenin ana faaliyet konusu ile ilgili elde ettiği karı ölçen faaliyet karı net satış hasılatından kaynaklanır. Aynı zamanda işletme performansının ölçülmesinde kullanılan temel göstergelerden olan faaliyet oranları net satışlar aracılığıyla hesaplanır.

Bankacılık sektöründe işletmelerin ciro hacmi Net Satışlar kalemi ile ölçülür. Şube segmentasyonu da net satış hasılatına bakılarak oluşturulur.

Firmanın net satışlarının peşin ve kredili olarak ayrımı, satış politikası konusunda bir gösterge olduğu gibi, alacakların ortalama tahsil süresinin doğru hesaplanması açısından da gereklidir. Vadeli satışlarda, gelecek hesap dönemine ilişkin vade farkları da net satış hasılatı içinde yer almaktadır. Bu nedenle gelir tablolarında net satışlar bir ölçüde abartılı olarak gösterilmektedir (Akgüç, 2000: 96).

Gelecek hesap dönemine ya da dönemlerine ilişkin vade farkları, işlememiş faizler, gelir tablosunda Reeskont Faiz Giderleri olarak Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar arasında yer almaktadır. Gelecek dönemlere ilişkin vade farklarının, işlememiş faizlerin, net satış tutarı hesaplanırken dikkate alınması, yorum ve değerlendirme açısından daha doğru bir uygulama olur (Akgüç, 2000: 97).

2.6.4. Satışların Maliyeti

İşletmenin dönem içinde sattığı ticari mal veya mamülün maliyetinin kaydedileceği hesapların satış hesaplarına paralel paralel biçimde bölümlenmesi gerekir (Sevilengül, 2009: 687). Dönem içinde alıcılara satılan ya da devredilen mal ve hizmetlerin üretimi ya da satın alınması için yapılan tüm giderleri kapsar (MUSGT, 1992: 96)

TDHP'ye göre Satışların Maliyeti hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

620–Satılan Mamüller Maliyeti (-)

621–Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)

622–Satılan Hizmet Maliyeti (-)

623–Diğer Satışların Maliyeti (-)

Bankalarca Satışların Maliyeti hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Finansman gideri içermeyen brüt karın sağlıklı olarak tespitinin yapılması için genel üretim maliyetinde finansman gideri tespit edilmesi halinde; ilgili tutar yerinden alınmalı ve Finansman Giderleri hesabına aktarılmalıdır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 102).
- Üretimde kullanılan finansal kiralama yöntemiyle temin edilmiş makine vb. için ödenen faiz giderleri Finansman Giderleri kalemine aktarılır (Ziraat Bankası Firma Analiz Esas ve Usulleri, 2014: 102).
- Satış maliyetleri içerisinde izlenen amortisman giderleri, bu hesap kalemlerinden arındırılarak ayrıca gösterilir (Babuşçu vd., 2017: 157).

2.6.5. Brüt Satış Karı veya Zararı

Net satışlardan, satışların maliyeti düşülerek elde edilir.

2.6.6. Faaliyet Giderleri

İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili bulunan ve üretim maliyetlerine eklenmeyen araştırma ve geliştirme giderleri; pazarlama, satış ve dağıtım giderleri ve genel yönetim giderlerinden oluşan hesap grubudur (Sevilengül, 2009: 689).

TDHP'ye göre Faaliyet Giderleri hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 630–Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)
- 631–Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)
- 632–Genel Yönetim Giderleri (-)

Bankalarca Faaliyet Giderleri hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Acer, 2010: 161):

- Faaliyet Giderleri içerisinde yer almaması gereken tutarlara rastlanılması halinde belirlenen tutarlar ilgili hesaba aktarılır. Örneğin; bu hesaplarda izlenen finansman giderleri, Finansman Giderleri hesabına ve imalatta kullanılan makinelerle ilgili ödenen leasing giderleri de Satılan Mamül Maliyeti hesabına aktarılır.

2.6.7. Faaliyet Karı veya Zararı

Brüt Satış Kar / Zararından, faaliyet giderlerinin indirilmesiyle firmanın faaliyet karı hesaplanır. Faaliyet karının net satışlara oranı, başka bir deyişle faaliyet karı marjı gelir tablosunda önemli göstergelerden biridir (Halkbankası Proje Değerlendirme, Mali Tahlil ve İstihbarat Daire Başkanlığı, Uygulama Talimatı, 2007).

İşletmenin esas faaliyetini sürdürmesinin karlı olup olmadığını gösteren kar kalemidir. İşletmelerin her koşulda faaliyetlerinden kar etmesi beklenir. Mütemediyen faaliyetlerinden zarar eden bir işletmenin faaliyetlerini sürdürmesi imkansızdır.

2.6.8. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar

İşletmenin esas faaliyeti dışında iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü geliri ile faiz ve diğer temettü gelirleri, temerrüt faizleri, kambiyo kârları, kira gelirleri, menkul kıymet

satış kârları gibi diğer faaliyetlerden elde edilen olağan gelir ve kârlardan oluşur (MUSGT, 1992: 97)

TDHP'ye göre Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 640–İştiraklerden Temettü Gelirleri
- 641–Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
- 642–Faiz Gelirleri
- 643–Komisyon Gelirleri
- 644–Konusu Kalmamış Karşılıklar
- 645–Menkul Kıymet Satış Karları
- 646–Kambiyo Karları
- 647–Reeskont Faiz Gelirleri
- 648–Enflasyon Düzeltmesi Karları
- 649–Diğer Olağan Gelir ve Karlar

Bankalarca Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Faiz gelirleri hesabında Kasa ve Ortaklardan Alacaklar hesabına ilişkin adet gelirleri bulunuyorsa; konu tutarlar gelir tablosundan çıkarılmalı bilançoda Dönem Karı ve Kasa / Ortaklardan Alacaklar karşılıklı mahsup edilmelidir.
- İşletmenin faaliyet dönemi içinde yaptığı satışlara bağlı olarak oluşan kambiyo karları bu hesap grubundan çıkarılarak ilgili satışlar hesabına aktarılır (Babuşçu vd., 2017: 161).
- Dönem içerisinde yapılan borçlanmalara bağlı olarak oluşan olumlu kur farklarının tespit edilmesi durumunda bu hesap grubundan çıkarılarak, Finansman Giderleri hesabından indirilmelidir (Babuşçu vd., 2017: 161).

2.6.9. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)

İşletmenin esas faaliyet giderleri içinde gösterilmeyen, diğer olağan faaliyetlerle ilgili finansman giderleri dışındaki gider ve zararların takip edildiği hesap grubudur.

Bu hesap grubundaki yüksek meblağlı artışlar dikkat çekicidir. Yüksek bakiyelerin nedeni araştırmalı ve karlılık üzerindeki etkisi irdelenmelidir.

TDHP'ye göre Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 653–Komisyon Giderleri (-)
- 654–Karşılık Giderleri (-)
- 655–Menkul Kıymet Satış Zararları (-)
- 656–Kambiyo Zararları (-)
- 657–Reeskont Fazi Giderleri (-)
- 658–Enflasyon Düzeltmesi Zararları (-)
- 659–Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)

Bankalarca Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir;

- Hesap içerisinde, banka komisyonları, teminat mektubu komisyonları tespit edilmesi halinde; ilgili bakiyeler Finansman Giderleri hesabına aktarılmalıdır.
- Banka kredisi kullanımı kaynaklı kur farkları; Finansman Giderleri hesabına aktarılmalıdır.

2.6.10. Finansman Giderleri

İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlandığı ve varlıkların (duran varlık, stok) maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları vb. diğer giderler bu hesapta izlenir. Faizlerin tahakkuku için nakden veya hesaben ödenmiş olması şart olmayıp, faiz yükünün doğruya yakın olarak belirlenmesi söz konusu olduğunda tahakkuk ettirilir. Faizin tahakkukunda yabancı kaynağın o dönemdeki kullanma süresi esas alınır (Sevilengül, 2009: 695).

TDHP'ye göre Finansman Giderleri hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

- 660–Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri
- 661–Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri

Bankalarca Finansman Giderleri hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017: 163).

- SMM içerisinde izlendiği tespit edilen finansman giderleri finansman giderlerine aktarılmalıdır.

- Aktifleşen finansman gideri var ise ilgili tutar; bulunduğu yerden ve Dönem Karından tenzil edilmeli, gelir tablosunda Finansman Giderleri hesabına eklenmelidir.

2.6.11. Olağan Kar veya Zarar

Faaliyet Kar/Zararından, Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider/Zararlarla ile Finansman Giderlerinin çıkarılması, Olağan Faaliyetlerden Gelir ve Karların ilave edilmesi ile oluşur.

2.6.12. Olağan Dışı Gelir ve Karlar

İşletmenin olağan faaliyetlerinden açıkça ayrı olan ve bu nedenle sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklanan gelir ve karlar bu hesap grubunda yer alır (Sevilengül, 2009: 696).

TDHP'ye göre Olağan Dışı Gelir ve Karlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

671–Önceki Dönem Gelir ve Karlar

679–Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar

2.6.13. Olağan Dışı Gider ve Zararlar

İşletmenin olağan faaliyetlerinden açıkça ayrı olan ve bu nedenle arızı nitelik taşıyan işlem ve olaylardan kaynaklanan gider ve zararların izlendiği hesap grubudur.

Genellikle işletmelerin ana faaliyet konusu dışında olan, çoğunlukla sürekli olmayan ve yasaların sağladığı haklardan (torba yasalar) yararlanılarak fon sağlanmasını sonucunu doğuran uygulamaların ilgili hesap kaleminden arındırılması gerekir. Zira işletmenin gerçek satış performansı ve karlılığının doğru tespiti bu şekilde sağlanabilir.

TDHP'ye göre Olağan Dışı Gider ve Zararlar hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

680–Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)

681–Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)

689–Diğer Olağandıışı Gider ve Zararları (-)

2.6.14. Dönem Net Karı veya Zararı

İşletmenin olağan faaliyetlerinden elde ettiği kar ile olağanüstü gelir ve karlarından, bu faaliyete ilişkin yapılan olağandışı gider ve zararların indirilmesi suretiyle bulunan kar veya zararın izlendiği hesaptır (Karapınar, 2004: 196).

TDHP'ye göre Dönem Net Karı / Zararı hesap grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır;

690–Dönem Karı veya Zararı

691–Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılıkları (-)

692–Dönem Net Karı veya Zararı

Bankalarca Dönem Net Karı / Zararı hesap grubunda sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017: 163).

- Dönem karı üzerinden ayrılması gereken vergi karşılıklarının ayrılmadığı tespit edilirse; incelenen kurumlar vergi beyannamesi içeriğinde yer alan hesaplanan kurumlar vergisi ve ara dönem geçici vergi beyannamesi içeriğinde yer alan hesaplanan geçici vergi baz alınarak dönem vergisi ayrılmalıdır.

2.7. Sat-Geri Kirala (Sale&Leaseback) ile İlgili Aktarma Arındırmalar

Finansal kiralamaya ilişkin yasal mevzuat çerçevesinde işletmelere sat-geri kirala (sales&leasback) yöntemiyle kendi mülkiyetindeki gayrimenkule finansal kiralama işlemini gerçekleştirebilme olanağı sunulmuştur. Bu hak işletmelere uzun vadeli finansman imkânı sunan finansman yöntemlerinden birisidir.

Sat-geri kirala yöntemi; uzun vadeli kaynak sağlaması, satıştan doğan kurumlar vergisi ve KDV'yi istisna tutması, taşınmazın süre sonunda geri alınarak bilançoya dahil edilmesi gibi sağladığı faydalar sebebiyle firmalar tarafından sıkça tercih edilen bir yöntemdir.

Sat geri kirala işlemi ile ilgili tutarın gelir tablosunda;

- Satışlar ile satışların maliyeti,
- Diğer olağan gelir ve karlar ile diğer olağan gider ve zararlar,
- Diğer olağan dışı gelir ve karlar ile diğer olağan dışı gider ve zararlar hesaplarına karşılıklı eklenmesi suretiyle gelir tablosuna yansıtıldığı tespit edilirse;

İlgili tutarlar gelir tablosundan ve pasifte dönem net karından arındırılmalıdır. Bilançoda aktif-pasif denkleğinin sağlanması için ilgili tutar, özel fonlar hesabı kullanılarak özkaynaklara ilave edilmelidir (Babuşçu vd., 2017: 256).

2.8. Torba Yasa Kapsamında Yapılan Aktarma Arındırmalar

2011 yılında yayınlanan “6111 Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun“ ve 2016 yılında yayınlanan “6736 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına ilişkin kanun hükümleri uyarınca işletmelere;

- Firma bünyesinde fiziken bulunmayan; ancak mali tablolarda kayıtlı olan stoklar,
- Firma bünyesinde fiziken bulunan; ancak mali kayıtlara girmemiş stok, makine ve demirbaşlar,
- Mali tablolarda bulunmasına rağmen fiili karşılığı olmayan Kasa ve Ortaklardan Alacaklar hesaplarının düzeltilmesi imkanı tanınmıştır.

Bankalarca Torba Yasa Kapsamında yapılan aktarma – arındırma işlemleri aşağıdaki gibidir (Babuşçu vd., 2017: 165);

- Kayıtlarda bulunduğu halde firmada fiziken bulunamayan emtia: Bu işleme ilişkin firmanın gider olarak gelir tablosuna yansıttığı geçmiş yıllarla ilgili tutar gelir tablosundaki ilgili gider hesabından ayrıştırılarak cari yılda faaliyetlerden elde edilen gerçek karlılığın belirlenmesi sağlanmalıdır. Yapılacak düzeltme ile gelir tablosunda Dönem Kar / Zarar hesabının rakamı değişeceğinden bilançodaki Dönem Net Karı / Zararı hesabının dagelir tablosu ile uyumlaştırılması gerekmektedir. Söz konusu tutar içinde cari yılı ilgilendiren bir değer varsa ilgili rakam dönemsellik ilkesi gereği cari yıla ait gelir tablosunda yer almalıdır.
- Firmada fiziken bulunmakla birlikte kayıtlara girmemiş emtia, makine, teçhizat, demirbaş vb. ilgili aktif hesap (stok, sabit kıymet) karşılığında gelir tablosu hesapları çalıştırılmayıp pasifte doğrudan Özkaynak hesabına (Diğer Sermaye Yedekleri) eklenerek düzeltme gerçekleştirilmiş olacaktır.
- Kayıtlarda yer aldığı halde firmada bulunmaya Kasa mevcudu ile Ortaklardan Alacaklar: Bu işleme ilişkin düzeltme, yukarıda bahsedilen ilk işlemdeki gibi gerçekleştirilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. FİRMALARIN FİNANSAL TABLOLARINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DÜZELTME VE ARINDIRMA İŞLEMLERİNE YÖNELİK ÖRNEK BİR UYGULAMA

Çalışmamızın birinci bölümünde kredi kavramı genel hatları ile incelenerek kredi değerlendirme süreçlerinden bahsedilmiş, ikinci bölümde kredi talebinde bulunan işletmelerin mali tablolarının, mali analize hazır hale getirilmesi için bankalar tarafından sıklıkla yapılan düzenlenme işlemleri incelenmiştir.

Çalışmamızın bu kısmında örnek bir işletmeye ait finansal tablolar ve finansal oranlar verilmiş, bu oranlar üzerinden mali analiz yapılmaya çalışılmıştır. Daha sonra söz konusu finansal tablolar üzerinde bankalar tarafından sıklıkla yapılan aktarma – arındırma işlemleri örneklendirilerek 2017 yılı mali verileri üzerinde 20 adet; 2016 yılı mali verileri için ise 15 adet düzeltme işlemi yapılmıştır. Düzeltme işlemleri sıklıkla rastlanan; muhasebe ilkeleri gereği yapılan işlemler, tenzil (bilanço dışına alınma), mahsuplaşma, nicelik, aktifleştirme, fiktif işlem ve nitelik düzeltmeleri etrafında şekillenmiştir.

Aktarma-arındırma işlemleri sonrası düzenlenen finansal tablo hesap kalemlerindeki tutar ve oransal değişimler gösterilmiş bu oranlar üzerinde de mali analiz yapılarak aktarma – arındırma işlemlerinin finansal tablolar ve finansal oranlar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Bu bölümde aynı zamanda aktarma - arındırma öncesi ve sonrası için Altman Z Skoru hesaplanmıştır. Skor notu; net işletme sermayesi/aktif toplamı, firmaca elde edilen ve dağıtılmayan karlar/aktif toplamı, özkaynaklar/toplam borçlar, faiz vergi öncesi kar/aktif toplamı, özkaynaklar/toplam borçlar, net satışlar/aktif toplamı oranları hesaplanarak bu oranların formülde yer alan kat sayılar ile çarpılmasıyla oluşturulmuştur. Düzeltme işlemleri öncesi ve sonrasında işletme mali oranlarıyla firmanın yer alacağı finansal güçlüğü düşme olasılığını belirleyen alanlarda değişim gösterilmiştir.

Özetle çalışmanın bu bölümünde finansal analiz sürecinde yapılan düzeltme işlemlerinin, kredi kararının alınmasında ve literatürde sıklıkla kullanılan finansal oranlar üzerinde değişim yarattığı bu nedenle finansal tablolar üzerinde aktarma-arındırma işlemlerinin kredi kararı

öncesinde yapılarak oranların hesaplanmasında ve değerlendirilmesinde düzeltilmiş mali tabloların kullanılması gerektiği anlaşılmaktadır.

3.1. Aktarma-Arındırma Öncesi Bilanço

Tablo 2: Aktarma-Arındırma Öncesi Bilanço

AKTARMA - ARINDIRMA ÖNCESİ BİLANÇO				
AKTİF	2017 YILI	%	2016 YILI	%
Dönen Varlıklar Toplamı	15.729.487	79	11.886.442	75
Hazır Değerler	4.398.928	22	3.083.402	19
Senetli Alacaklar				
Senetsiz Alacaklar	2.862.377	14	1.696.570	11
Diğer Alacaklar	1.312.896	7	1.918.777	12
Stoklar	6.767.155	34	4.982.166	31
Hammadde ve Yarı Mamuller	4.978.802	25	3.189.782	20
Mamuller ve Ticari Mallar	592.296	3	727.991	5
Verilen Sipariş Avansları ve Diğer Stoklar	1.196.057	6	1.064.393	7
Diğer Dönen Değerler	388.131	2	205.527	1
Duran Varlıklar Toplamı	4.153.601	21	3.987.674	25
Uzun Vadeli Alacaklar				
Mali Duran Varlıklar	2.004	0	2.004	0
Maddi Duran Varlıklar	2.913.894	15	3.436.374	22
Arazi, Arsa, Bina	1.555.317	8	2.055.317	13
Tesis, Makine, Taşıt	1.529.613	8	1.506.528	9
Birikmiş Amortismanlar	-171.036	-1	-125.471	-1
Yapılmakta Olan Yatırımlar				
Diğer Duran Varlıklar	1.237.703	6	549.296	3
AKTİF TOPLAMI	19.883.088	100	15.874.116	100

Tablo 2 (Devam)

PASİF	2017 YILI	%	2016 YILI	%
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	6.361.108	32	4.208.190	27
Mali Borçlar	2.141.344	11	1.264.000	8
Senetli Borçlar	2.513.479	13	1.715.649	11
Senetsiz Borçlar	1.500.712	8	984.251	6
Ortaklara Borçlar				
Alınan Avanslar	102.344	1	112.344	1
Diğer Borçlar	103.229	1	131.946	1
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	6.908.480	35	5.587.464	35
Mali Borçlar	5.208.480	26	3.887.464	24
Senetli Borçlar				
Senetsiz Borçlar				
Ortaklara Borçlar	1.700.000	9	1.700.000	11
Alınan Avanslar				
Diğer Borçlar				
Özkaynaklar	6.613.500	33	6.078.462	38
Ödenmiş Sermaye	5.300.000	27	5.300.000	33
Sermaye Yedekleri				
Kar Yedekleri	1.313.500	7	778.462	5
Geçmiş Yıl Karları / Zararları	778.462	4	52.682	0
Net Kar / Net Zarar	535.038	3	725.780	5
İlaveler / Tenziller				
PASİF TOPLAMI	19.883.088	100	15.874.116	100

GELİR TABLOSU	2017 YILI	%	2016 YILI	%
Brüt Satışlar	55.796.925	100	44.290.834	100
Yurtiçi Satışlar	53.036.951	95	41.225.592	93
Yurtdışı Satışlar	2.457.986	4	2.987.654	7
Diğer Gelirler	301.988	1	77.588	0
Satışlardan İndirimler				
Net Satışlar	55.796.925	100	44.290.834	100
Satışların Maliyeti	-54.268.493	-97	-42.221.952	-95
Brüt Kar	1.528.432	3	2.068.882	5
Faaliyet Giderleri	-903.179	-2	-768.423	-2
Finansman Giderleri	-457.003	-1	-329.857	-1
Faaliyet Karı	168.250	0	970.602	2
Kambiyo Karı	63.339	0	41.289	0
Kambiyo Zararı	-32.456	0	-22.899	0
Diğer Gelirler	480.553	1	249.431	1
Diğer Giderler	-14.631	0	-333.699	-1
Vergi, Temettü Öncesi Kar	665.055	1	904.724	2
Öd. Vergi ve Diğer Yükümlülük	-130.017	0	-178.944	0
Dağıtılacak Karlar				
Net Kar / Zarar	535.038	1	725.780	2

Tablo 3: Aktarma-Arındırma Öncesi Oranlar

LİKİDİTE ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Cari Oran	2,47	2,82
Likidite Oranı	1,41	1,64
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar	0,11	0,10
Dönen Varlıklar - (Stoklar+Ticari Alacaklar) / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (Nakit Oranı)	0,96	1,24
Net İşletme Sermayesi (TL)	9.368.379	7.678.252

FAALİYET ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Döner Varlıklar / Aktif Toplamı	0,79	0,75
Stoklar / Dönen Varlıklar	0,43	0,42
Tic. Alacaklar (Senetli + Senetsiz) / Dönen Varlıklar	0,18	0,14
Net Satışlar / Aktif Toplamı (Aktif Devir Hızı)	2,81	2,79
Net Satışlar / Maddi Duran Varlıklar (Maddi Duran Varlık Devir Hızı)	19,15	12,89
Satılan Malın Maliyeti / Ortalama Stok Toplamı (Stok Devir Hızı)	-9,24	-13,75
Net Satışlar / Ortalama Net İşletme Sermayesi (NİS Devir Hızı)	6,55	5,19
Net Satışlar / Öz Sermaye (Öz Sermaye Devir Hızı)	8,44	7,29

KAYNAK YAPISI VE BORÇLULUK ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Toplam Borçlar / Özkaynaklar	2,01	1,61
Kısa Vadeli Borçlar / Pasif Toplamı	0,32	0,27
Toplam Mali Borçlar / Pasif Toplamı	0,37	0,32
Maddi Duran Varlıklar / Özkaynaklar	0,44	0,57
Finansman Oranı (Toplam Yabancı Kaynaklar-Uzun Vadeli Ortaklara Borçlar) / Özkaynaklar	1,75	1,33

KARLILIK VE VERİMLİLİK ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
FVÖK / Net Satışlar	0,04%	0,06%
Net Kar / Net Satışlar	0,96%	1,64%
Net Kar / Aktif Toplamı	2,69%	4,57%
Finansman Gideri / (Net Kar + Finansman Gideri)	46,07%	31,25%
Net Kar / Özkaynaklar	8,09%	11,94%

PERFORMANS ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Net Satış Artışı	0,26	--
Aktif Büyüme Oranı	0,25	--

3.1.1.Aktarma-Arındırma Öncesi Mali Veriler Yorumu

2003 yılında kurulan işletme toptan gıda ticareti konusunda faaliyet göstermektedir. İşletmemizin net satış hasılatı 2016 yılında 44.3 milyon TL iken 2017 yılında 55.8 milyon TL seviyesine yükselerek faaliyet hacmini bir önceki yıla oranla %26 artışla kapatmıştır.

İşletmenin karlılık yapısı incelendiğinde brüt kar marjının 2016 yılında %5, 2017 yılında %3 seviyelerinde realize olduğu görülmektedir. Ancak faaliyet giderleri ve finansman giderlerinin yüksek olmasına bağlı olarak işletmenin net karı incelemeye konu dönemlerde %1-%2 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Kambiyo dengesi incelemeye konu dönemlerde firma lehine gelişim göstererek işletme karlılığını olumlu etkilemiştir. Tüm bu etkenlere bağlı olarak net kar 2016 yılında 726 bin TL, 2017 yılında 535 bin TL olmuştur. Ancak karlılık yapısı incelenirken işletme bünyesinden gerçek bir fon çıkışı gerektirmeyen amortisman giderlerinin dikkate alınmasında fayda vardır.

İşletmenin aktif yapısı incelendiğinde 2016 yılında 15.9 milyon TL olan varlık toplamı 2017 yılında % 27 oranında artarak 19.9 milyon TL seviyelerine ulaşmıştır. Söz konusu artış işletmenin faaliyet hacminde yaşanan artışa bağlı olarak ticari alacaklar ve stoklar ekseninde gelişim göstermiştir.

İşletmenin 2016 yılında 4 milyon TL seviyesinde olan duran varlıkları 2017 yılında bir önceki yıla oranla yaklaşık 200 bin TL artarak 4.2 milyon TL seviyesine yükselmiştir. 2017 yılında aktifin yaklaşık %21'lik kısmını teşkil eden duran varlıklar imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmenin aktifine kayıtlı sabit kıymetlerden ileri gelen maddi duran varlıklar ve leasing yoluyla elde edilen duran varlık yatırımlarından ileri gelmektedir.

Kaynak yapısı incelendiğinde aktifin yaklaşık %37'lik kısmının banka kredileri ile finanse edildiği anlaşılmaktadır. Banka kredilerinin ağırlıklı bölümünün 1 yıldan uzun vadede bulunduğu görülmektedir. Bunun yanında satıcı fonları varlık kaynak yapısı içerisinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Yaratılan fonların işletme bünyesinde bırakılmasına bağlı olarak özkaynaklar 2017 yılında bir önceki yıla oranla artmıştır.

İşletmenin 2016 yılında 7 milyon TL olan net işletme sermayesi 2017 yılında 11.6 milyon TL olarak hesaplanmıştır.

3.1.2. 2017 Yılı Sonu Aktarma-Arındırma İşlemleri

- Kasa hesabında bulunan 400.000 TL'lik tutarın, işletme ortağı adına inşa ettirilen taşınmaz için yapılan faturasız harcamalardan ileri geldiği öğrenilmiştir. Gerçekte “Ortaklardan Alacaklar” niteliğindeki söz konusu tutarın işletmeye dönüşünün olmayacağı bilgisi üzerine özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Alınan Çekler hesabında bulunan 3.111.659 TL, Alacak Senetleri hesabına aktarılmıştır.
- Verilen Çek ve Ödeme Emirleri hesabında bulunan 503.700 TL, Borç Senetleri hesabına aktarılmıştır.
- Alacak Senetleri hesabında bulunan 300.000 TL karşılıksız çek bulunduğu öğrenilmiştir. Konu tutarın 2017 yılı içerisinde çalışılmaya başlanan bir müşteriden ileri geldiği ve müşterinin finansal darboğaza düşerek iflas etmesi nedeniyle oluştuğu belirtilmiştir. Konu tutar için gelir tablosunda karşılık ayrılarak, aktifte “Şüpheli Ticari Alacaklar” hesabına aktarılmıştır. Alacak Senetleri hesabında yer alan 140.650 TL'lik çekin incelemeye konu dönemlerde hareket görmediği tespit edilmiş olup incelemeye konu dönemlerden önceki ortaya çıkmış olması nedeniyle özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Bankalar hesabındaki kredi kartlı satışlardan doğan ve henüz tahsil edilmemiş 89.352 TL'lik POS alacakları, Diğer Hazır Değerler hesabına aktarılmıştır.
- Hisse Senetleri hesabında bulunan 198.000 TL'nin, başka bir işletmede bulunan %55 oranındaki ortaklığa ait sermaye payı olduğu öğrenilmiş olup duran varlıklar altında bulunan Bağlı Ortaklıklar hesabına aktarılmıştır.
- Senetsiz Alacaklar hesabında bulunan 256.990 TL'nin tahsil imkanı kalmadığı; ancak karşılığında gayrimenkul alındığı öğrenilmiştir. İşletme yetkilisi tapu işleminin yeni tamamlandığını ve bir sonraki dönemde mali tablolara kaydedileceğini beyan etmiştir. Konu gayrimenkule ait işletmeden temin edilen tapu belgesine istinaden ilgili tutar Binalar hesabına aktarılmıştır. Senetsiz Alacaklar hesabında bulunan 331.356 TL'nin; Aralık/2020 döneminde tahsil edilecek olan bir yıldan uzun vadeli ticari alacak olması nedeniyle ilgili tutarı Uv. Senetsiz Borçlar hesabına aktarılmıştır.
- Ortaklardan Alacaklar hesabında bulunan 500.000 TL'nin, ortaklarında şahsi kullanımları için satın alınan (firma ortakları adına kayıtlı) araçlara ilişkin olduğu öğrenilmiş olup işletmeye dönüşünün olmayacağına teyit edilmesi üzerine özkaynaklardan tenzil edilmiştir. Yine Ortaklardan Alacaklar hesabında kalan 812.896 TL ile Ortaklara Borçlar hesabındaki aynı ortaktan olan borç ile karşılıklı mahsup edilmiştir.
- Stoklar hesabında yer alan 352.400 TL'nin satış kabiliyeti kalmayan ticari mallardan ileri geldiği tespit edilmiş olup ilgili bakiye özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Verilen Sipariş Avansları hesabında bulunan 1.000.000 TL'nin işletme deposunun yanında bulunan arsa alımına yönelik yapılan ön ödemeden ileri geldiği öğrenilmiştir. Konu tutar

maddi duran varlık alımına ilişkin olması nedeniyle duran varlıklar altında bulunan Verilen Avanslar hesabına aktarılmıştır.

- Gelecek Aylara Ait Giderler hesabının 120.341 TL'si peşin ödenen sigorta giderlerinden ileri gelmektedir. Muhasebe yetkilisi 2016 ve 2017 yıllarında elde edilen fonlardan peşin olarak ödenen sigorta giderlerinin vergi muhasebesine yönelik uygulamalar nedeniyle giderleştirilmediğini belirtmiş olup ilgili tutar özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Gelecek Aylara Ait Giderler hesabının 64.202 TL'si taksitli krediler ile ilgili aktifleştirilmiş finansman giderlerinden ileri gelmekte olup karşılığı banka kredileri hesabında faiz dahil bakiyeler ile izlenmiştir. Söz konusu tutar henüz vadesi gelmemiş olan kredi faizlerinin mali tablolara ilave edilmesinden kaynaklanmakta olup ilgili tarih itibarıyla banka kredilerinin mevcuttan fazla olarak muhasebeleştirilmesine neden olmuş olup karşılıklı mahsup edilmiştir.
- Haklar hesabının 200.000 TL'lik kısmı leasing yöntemiyle temin edilen ve leasing şirketine ödemesi tamamlanan makine-teçhizat alımından kaynaklanmakta olup Tesis, Makine ve Cihazlar hesabına aktarılmıştır. Haklar hesabında bulunan 5.900 TL işletme bünyesinde kullanılan bilgisayar programlarından ileri gelmektedir. Söz konusu tutar maliyet hesabı üzerinden muhasebeleştirilmiş olup günümüzde maddi değerinin bulunmaması nedeniyle özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Özel Maliyetler hesabında bulunan 270.000 TL, beş yıl süreyle üçüncü şahıslardan kiralanan malzeme deposuna yapılan harcamalardan ileri gelmektedir. Ancak aktif kira süresinin iki yıl kaldığı ve kira sözleşmesinin dolması akabinde yeni bir depoya taşınılacağına belirtilmesi üzerine ilgili tutar maddi olmayan amortismanlar dikkate alınarak özkaynaklardan tenzil edilmiştir. Özel Maliyetler hesabında kalan 35.792 TL, işletmenin perakende satış mağazası olarak kullandığı ve ortaklara ait işyerine yapılan harcamalardan ileri gelmesi nedeniyle yerinde bırakılmıştır.
- İşletmeden temin edilen ödeme tablolarına göre Uzun Vadeli Banka Kredileri hesabında bulunan 3.158.872 TL, bir yıl içerisinde ödenecek olup söz konusu tutar Kısa Vadeli banka Krediler hesabına aktarılmıştır.
- İşletmenin mali tablolarında bulunan banka kredileri ile TCMB Memzuç verileri karşılaştırıldığında, memzuç lehine bulunan 293.333 TL'lik farkın makine-teçhizat alımına yönelik leasing kullanımlarından ileri geldiği öğrenilmiştir. İlgili tutar aktifte Haklar hesabına, pasifte Kısa Vadeli Banka Kredileri hesabına ilave edilmiştir.
- Senetli Borçlar hesabında bulunan 1.299.650 TL, bir yıl içerisinde ödenecek olan duran varlık alımına yönelik borçtan ileri geldiği öğrenilmiştir. İlgili bakiyenin ticari nitelikte bir borç olmaması nedeniyle Diğer Çeşitli Borçlar hesabına aktarılmıştır.
- Hesaplanan KDV ile İndirilecek KDV hesapları işletmenin mal alış ve satış işlemlerinden ileri gelen KDV tutarlarıdır. Söz konusu tutarlar ile ilgili olarak KDV mahsubunun yapılacak olması sebebiyle 82.196 TL karşılıklı mahsup edilmiştir.

- 21.11.2012 tarihinde yasalaşarak kabul edilen ve 13.12.2012 tarih, 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 6361 sayılı “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu” kapsamında işletme aktifinde yer alan 500.000 TL tutarındaki depo, 700.000 TL bedel ile leasing şirketine sat-geri kirala işlemi kapsamında satışı gerçekleştirilmiştir. Konu gayrimenkul 700.000 TL bedelle finansal kiralama şirketinden tekrar geri alınmıştır.
- Muhasebe servisinden alınan bilgi ve detay mizan araştırmalarından tespit edildiği kadarıyla söz konusu satış işleminden doğan 200.000 TL’lik farkın mali tablolara Dönem Net Karı olarak yansıdığı anlaşılmıştır. İlgili bakiye Dönem Net Karı hesabında çıkarılarak, pasifte Özel Fonlar hesabına ilave edilerek aktif-pasif denklığı sağlanmıştır.

3.1.3. 2016 Yılı Sonu Aktarma - Arındırma İşlemleri

- Kasa hesabında bulunan 618.940 TL’lik tutarın, işletme bünyesinde devam etmekte olan yatırıma ilişkin faturalandırılmayan inşaat harcamalarından ileri geldiği belirtilmiştir. Söz konusu tutar Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabına aktarılmıştır.
- Alınan Çekler hesabında bulunan 2.221.719 TL, Alacak Senetleri hesabına aktarılmıştır.
- Verilen Çek ve Ödeme Emirleri hesabında bulunan 415.344 TL, Borç Senetleri hesabına aktarılmıştır.
- Alacak Senetleri hesabında yer alan 140.650 TL’lik çekin incelemeye konu dönemlerde hareket görmediği tespit edilmiş olup incelemeye konu dönemlerden önceki ortaya çıkmış olması nedeniyle özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Hisse Senetleri hesabında bulunan 198.000 TL’nin, başka bir işletmede bulunan %55 oranındaki ortaklığa ait sermaye payı olduğu öğrenilmiş olup duran varlıklar altında bulunan Bağlı Ortaklıklar hesabına aktarılmıştır.
- Alıcılar ve Alınan Avanslar hesabında bulunan aynı tüzel kişilere ait 47.689 TL karşılıklı mahsup edilmiştir.
- Ortaklardan Alacaklar hesabındaki 1.500.000 TL sermaye taahhüdü niteliğinde olan ödenmemiş sermaye tutarıdır. Söz konusu tutar buradan çıkarılarak pasifte bulunan Ödenmemiş Sermaye (-) hesabına kaydedilmiştir. Ortaklardan Alacaklar hesabında kalan 418.777 TL ile Ortaklara Borçlar hesabındaki aynı ortak olan borç ile karşılıklı mahsup edilmiştir.
- Stoklar hesabında yer alan 352.400 TL’nin satış kabiliyeti kalmayan ticari mallardan ileri geldiği tespit edilmiş olup ilgili bakiye özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Gelecek Aylara Ait Giderler hesabınının 103.462 TL’si peşin ödenen sigorta giderlerinden ileri gelmektedir. Muhasebe yetkilisi 2015 ve 2016 yıllarında elde edilen fonlardan peşin olarak ödenen sigorta giderlerinin vergi muhasebesine yönelik uygulamalar nedeniyle giderleştirilmediğini belirtmiş olup ilgili tutar özkaynaklardan tenzil edilmiştir.

- Gelecek Aylara Ait Giderler hesabının 4.063 TL'si taksitli krediler ile ilgili aktifleştirilmiş finansman giderlerinden ileri gelmekte olup karşılığı banka kredileri hesabında faiz dahil bakiyeler ile izlenmiştir. Söz konusu tutar henüz vadesi gelmemiş olan kredi faizlerinin mali tablolara ilave edilmesinden kaynaklanmakta olup ilgili tarih itibariyle banka kredilerinin mevcuttan fazla olarak muhasebeleştirilmesine neden olmuş olup karşılıklı mahsup edilmiştir.
- Haklar hesabında bulunan 5.900 TL işletme bünyesinde kullanılan bilgisayar programlarından ileri gelmektedir. Söz konusu tutar maliyet hesabı üzerinden muhasebeleştirilmiş olup günümüzde maddi değerinin bulunmaması nedeniyle özkaynaklardan tenzil edilmiştir.
- Özel Maliyetler hesabında bulunan 270.000 TL, beş yıl süreyle üçüncü şahıslardan kiralanan malzeme deposuna yapılan harcamalardan ileri gelmektedir. Ancak aktif kira süresinin iki yıl kaldığı ve kira sözleşmesinin dolması akabinde yeni bir depoya taşınılacağı belirtilmesi üzerine ilgili tutar maddi olmayan amortismanlar dikkate alınarak özkaynaklardan tenzil edilmiştir. Özel Maliyetler hesabında kalan 35.792 TL, işletmenin perakende satış mağazası olarak kullandığı ve ortaklara ait işyerine yapılan harcamalardan ileri gelmesi nedeniyle yerinde bırakılmıştır.
- İşletmeden temin edilen ödeme tablolarına göre Uzun Vadeli Banka Kredileri hesabında bulunan 1.800.972 TL, bir yıl içerisinde ödenecek olup söz konusu tutar Kısa Vadeli banka Krediler hesabına aktarılmıştır.
- İşletmenin mali tablolarında bulunan banka kredileri ile TCMB Memzuç verileri karşılaştırıldığında, memzuç lehine bulunan 458.712 TL'lik farkın stok finansmanına yönelik kullanılan kısa vadeli banka kredilerinden ileri geldiği öğrenilmiştir. İlgili tutar aktifte Stoklar hesabına, pasifte Kısa Vadeli Banka Kredileri hesabına ilave edilmiştir.
- 2016 yılı içerisinde işletmenin torba yasa kapsamı uygulamasında bulunduğu anlaşılmıştır. Önceki yıllarda faturasız satışlardan kaynaklanan ve Kasa hesabında muhasebeleştirilen 261.297 TL'lik fiktif tutar ile ilgili olarak torba yasa uygulamasından faydalanılmış olup konu bakiye gelir tablosunda Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabına kaydedilmiştir. Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabında bulunan 261.297 TL'nin reel bir gider olmaması ve önceki dönemlere ait olması nedeniyle buraya eklenerek 2016 yılı reel karına ulaşılmıştır. Söz konusu dönem net karı pasifte Dönem Net Karı hesabına ilave edilmiş ve aynı tutar özkaynaklardan tenzil edilerek aktif-pasif dengliği sağlanmıştır.

3.2. Aktarma-Arındırma Sonrası Bilanço

Tablo 4: Aktarma-Arındırma Sonrası Bilanço

AKTARMA - ARINDIRMA SONRASI BİLANÇO				
AKTİF	2017 YILI	%	2016 YILI	%
Dönen Varlıklar Toplamı	11.674.156	66	9.376.517	67
Hazır Değerler	1.192.969	7	460.087	3
Senetli Alacaklar	2.671.009	15	2.081.069	15
Senetsiz Alacaklar	2.274.031	13	1.648.881	12
Diğer Alacaklar				
Stoklar	5.414.755	31	5.088.478	37
Hammadde ve Yarı Mamuller	4.626.402	26	3.296.094	24
Mamuller ve Ticari Mallar	592.296	3	727.991	5
Verilen Sipariş Avansları ve Diğer Stoklar	196.057	1	1.064.393	8
Diğer Dönen Değerler	121.392	1	98.002	1
Duran Varlıklar Toplamı	5.957.380	34	4.528.714	33
Uzun Vadeli Alacaklar	331.356	2		
Mali Duran Varlıklar	200.004	1	200.004	1
Maddi Duran Varlıklar	3.370.884	19	3.436.374	25
Arazi, Arsa, Bina	1.812.307	10	2.055.317	15
Tesis, Makine, Taşıt	1.729.613	10	1.506.528	11
Birikmiş Amortismanlar	-171.036	-1	-125.471	-1
Yapılmakta Olan Yatırımlar	1.000.000	6	618.940	4
Diğer Duran Varlıklar	1.055.136	6	273.396	2
AKTİF TOPLAMI	17.631.536	100	13.905.231	100

Tablo 4 (Devam)

PASİF	2017 YILI	%	2016 YILI	%
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	10.170.615	58	6.831.466	49
Mali Borçlar	5.529.347	31	3.519.621	25
Senetli Borçlar	1.717.529	10	2.130.993	15
Senetsiz Borçlar	1.500.712	9	984.251	7
Ortaklara Borçlar				
Alınan Avanslar	102.344	1	64.655	0
Diğer Borçlar	1.320.683	7	131.946	1
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	2.936.712	17	3.367.715	24
Mali Borçlar	2.049.608	12	2.086.492	15
Senetli Borçlar				
Senetsiz Borçlar				
Ortaklara Borçlar	887.104	5	1.281.223	9
Alınan Avanslar				
Diğer Borçlar				
Özkaynaklar	6.313.500	36	4.839.759	35
Ödenmiş Sermaye	5.300.000	30	3.800.000	27
Sermaye Yedekleri				
Kar Yedekleri	1.013.500	6	1.039.759	7
Geçmiş Yıl Karları / Zararları	778.462	4	52.682	0
Net Kar / Net Zarar	35.038	0	987.077	7
İlaveler / Tenziller	-1.789.291	-10	-1.133.709	-8
PASİF TOPLAMI	17.631.536	100	13.905.231	100

GELİR TABLOSU	2017 YILI	%	2016 YILI	%
Brüt Satışlar	55.796.925	100	44.290.834	100
Yurtiçi Satışlar	53.036.951	95	41.225.592	93
Yurtdışı Satışlar	2.457.986	4	2.987.654	7
Diğer Gelirler	301.988	1	77.588	0
Satışlardan İndirimler				
Net Satışlar	55.796.925	100	44.290.834	100
Satışların Maliyeti	-54.268.493	-97	-42.221.952	-95
Brüt Kar	1.528.432	3	2.068.882	5
Faaliyet Giderleri	-903.179	-2	-768.423	-2
Finansman Giderleri	-457.003	-1	-329.857	-1
Faaliyet Karı	168.250	0	970.602	2
Kambiyo Karı	63.339	0	41.289	0
Kambiyo Zararı	-32.456	0	-22.899	0
Diğer Gelirler	280.553	1	249.431	1
Diğer Giderler	-314.631	-1	-72.402	0
Vergi, Temettü Öncesi Kar	165.055	0	1.166.021	3
Öd. Vergi ve Diğer Yükümlülük	-130.017	0	-178.944	0
Dağıtılacak Karlar				
Net Kar / Zarar	35.038	0	987.077	2

Tablo 5: Aktarma-Arındırma Sonrası Oranlar

LİKİDİTE ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Cari Oran	1,15	1,37
Likidite Oranı	0,62	0,63
Kısa Vadeli Borçlar / Net Satışlar	0,18	0,15
Dönen Varlıklar - (Stoklar+Ticari Alacaklar) / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (Nakit Oranı)	0,13	0,08
Net İşletme Sermayesi (TL)	1.503.541	2.545.051
FAALİYET ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Döner Varlıklar / Aktif Toplamı	0,66	0,67
Stoklar / Dönen Varlıklar	0,46	0,54
Tic. Alacaklar (Senetli + Senetsiz) / Dönen Varlıklar	0,42	0,40
Net Satışlar / Aktif Toplamı (Aktif Devir Hızı)	3,16	3,19
Net Satışlar / Maddi Duran Varlıklar (Maddi Duran Varlık Devir Hızı)	16,56	12,89
Satılan Malın Maliyeti / Ortalama Stok Toplamı (Stok Devir Hızı)	-10,33	-13,52
Net Satışlar / Ortalama Net İşletme Sermayesi (NİS Devir Hızı)	27,56	21,87
Net Satışlar / Öz Sermaye (Öz Sermaye Devir Hızı)	8,83	9,15
KAYNAK YAPISI VE BORÇLULUK ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Toplam Borçlar / Özkaynaklar	2,08	2,11
Kısa Vadeli Borçlar / Pasif Toplamı	0,58	0,49
Toplam Mali Borçlar / Pasif Toplamı	0,43	0,40
Maddi Duran Varlıklar / Özkaynaklar	0,53	0,71
Finansman Oranı (Toplam Yabancı Kaynaklar-Uzun Vadeli Ortaklara Borçlar) / Özkaynaklar	1,94	1,84
KARLILIK VE VERİMLİLİK ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
FVÖK / Net Satışlar	0,04%	0,06%
Net Kar / Net Satışlar	0,06%	2,23%
Net Kar / Aktif Toplamı	0,01%	0,07%
Finansman Gideri / (Net Kar + Finansman Gideri)	92,88%	25,05%
Net Kar / Özkaynaklar	0,01%	0,20%
PERFORMANS ORANLARI	2017 YILI	2016 YILI
Net Satış Artışı	0,26	--
Aktif Büyüme Oranı	0,27	--

3.2.1. Aktarma-Arındırma Sonrası Mali Analiz

2003 yılında kurulan firma, toptan gıda ticareti konusunda faaliyet göstermektedir. İşletmemizin net satış hasılatı 2016 yılında 44.3 milyon TL iken 2017 yılında 55.8 milyon TL seviyesine yükselerek faaliyet hacmini bir önceki yıla oranla %26 artışla kapatmıştır.

İşletmenin karlılık yapısı incelendiğinde brüt kar marjının 2016 yılında % 5, 2017 yılında ise % 3 olduğu görülmektedir. Ancak işletmenin yüksek gerçekleşen faaliyet ve finansman giderleri nedeniyle faaliyet karı, 2016 yılında % 2'ye, 2017 yılında ise % 1'in altında realize olmuştur. Dönem net karının azalışında, satılan malın maliyetinde yaşanan artışların, satış fiyatlarına yansıtılmaması en önemli etkidir.

Şirketin dönem net karı 2016 yılında 987 bin TL, 2017 yılında 35 bin TL olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılı içerisinde torba yasa işlemi kapsamında yapılan aktarma-arındırma işlemleri dönem net karının artmasına; 2017 yılı içerisinde ise alıcılar hesabında ayrılan karşılık gideri ve sat-geri kirala işlemleri kapsamında yapılan aktarma – arındırma işlemleri dönem net karının kurumlar vergisi beyannamesine oranla düşmesine neden olmuştur. İşletme bünyesinden gerçek bir fon çıkışı gerektirmeyen amortisman giderleride dikkate alındığında firmanın karlılık yapısında ciddi bir azalış olduğu görülmektedir.

Şirketin varlık yapısı 2016 yılında 9.4 milyon TL, 2017 yılında 11.7 milyon TL seviyelerinde gerçekleşmiştir. Söz konusu artış işletmenin faaliyet hacminde yaşanan yukarı yönlü değişime bağlı ağırlıklı olarak ticari alacaklar, stoklar ve hazır değerler ekseninde gelişim göstermiştir.

İşletmenin 2016 yılında 4.6 milyon TL seviyesinde olan duran varlıkları 2017 yılında bir önceki yıla oranla 1.4 milyon TL artarak 6 milyon TL seviyesine yükselmiştir. 2017 yılında aktifin yaklaşık %33'lük kısmını teşkil eden duran varlıklar; işletme bünyesinde yapılan sat-geri kirala işlemi, uzun vadeli ticari alacaklar ve yapılmakta olan yatırımlara bağlı olarak bir önceki yıla oranla büyümesine neden olmuştur.

Şirketin pasif yapısı banka kredileri, satıcı fonları, özkaynaklar ve ortak fonlarından ileri gelmektedir. Kaynak yapısının ağırlıklı kısmını oluşturan banka kredileri incelemeye konu dönemlerde ağırlıklı olarak kısa vadeli olarak seyretmiştir. Uzun vadeli kredilerdeki geri ödemeler ve yeni kullanılan kredilerin ağırlıklı olarak kısa vadeli olması, 2017 yılında yapılan sat-geri kiralama işlemine rağmen banka kredilerinin uzun vadede kalmasını engellemiştir. Söz konusu durum işletmenin cari oranının ve net işletme sermayesinin bir önceki yıla oranla azalmasına neden olmuştur. Nitekim 2016 yılında cari oran 1.37, net işletme sermayesi 2.5 milyon TL iken; 2017 yılında cari oran 1.15, net işletme sermayesi ise 1.5 milyon TL seviyelerine gerilemiştir.

3.3. Altman Z-Skor Modelinin Uygulanması

Tablo 6: Altman Z-Skor Modelinin Uygulanması

FİRMA VERİLERİ	AKTARMA ARINDIRMA ÖNCESİ		AKTARMA ARINDIRMA SONRASI	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
NET İŞLETME SERMAYESİ	9.368.379	7.678.252	1.503.541	2.545.051
AKTİF TOPLAMI	19.883.088	15.874.116	17.631.536	13.905.231
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	6.361.108	4.208.190	10.170.615	6.831.466
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	6.908.480	5.587.464	2.936.712	3.367.715
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR + UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	13.269.588	9.795.654	13.107.327	10.199.181
ÖZ KAYNAKLAR	6.613.500	6.078.462	6.313.500	4.839.759
DAĞITILMAMIŞ KAR	1.313.500	778.462	1.013.500	1.039.759
BRÜT SATIŞLAR	55.796.925	44.290.834	55.796.925	44.290.834
NET SATIŞLAR	55.796.925	44.290.834	55.796.925	44.290.834
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	665.055	904.724	165.055	1.166.021
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	535.038	725.780	35.038	987.077
FVÖK	2.431.611	2.837.305	2.431.611	2.837.305
X1 (NİS / AKTİF TOPLAMI)	0,4712	0,4837	0,0853	0,1830
X2 (DAĞITILMAMIŞ KARLAR / AKTİF TOPLAMI)	0,0661	0,0490	0,0575	0,0748
X3 (FVÖK / AKTİF TOPLAMI)	0,1223	0,1787	0,1379	0,2040
X4 (ÖZKAYNAKLAR / TOPLAM BORÇLAR)	0,4984	0,6205	0,4817	0,4745
X5 (NET SATIŞLAR / AKTİF TOPLAMI)	2,8063	2,7901	3,1646	3,1852
Z SKORU (1,22*X1)+(1,4*X2)+(3,3*X3)+(0,6*X4)+(0,999*X5)	4,1734	4,4083	4,0901	4,4681
FİNANSAL GÜÇLÜĞE GİRME OLASILIĞI DÜŞÜK (Z > 2,99)	4,1734	4,4083	4,0901	4,4681
FİNANSAL GÜÇLÜĞE GİRME OLASILIĞI BELİRSİZ (1,81 < Z < 2,99)	--	--	--	--
FİNANSAL GÜÇLÜĞE GİRME OLASILIĞI YÜKSEK (1,81 > Z)	--	--	--	--

Toptan gıda ürünleri ticareti konusunda faaliyet gösteren işletmemizin aktarma arındırma öncesi ve aktarma arındırma işlemleri sonrası mali verileri üzerinde Altman Z Skoru modeli uygulanmıştır.

Çalışma sonucuna göre işletmenin Z skoru; incelemeye konu dönemlerde aktarma-arındırma işlemleri öncesi ve sonrasında, finansal güçlüğe girme olasılığı düşük bölge sınırları içerisinde kalmıştır. Ham veriler üzerinde 2016 yılında 4,4083 olarak hesaplanan Z skoru, yapılan aktarma-arındırma işlemleri sonrasında 4,4681'e yükselmiştir. Söz konusu durum 2016 yılında işletmenin başlıca dönem net karı ve özkaynaklarında yapılan aktarma-arındırma işlemlerinin özkaynak yapısının güçlenmesine katkı sağlaması nedeniyle olduğu görülmektedir.

2017 yılında ham mali veriler üzerinden 4,1734 olarak hesaplanan Z skoru, yine başlıca aktif hesaplar, dönem net karı ve özkaynaklarda yapılan aktarma-arındırma işlemleri sonrasında 4,0901 olarak hesaplanmıştır.

SONUÇ

Sermaye yeterliliği az olan işletmelerin yabancı kaynak ihtiyacı, iktisadi hayatın vazgeçilmez unsurlarından birisidir. Özellikle gelişmekte olan, sermayenin gereksinimi karşılayamayacak denli az olduğu ekonomilerde kaynak ihtiyacı oldukça fazladır. Bunlara ilaveten piyasa kredisi olarak nitelendirilen vadeli satışların da kısıtlı olması yabancı kaynak teminini vazgeçilmez kılarak finansal kesimin ve bankaların önemini artırmaktadır.

Bankaların varoluş amacı fon fazlası olanlardan topladığı mevduat ile fon gereksinimi olanlara finansal aracılık hizmeti sunmaktır. Bu nedenle finans sektörünün etkinliğinin artmasını, uluslararası büyüklüğe ve uluslararası güce ulaşmasını amaçlarlar. Bankaların ülke ekonomisini aksatmadan, sağlıklı bir şekilde işlemesi için kredi politikalarını doğru belirlemeleri ve risk yönetiminde optimizasyonu sağlamaları gerekir.

Bankalar kredi kullandırırken iç ve dış kaynaklı olmak üzere; kredi riski, operasyonel risk, piyasa riski gibi muhtelif risklerle karşılaşabilirler. Bankalar tarafından bu risklerden en fazla önemsenen, verilen kredinin geri ödenmemesi ya da yapılması garanti edilen taahhüdün yerine getirilmemesi olarak nitelendirilen kredi riskidir. Her banka kendi özelinde belirlediği kredi politikaları ile kredi riskini en aza indirmeyi hedefler. Kredi politikası kredi riskinin tanımlanması, izlenmesi, ölçülmesi ve yönetilmesini ihtiva eder; kredi kullanımı ve teminatlandırma aşamasının standart hale gelmesini sağlar. Kredi politikası belirlenirken bankanın aktif kalitesini artırmak ve karlılığı en yüksek seviyeye taşımak ana amaçtır.

Bankalar ulusal veya uluslararası piyasalardan belli bir maliyet ile topladıkları fonları, mümkün olduğunca verimli şekilde ve en az riskle kredi olarak piyasa sunmak arzusundadırlar. Bu nedenle bankalar kredi talep edenlerin ihtiyaçlarını doğru belirlemek, krediyi ödeme istek ve gücünde olup olmadıklarını anlamak; kısacası kredi riskini ölçmek ve kontrol altında tutmak isterler.

Kredi riskini mümkün olan en düşük seviyede tutmak için bankalar kredi talebinde bulunan işletmelere içsel derecelendirme modelleri uygular. Bu derecelendirme modellerini uygularken muhtelif verilere ihtiyaç duyarlar. Kredi talebinde bulunan işletmelerin değerlendirilmesinde kullanılan ana veri ise işletmelerin mali tablolarında yapılan finansal analizdir. Finansal analiz; işletmelerin likidite yapısı, faaliyet sonuçları, kaynak ve borçluluk yapısı hakkında geçmişe dönük bilgi verirken aynı zamanda geleceğe yönelik fikir sahibi olunmasını da sağlar. İşletmelerin

kredilendirme bakımından yeterli olup olmadıklarını ölçme aşamasında bankalar açısından mali verilerin önemi artmaktadır.

Bankaların en büyük sorunlarından biri şeffaf olmayan ve yanıltıcı mali kayıt sistemleridir. Kredi kullanım safhasında önem arz eden mali verilerin gerçeği yansıtan doğru kaynaklar olması gerekmektedir. Zira işletmeler mali tablolarını bazen vergi muhasebesine yönelik uygulamalar nedeniyle mevcut durumlarından daha kötü; bazen de kredibilitelerini arttırmak için daha iyi göstermeye çalışabilirler.

Özellikle kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin yoğun olması ve vergi denetiminin sıkı olmamasına bağlı olarak mali tablolarında makyajlama yöntemlerine başvuran ve hileli mali raporlama kaydı yapan kurumsallaşma sürecini tamamlamamış işletmelere sıkça rastlanmaktadır.

Gerçeği yansıtmayan ve sağlıksız bir şekilde hazırlanan mali tablolara uygulanacak olan finansal analiz yöntemleri ne kadar ileri teknikler olursa olsun işletmenin gerçek durumunu yansıtmayacaktır. İşte bu nedenle işletmelerden temin edilen mali veriler, alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından aktarma – arındırma işlemlerine tabi tutularak mali analize uygun hale getirilmektedir.

Bu çalışmanın kapsamı; mali veriler üzerinde yapılan aktarma arındırma işlemleridir. Çalışmada, mali analiz yapılmadan önce mali veriler üzerinde yapılan aktarma-arındırma işlemlerinden bahsedilerek çalışmanın alt yapısı oluşturulmuştur.

Üç temel bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde bankalar ve bankalardan fon talep eden kesim arasındaki ilişkiye konu kredi kavramı üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda kredinin tanımı yapılmış kredi kavramının ihtiva ettiği unsurlar ve kredi politikasının temelini oluşturan ilkelere değinilmiştir. Çalışmanın kapsamı gereği, krediler yalnızca nitelik açısından ele alınmıştır. Kredilendirme sürecinde uyulması gereken resmi mevzuattan; ardından ise kredilendirme aşamalarından bahsedilmiştir. Ancak burada vurgulanması gereken bir husus vardır. Bankaların kredi tahsis aşaması her ne kadar birbirine benzer süreçleri ihtiva etse de her bankanın kredi politikası farklılık arz edebilmektedir. Bu bağlamda kredilendirme aşamasında kamu bankaları, ticari kredi talep edenlerden başta mali tabloları olmak üzere muhtelif bilgi/belge talebinde bulunmaktadırlar. Kamu bankaları detaylı mali veri incelemesi yaparken özel bankalarda bu süreç görece daha kısa olabilmektedir.

Çalışmanın temelini oluşturan ikinci bölümde detaylı bir mali veri incelemesi yapılması için zorunlu olan mali tablolardan bahsedilmiş yanı sıra kalite artırıcı ek mali tablolara da değinilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde vurgulanan husus; ileri finansal teknikler uygulanmadan evvel analize temel oluşturan mali tabloların; sağlıklı, güvenilir ve gerçek durumu yansıtacak hale

getirilmesidir. Mali tablolar sağlıklı hale getirilirken bu tablolar üzerinde aktarma ve arındırma işlemleri yapılır.

Çalışmanın son bölümünde toptan gıda ürünleri ticareti konusunda faaliyet gösteren bir firmanın mali verileri üzerinde önceki bölümlerde sunulan bilgiler uygulamalı olarak anlatılmıştır. Çalışmada amaçlanan aktarma-arındırma işlemleri sonrası işletme mali verileri ve oranlarında meydana gelen değişimin görülmesidir.

Çalışmada ilave olarak; örnek firma ile ilgili her iki döneme ilişkin mali veriler için Altman Z Skoru hesaplanmış, bu modelde meydana gelen değişim vurgulanmıştır. Nitekim düzeltme işlemi yapılmamış mali verilere Altman Z Skoru modeli uygulandığında 2016 yılında skor 4,4083 iken, aktarma-arındırma işlemleri sonrası skor 4,4681'e yükselmiştir. 2017 yılında ise ham mali veriler üzerinde Z skoru 4,1734 olarak hesaplanmış; ancak aktarma-arındırma işlemi sonrasında 4,0901'e gerilemiştir. İncelemeye konu dönemlerde aktarma-arındırma işlemleri öncesi ve sonrasında, Z Skoru finansal güçlüğe girme olasılığı düşük bölge sınırları içerisinde yer almasına rağmen Z skorunda yaşanan değişim dikkat çekicidir.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan aktarma-arındırma işlemleri öncesi ve sonrasında mali veriler üzerinde yaşanan değişimlerin birkaçına değinilmesi yararlı olacaktır.

2016 yılında dönem net karı düzeltme işlemi sonrası artmıştır. Firma mali verilerinde, ilgili yılda yararlanılan torba yasa gereği oluşan bakiye, yapılan düzeltme işlemi sonrasında karın artmasını sağlamıştır. Bu zarar ilgili yılda maruz kalınan bir zarar olmadığından dönem net karına ilave edilerek reel net kara ulaşılmıştır.

2017 yılında dönem net kârı düzeltme işlemleri sonrasında gerilemiştir. İşletme ilgili yılda aktife kayıtlı sabit kıymetine sat-geri kirala yöntemini uygulamıştır. Normal şartlarda esas faaliyet konusu sabit kıymet satışı olmayan işletmelerde aktife kayıtlı duran varlık satışlarından elde edilen kâr/zarar süreklilik arz etmeyen bir gelir/gider olduğundan diğer olağandışı gelir/gider hesaplarına konu edilmelidir. Nitekim konu işletme de elde ettiği kârı dönem karı içerisinde izlemiştir. Ancak sat-geri kiralama işlemine konu sabit kıymet gerçek bir duran varlık satışı olmayıp elde edilen kâr da fiili bir kâr değildir. Bu bağlamda dönem net kârı satışa konu tutar kadar gerilemiştir. 2017 yılı net kârında düzeltme sonrası meydana gelen azalışa etki eden diğer husus ise tahsil edilemeyecek hale gelen alacak senetlerine ayrılan karşılık tutarıdır.

Bankalar açısından kârlılık, işletmelerin kredibilitesi değerlendirilirken önem arz etmektedir. Zira bankalar kullandıkları kredilerin geri ödemesinin, işletmelerin esas faaliyetleri sonucu elde ettikleri kâr ve fonlardan yapılmasını arzu ederler. Bu sebepten işletmelerin elde ettiği reel kârı saptamaya yönelik aktarma-arındırma işlemleri uygulanarak gerçek duruma ulaşılmaya çalışılır.

İşletmenin aktif toplamı her iki inceleme döneminde de aktarma-arındırma işlemleri sonrası azalmıştır. Bu azalış işletmenin aktifinde bulunmayan fiktif bakiyelerin bilanço dışına alınmasından kaynaklanmıştır. Tahsil kabiliyetini yitiren karşılıksız senetler, ortakların kendi şahsi faaliyetlerinde kullanmak amacıyla firmadan çektiği meblağlar, satış kabiliyetini yitiren stoklar, peşin ödenmesine rağmen ilerleyen dönemlerde ödenecekmiş gibi gösterilen bakiyeler aktifi olduğundan daha büyük göstermektedir.

Bankalar açısından aktif yapısı; işletmenin kredi ihtiyacının hangi aşamada ortaya çıktığının saptanması, faaliyet döngüsünün anlaşılması, faaliyetlerinden fon elde edip etmediğinin belirlenmesi açısından önemli bir göstergedir. Zira aktif toplamı; işletmelerin hem sahip olduğu kıymetleri hem de tahsil edeceği alacakları gösterir. Bundan dolayı bankalar kredi vereceği işletmenin sahip olduğu varlıkların ne kadar likit olduğunu bilmek isterler.

Düzeltilme işlemleri sonrası pasif yapısında önem arz eden husus; bir yıl içerisinde ödenecek olmasına rağmen uzun vadede izlenen banka kredilerinde yapılan vade düzenlemesi olmuştur. İşletmeler net işletme sermayesini güçlü göstermek amacıyla bu tür işlemlere sıkça başvurmaktadır.

Bankalar kredi kullandırırken işletmenin borç ödeme gücünün varlığını, varsa büyüklüğünü ve bilmek isterler. Bankaların kaynak yapısında dikkat ettiği diğer bir husus ise kısa vadeli yabancı kaynakların dönen varlık finansmanında; uzun vadeli yabancı kaynakların ise duran varlıkların finansmanında kullanılıp kullanılmadığıdır.

Aktarma-arındırma öncesi Cari Oran 2016 yılında 2,82, 2017 yılında ise 2,47 olarak hesaplanmıştır. Aktarma-arındırma sonrası Cari Oran 2016 yılında 1,37 iken 2017 yılında 1,14'tür. Bu farklılık firma mali verilerinde, olması gerekenden daha az izlenen kısa vadeli yabancı kaynak tutarına yönelik yapılan aktarma işleminden kaynaklanmıştır.

Aktarma-arındırma işlemi öncesi Net İşletme Sermayesi 2016 yılında 7.678.252 TL, 2017 yılında ise 9.368.379 TL'dir. Ancak aktarma-arındırma işlemi sonrasında; Net İşletme Sermayesi 2016 yılında 2.545.051 TL, 2017 yılında ise 1.503.541 TL'ye gerilemiştir.

Sonuç olarak gelişmekte olan ekonomilerde; sermaye yeterliliği ve özkaynak varlığının kısıtlı olması ticari banka kredilerine olan ihtiyacı artırmaktadır. Bankalar ise sahip oldukları kıt kaynakları kredi olarak sunarken kendi aktif yapılarını bozmadan, en verimli şekilde kullandırmayı amaçlarlar. Bu amaçla kredi politikaları oluştururlar. Bankaların kredi politikası kredinin ödenmeme riskini en aza indirmeyi hedefler.

Kredilendirme sürecinde işletmelerden geçmiş performanslarını ve gelecekteki durumlarını yansıtacak olan mali tablolar istenir. Mali tabloların şeffaf olmaması, vergi denetimlerinin azlığı,

kayıt altına alınmayan işlemlerin varlığı gibi sorunların mevzu bahis olması bu tablolar üzerinde düzeltme işlemleri yapılmasını kaçınılmaz kılar. Bu işlemlere aktarma-arındırma adı verilmektedir. Yapılan tüm bu işlemler kredilendirme sürecinin kritik noktasında yer alan kredi tahsis makamına yardımcı olmaya yarayacak saptamalardan oluşur.

Kredi değerlendirmede zorunlu olan bu aşamadan sonra yapılan mali tahlilin, kredi onayının olumlu sonuçlanmasında veya kredinin reddedilmesinde önemli bir rolü vardır.

Bankaların kredi çalışmalarındaki başarı performansı kredinin geri dönüşünün verimli ve kârlı bir şekilde sağlanmasıyla ölçülür. Bunu sağlamak için ise işletmelerin nakit akışları, kaynak ihtiyaçları, ödeme güçleri doğru saptanmalıdır. Zira detaylı bir şekilde incelenmeyen işletmelerin faaliyet yapılarına uygun olmayan geri ödeme vadeleri işletmelerin nakit akışı ile uyumsuz olan krediyi kullanması geri ödemede sorun yaşatabilir. Çan (2014) yaptığı çalışmada bu konuyu incelemiş ve kredi risklerinde ortaya çıkan artışların; bankaların kredi müşterilerinin sektörel olarak yeterince değerlendirilememesi ve kredi müşterilerinde seçici olunmayan kredi politikası benimsenmesinin sorunlu kredileri artırdığına dair görüş bildirmiştir.

İşletmelerin mali tabloları özellikle muhasebe hesapları nezdinde tek tek incelenmelidir. Hesaplar için lazım gelen bütün aktarma işlemleri ile firma mali verilerinde bulunmaması gereken bütün tutarlar arındırma işlemine tabi tutulmalıdır.

Atalar ve Şahin (2013)'in yaptığı çalışmada bahsedildiği gibi işletmelerin finansal bilgilerinin bankalar tarafından yeniden gözden geçirilmesi ve düzeltme kayıtlarının yapılmasının manipülatif raporlamaların tespitini sağlamakla birlikte bankalardaki sorunlu kredi oranı düşüreceği, kredi kalitesinde artış yaşanacağına değinilmiştir.

Sonuç olarak bankaların sahip olduğu kaynaklar ülke kaynaklarıdır. Kaynakları yanlış alanlarda kullanmak kaynak tahsisini bozar ve ülke ekonomisini olumsuz etkiler. Etkin bir kredilendirme süreci ise reel sektörün büyümesine imkân verdiği gibi finans kesiminin mevcudiyetinin korunmasına ve ülke ekonomisinin de gelişmesine katkı sağlar.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Acer, Ali (2010), **Ticari Kredi Talebi Değerlendirme Sırasında Bankalar Tarafından Yapılan Mali Analiz alışmaları Ve Bilanço Aktarma-Arındırma Politikaları**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdoğan, Nalan ve Tenker, Nejat (2007), **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Akgüç, Öztin (2000), **Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi**, 6. Baskı, Arayış Yayınevi, İstanbul.
- Akgüç, Öztin (2011), **Mali Tablolar Analizi**, 14. Baskı, Ada Kitabevi, Ankara.
- Altıntaş, M. Ayhan (2006), **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Altuğ, Fatih (2010), **Mali Analiz Sürecinde Sistematik Bir Yaklaşım ve Öneriler**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arat, M. Emin (2005), **Finansal Analiz Aracı Olarak Oranlar**, 1. Baskı, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Argun, Doğan vd. (2006), **Mali Tablolar Analizi Uygulamaları**, İSMMMO Yayın No:62, Mart Matbaacılık, İstanbul.
- Atalar, Metin ve Şahin, N. Kıymet (2013), “Kredi Tahsisinde Rating Yönteminin Sorunlu Krediyeye Etkisi”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c16s30/makale/89-113.pdf> (20.05.2018).
- Babuşçu, Şenol vd. (2017), **TDHP Uygulaması Kapsamında, Kredilendirmede Finansal Tablolar Analizi, Sektörel Örnek Uygulamalar**, Bankacılık Akademisi Yayınları, Ankara.
- Berk, Niyazi (2001), **Kredi Yönetimi**, 3. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Bülbül, Cantekin (2011) **Kredi Verme Sürecinde Mali Analiz Tekniklerinin Kullanılması ve Önemi**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cemalcılar, Özgül ve Erdoğan, Nurten (1997), **Genel Muhasebe**, Beta Yayınları, İstanbul.
- Cemalcılar, Özgül ve Önce, Saime (1999), **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Can, Erkan (2014), “Sorunlu Kredi Transferi ve Fiyatlaması Üzerine Bir Çalışma”, **Bankacılar**, <https://www.tbb.org.tr/content/upload/dergiler/dosya/65/90.pdf> (20.05.2018).
- Çetiner, Ertuğrul (2008), **İşletmelerde Mali Analiz**, Gazi Yayınevi, Ankara.
- Dağlı, Hüseyin (2017), **Finansal Yönetim**, Derya Kitabevi, Trabzon.
- Durak, Şener (2000), **Tekstil Sektörü Kredi Analizi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem, Ekrem (2013), **Para Banka ve Finansal Sistem**, 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Erdoğan, Ayşe (2011), **Bankalarda Ticari Kredilendirme Süreci, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kavcıoğlu, Şahap (2003), **Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi, Çözüm Yolları ve Takibi**, 1.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Kaya, Ferudun (2013), **Bankacılık**, Beta Yayınları, İstanbul.
- Kocaman, Bade Ekim (2015), **Ticaret Sektöründe Faaliyet Gösteren KOBİ’lerin Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi – Uygulama Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Küçüksavaş, Nihat (2000), **Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması**, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (1992), **Resmi Gazete**, Ankara.
- Öker, Ayşegül (2007), **Ticari Bankalarda Kredi Ve Kredi Riski Yönetimi – Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özal, Özcan vd. (1996), **İlkeler ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları**, 7.Baskı, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Özden, K. Özgür (2010), **Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci ve Kredi Riski Yönetimi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Perçin, Nezih (1999), **Temel Kredi Bilgileri**, Demirbank T.A.Ş. Eğitim Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.
- Poyraz, Orhan (2010), **Kredi Talebinde Bulunan İşletmelerin Finansal Tablolarında Yapılan Düzeltme ve Arındırma İşlemleri Üzerine Bir İnceleme**, Dokuz Eylül Üniversitesi-Sosyal Bilimler Üniversitesi, İzmir.

- Seval, Belkıs (1990), **Kredilendirme Süreci Ve Kredi Yönetimi**, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı, İstanbul.
- Sevilengül, Orhan (2009), **Genel Muhasebe**, 15. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Şakar, Birgül (2006), **Banka Kredileri ve Yönetimi**, Beta Basım, İstanbul.
- T. Halk Bankası (2013), **Halk Akademi Genel Bankacılık Serisi**.
- T. Halk Bankası (2007), **Proje Değerlendirme, Mali Tahlil ve İstihbarat Daire Başkanlığı, Uygulama Talimatı**.
- T. İş Bankası (2005), **İstihbarat Ve Mali Tahlil Eğitim Kitabı**, Eğitim Müdürlüğü Yayınları.
- Ünkaya, Gülümser ve Aslan, Sinan (2009), **Finansal Muhasebe**, 1. Baskı, Beta Basım, İstanbul.
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu (1961), **Resmi Gazete**, (12.01.1961)
- Yalkın, M. Burak (2007), **Basel II Kapsamında Şirket Derecelendirme Ve Bankaların Mali Tahlil Birimleri Açısından Değerlendirilmesi**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, Ezgi (2007), **Bankalarda Ticari Kredilendirme Süreci; Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları İle İlgili Ampirik Bir Çalışma**, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, Oya ve Tek, Nergis (2004), **Finansal Muhasebe**, 1. Baskı, Birleşik Matbaacılık, İzmir.
- 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu (2005), **Resmi Gazete**, (01.11.2005).
- 6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2011), **Resmi Gazete**, (25.02.2011).

ÖZGEÇMİŞ

Figen GİRİŞKEN USTA, 01.03.1988 tarihinde Gaziantep İli Şehitkamil İlçesi' nde doğdu. 2002 yılında Ahmet Besim Kaşibeyaz Ortaokulu'nu; 2006 yılında Fitnat Nuri Tekerekođlu Anadolu Lisesi'ni; 2011 yılında da Gaziantep Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü'nü bitirdi. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans programına başlayan Figen GİRİŞKEN USTA 2012 yılında Uzman Yardımcısı olarak başladığı Halkbankası A.Ş. İstihbarat ve Mali Tahlil Bölümü'nde halen Uzman olarak çalışmaktadır.

USTA, evli ve bir kız annesi olup İngilizce bilmektedir.